

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

ONDERZOEKSKADER 2017

voor het toezicht op
het middelbaar beroepsonderwijs

CONCEPT

ten behoeve van externe raadpleging

26 januari 2016

INHOUD

1	INLEIDING	6
1.1	WETTELIJK KADER	6
1.1.1	<i>Deugdelijkheidseisen en overige aspecten van kwaliteit</i>	6
1.1.2	<i>Object van toezicht</i>	6
1.2	REIKWIJDTE, WERKING EN EVALUATIE	7
1.3	OPBOUW EN LEESWIJZER	7
2	BETER ONDERWIJS, GOED BESTUUR, PASSEND TOEZICHT	8
2.1	DOEL EN UITGANGSPUNTEN	8
2.1.1	<i>Waarborg basiskwaliteit</i>	9
2.1.2	<i>Stimuleren tot beter</i>	9
2.1.3	<i>Eenduidig en op maat</i>	9
2.1.4	<i>Bestuursgericht: aansluiten bij verantwoordelijkheid bestuur</i>	10
2.2	ACTUELE ONTWIKKELINGEN	10
2.2.1	<i>De nieuwe kwalificatiestructuur</i>	10
2.2.2	<i>Versterking examinering</i>	11
2.2.3	<i>Kleinschalig en herkenbaar beroepsonderwijs</i>	11
2.2.4	<i>Samenwerkingsorganisatie beroepsonderwijs bedrijfsleven (SBB)</i>	12
2.2.5	<i>Transitie educatie</i>	12
3	HET WAARDERINGSKADER	13
3.1	OPBOUW VAN HET WAARDERINGSKADER	13
3.2	KWALITEITSGEBIEDEN EN STANDAARDEN	14
	<i>Gebied 1. Onderwijsresultaten</i>	14
	<i>Gebied 2. Onderwijsproces</i>	15
	<i>Gebied 3. Examinering en diplomering</i>	18
	<i>Gebied 4. Schoolklimaat</i>	19
	<i>Gebied 5. Kwaliteitszorg en ambitie</i>	20
	<i>Gebied 6. Financieel beheer</i>	22
3.3	OVERIGE WETTELIJKE VEREISTEN	23
4	NORMERING EN OORDEELSVORMING	24
4.1	KERNSTANDAARDEN VOOR BASISKWALITEIT	24
4.2	NORMERING STANDAARDEN	24
4.3	NORMERING KWALITEITSGEBIEDEN	24
4.4	EINDOORDEEL OPLEIDING	25
4.5	OORDEEL OP BESTUURSNIJVEAU	26
4.6	OORDEELSVORMING	26
4.6.1	<i>Naleving deugdelijkheidseisen</i>	26
4.6.2	<i>Omgevingsfactoren</i>	27
4.6.3	<i>Expertoordeel</i>	27
5	WERKWIJZE TOEZICHT OP BESTUREN EN OPLEIDINGEN	28
5.1	JAARLIJKE PRESTATIEANALYSE EN VIERJAARLIJKS ONDERZOEK	28
5.2	ONDERZOEKSTYPEN	28
5.2.1	<i>Onderzoek ter verificatie van de bestuurlijke verantwoording</i>	28
5.2.2	<i>Kwaliteitsonderzoek gericht op risico's</i>	29
5.2.3	<i>Onderzoek op verzoek</i>	29
5.2.4	<i>Specifiek onderzoek</i>	29

5.2.5	Thematisch onderzoek.....	29
5.3	STROOMSCHEMA TOEZICHTCYCLUS.....	30
6	MONITOR BESTUREN EN OPLEIDINGEN	31
6.1	JAARLIJKE PRESTATIEANALYSE.....	31
6.2	EXPERTANALYSE RISICO'S.....	31
6.3	BESTUURSGESPREK.....	32
7	VIERJAARLIJKS ONDERZOEK BESTUUR EN OPLEIDINGEN.....	33
7.1	DOEL EN ONDERZOEKSVRAGEN	33
7.2	VOORBEREIDING.....	33
7.2.1	Expertanalyse bestuurlijke verantwoording	33
7.2.2	Startgesprek met bestuur	34
7.2.3	Onderzoeksplan.....	34
7.2.4	Presentatie door opleidingen.....	35
7.3	UITVOERING	35
7.3.1	Onderzoek op opleidingsniveau.....	35
7.3.2	Onderzoek op bestuursniveau	35
7.4	AFRONDING.....	35
7.4.1	Rapport.....	35
7.4.2	Feedbackgesprek.....	36
7.4.3	Eindgesprek met bestuur.....	36
7.5	DOORLOOPTIJDEN.....	36
8	RAPPORTEREN EN COMMUNICEREN	38
8.1	RAPPORTEN.....	38
8.1.1	Rapport vierjaarlijks onderzoek	38
8.1.2	Rapport kwaliteitsonderzoek gericht op risico's	40
8.1.3	Openbaarmaking, zienswijze en bezwaar	40
8.2	PUBLIEKSINFORMATIE VIA DE WEBSITE	40
8.3	DE STAAT VAN HET ONDERWIJS.....	41
8.4	KENNIS DELEN	41
9	HERSTEL EN VERBETERING	43
9.1	ONVOLDOENDE: HERSTELOPDRACHT EN HERSTELONDERZOEK.....	43
9.2	ESCALATIE BIJ VOORTDUREN NIET NALEVING.....	44
9.2.1	Opschorten of inhouden van de bekostiging	44
9.2.2	Onderzoek bestuurlijk handelen	44
9.2.3	Escalatieteam ministerie en inspectie.....	44
9.2.4	Overige sancties	45
9.3	HERSTELPLAN BIJ ZEER ZWAK ONDERWIJS.....	45
9.4	VERBETEREN BOVEN BASISKWALITEIT	45
10	STELSELTOEZICHT	46
10.1	VERSTERKING RELATIE TOEZICHT OP INSTELLINGEN EN STELSELTOEZICHT	46
10.2	STELSELMONITORING	46
10.3	THEMAKEUZE EN WERKWIJZE.....	47
11	SPECIFIEKE TOEPASSINGEN VAN HET WAARDERINGSKADER.....	48
11.1	OVERZICHT TOEPASSINGEN WAARDERINGSKADER	48
11.2	NIET-BEKOSTIGDE INSTELLINGEN	49
11.2.1	Uitgezonderde wettelijke eisen voor niet bekostigde instellingen.....	49

11.2.2	Beoordeling Studiesucces bij niet-bekostigde beroepsopleidingen.....	49
11.2.3	Beoordeling Kwaliteitszorg en ambitie bij niet-bekostigde instellingen	49
11.3	EXAMENINSTELLINGEN	50
11.4	VOORTGEZET ALGEMEEN VOLWASSENENONDERWIJS (VAVO)	51
11.5	EDUCATIE	52
BIJLAGE 1. WAARDERINGSKADER VAVO		53
BIJLAGE 2. WAARDERINGSKADER OVERIGE EDUCATIE		58
BIJLAGE 3. NORMERING EN BEOORDELING ONDERWIJSRESULTATEN		61
BIJLAGE 4. OVERZICHT WAARDERINGSKADER VO/MBO		65

Missie: Effectief toezicht voor beter onderwijs.

(Uit: Meerjarenbeleidsplan Inspectie van het Onderwijs, 2015-2020)

Elk kind heeft recht op goed onderwijs. Leerlingen, studenten en ouders moeten erop kunnen vertrouwen dat het onderwijs op een school goed is. Het schoolbestuur is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderwijs en moet zich verantwoorden over de resultaten. Hierbij gaat het om resultaten in brede zin; krijgen alle leerlingen/studenten onderwijs van voldoende kwaliteit, voldoen scholen en instellingen aan wet- en regelgeving en hebben ze hun financiën op orde? De Inspectie van het Onderwijs houdt hierop toezicht. Daarnaast rapporteert ze gevraagd en ongevraagd over de ontwikkelingen binnen het onderwijs, met als doel het onderwijs als geheel te verbeteren.

Goed onderwijs wordt de norm; met ons toezicht willen we bijdragen aan continue kwaliteitsverbetering op alle scholen. In ons werk stellen we de leerling/student en het leerproces centraal. We willen alle scholen in Nederland stimuleren zichzelf te verbeteren; op het niveau van besturen en hun scholen en op het niveau van het stelsel. We gaan er daarbij vanuit dat verbeteringen de klas moeten bereiken. We werken vanuit verdiend vertrouwen, namens de overheid en samenleving. Beter onderwijs is het publieke belang dat wij centraal stellen in ons toezicht. Effectief zijn we, als we eraan bijdragen dat het onderwijs in Nederland beter wordt.

1 INLEIDING

Het onderzoekskader 2017 van de Inspectie van het Onderwijs (hierna: onderzoekskader) beschrijft hoe het toezicht voor het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) is ingericht. Het onderzoekskader omvat het waarderingskader en de werkwijze. De inleiding beschrijft allereerst het wettelijk kader dat de grondslag vormt van het toezicht, en vervolgens de reikwijdte en werking van het onderzoekskader.

Dit onderzoekskader heeft ook betrekking op het toezicht op het niet bekostigd middelbaar beroepsonderwijs, vavo en overige educatie. De uitwerking hiervan staat in hoofdstuk 11 beschreven.

1.1 WETTELIJK KADER

De Wet op het onderwijstoezicht (WOT, 2002) vormt de grondslag voor het toezicht. Krachtens deze wet is het toezicht op het onderwijs opgedragen aan de inspectie en heeft de inspectie de taak de kwaliteit van het onderwijs te beoordelen en te bevorderen, daaronder begrepen de kwaliteit van het onderwijspersoneel, aan instellingen als bedoeld in de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB en WEB BES¹).

1.1.1 Deugdelijkheidseisen en overige aspecten van kwaliteit

Per [1 juli 2017]² is de Wet op het onderwijstoezicht gewijzigd. Dit naar aanleiding van het initiatiefwetsvoorstel tot een doeltreffender regeling van het onderwijstoezicht. De wetswijziging heeft er toe geleid dat in het waarderingskader onderscheid is gemaakt in bij wet geregelde deugdelijkheidseisen en *overige aspecten van kwaliteit*. Deugdelijkheidseisen zijn objectiveerbare, zoveel mogelijk op het niveau van de wet geregelde algemene kwaliteitsnormen, die zodanig helder zijn dat de vrijheid van richting en inrichting gewaarborgd blijven. Deugdelijkheidseisen hebben betrekking op de onderwijskwaliteit en het financieel beheer. Een opleiding die niet voldoet aan de deugdelijkheidseisen biedt onderwijs van onvoldoende kwaliteit. Onvoldoende onderwijskwaliteit en/of onvoldoende financieel beheer kan leiden tot sanctienering en in laatste instantie tot ingrijpen door de minister. Vanuit de waarborgfunctie van het toezicht ziet de inspectie er op toe dat de deugdelijkheidseisen zoals deze in de sectorwetten zijn vastgelegd worden nageleefd. *Overige aspecten van kwaliteit* zijn kwaliteitskenmerken die maatschappelijk gezien en door wetenschap gestaafd van belang zijn voor goede onderwijskwaliteit, maar die geen wettelijke basis hebben. Vanuit de stimuleringsfunctie onderzoekt de inspectie hoe deze elementen bijdragen aan (de continue verbetering van) de onderwijskwaliteit. De inspectie voert het gesprek hierover met opleidingen en besturen en in de rapporten ontstaat zo een volledig beeld van de kwaliteit van een opleiding. In de rapporten maakt de inspectie helder onderscheid in oordelen die voortvloeien uit de deugdelijkheidseisen, en uitspraken die zijn gebaseerd op *overige aspecten van kwaliteit*. Bij de uitwerking van de deugdelijkheidseisen in het waarderingskader is de inspectie uitgegaan van een redelijke uitleg van de wet. [Over deze uitleg is overeenstemming met het onderwijsveld bereikt.] Dit geldt tevens voor de formulering en waardering van de *overige aspecten van kwaliteit*³.

1.1.2 Object van toezicht

Instellingen als bedoeld in de WEB zijn het object van toezicht. De WEB hanteert daarbij het 'bevoegd gezag' ofwel het bestuur van de instelling als aanspreekpunt. De WEB bevat onder andere eisen

¹ De nummering van de artikelen genoemd in dit kader wijken af voor de WEB BES.

² ² Teksten tussen haken verwijzen naar wijzigingen in wet- en regelgeving die in 2017 van kracht zullen zijn of naar ontwikkelingen die in de conceptfase nog niet zijn afgerond.

³ In het waarderingskader zijn de 'overige aspecten van kwaliteit' per standaard cursief aangegeven. In de werkwijze refereren we daar aan door dit eveneens cursief weer te geven.

voorschriften voor de opleidingen die het bestuur verzorgt. Dit onderzoekskader gaat daarom onder andere uit van toezicht op bestuurs- en opleidingsniveau.

Oordelen met rechtsgevolgen kunnen alleen worden gegeven op het niveau van het object van toezicht, namelijk het bestuur, en op opleidingsniveau (crebo).

1.2 REIKWIJDTE, WERKING EN EVALUATIE

Het onderzoekskader heeft betrekking op alle instellingen (bekostigd en niet bekostigd) die onderwijs verzorgen op basis van de onderwijswetten genoemd onder 1.1. Instellingen kunnen zijn: roc's, aoc's, vakinstellingen, hogescholen met mbo en exameninstellingen.

Het onderzoekskader is van kracht met ingang van 1 augustus 2017. Reeds lopende interventies en afspraken die op basis van de vigerende toezichtkaders tot die datum zijn gemaakt blijven van kracht [overgangsrecht].

De inspectie heeft conform het voorschrift in de WOT met alle betrokkenen overleg gevoerd over het onderzoekskader.

Evaluatie van de werking en de effecten van het onderzoekskader vindt plaats uiterlijk voor 1 januari 2022. De eerste vierjarige cyclus is dan afgerond.

Ervaringen met dit onderzoekskader, ontwikkelingen in de samenleving, in de verschillende sectoren of in de politiek kunnen leiden tot een vervroegde bijstelling van (delen van) dit onderzoekskader.

1.3 OPBOUW EN LEESWIJZER

Het onderzoekskader omvat de werkwijze en het waarderingskader. De hoofdlijnen van de werkwijze, met name de uitgangspunten, staan beschreven in hoofdstuk 2. Hoofdstuk 3 omvat het waarderingskader. De normering en oordeelsvorming is opgenomen in hoofdstuk 4. Hoofdstuk 5, 6 en 7 geven een beschrijving van de werkwijze bij de risicoanalyse en de inrichting van het vierjaarlijks onderzoek. Hoofdstuk 8 beschrijft hoe deze onderzoeken hun neerslag krijgen in de rapporten en hoe de inspectie daarover communiceert. In hoofdstuk 9 staan de interventies en sancties beschreven die uit de inspectie-oordelen kunnen volgen. In hoofdstuk 10 lichten we toe hoe we onze stelselonderzoeken inrichten en we sluiten af met een hoofdstuk over specifieke toepassingen van het onderzoekskader. In bijlage 1 en 2 zijn de aangepaste waarderingskaders opgenomen voor vavo en overige educatie. Bijlage 3 geeft een beschrijving van de normering en beoordeling van de onderwijsresultaten. Bijlage 4 laat de overeenkomsten zien in de opbouw van de waarderingskaders vo en mbo.

2 BETER ONDERWIJS, GOED BESTUUR, PASSEND TOEZICHT

Het Nederlandse onderwijs presteert steeds beter. Het aantal opleidingen dat onvoldoende scoort neemt af; (zeer) zwakke opleidingen slagen er steeds beter in de kwaliteit van het onderwijs op een voldoende niveau te brengen en te houden. Dat is winst. Maar ook opleidingen die voldoende presteren moeten hun kansen grijpen om zich te verbeteren. Dat is goed voor alle studenten en goed voor onze samenleving⁴.

Daar ligt in de komende jaren de uitdaging voor alle onderwijssectoren. Het vraagt van besturen dat zij werken aan een kwaliteitscultuur waarbij het voor alle partijen vanzelfsprekend is om continu verbetering na te streven, ook als de kwaliteit op orde is.

We sluiten met ons toezicht hier op aan door enerzijds te (helpen) bewaken dat de basiskwaliteit en het financieel beheer op orde is en blijft, en anderzijds door besturen te stimuleren om het verbeterpotentieel dat wij bij opleidingen aantreffen ten volle te benutten in het streven naar goede onderwijskwaliteit. We vatten deze beide rollen samen in de waarborgfunctie en stimuleringsfunctie van het toezicht.

In dit hoofdstuk beschrijven we de hoofdlijnen van het toezicht: wat willen we met het toezicht bereiken en vanuit welke uitgangspunten opereren we.

2.1 DOEL EN UITGANGSPUNTEN

We stellen ons tot doel⁵ om enerzijds te waarborgen dat opleidingen en besturen aan de basiskwaliteit voldoen en anderzijds de verbetercultuur te stimuleren. Op stelselniveau willen we antwoorden vinden op problemen die zich op stelselniveau voordoen. Dit onderzoekskader is het instrument waarmee we het toezicht op besturen en opleidingen uitvoeren.

Meer concreet helpt het onderzoekskader ons bij de taak om te:

- *bewaken* dat onderwijsinstellingen⁶ ten minste voldoen aan de deugdelijkheidseisen die de (zorg voor) onderwijskwaliteit en het financieel beheer betreffen;
- *intervenieren* bij onderwijsinstellingen waar de onderwijskwaliteit en/of de kwaliteitszorg onvoldoende is en/of de continuïteit in gevaar is, zodat zij dit zo snel mogelijk herstellen;
- *stimuleren* dat voldoende en goed presterende instellingen de onderwijskwaliteit blijven verbeteren en hun ambities daarop aan laten sluiten;
- *rapporteren* over de staat van het onderwijs, zowel op instellingsniveau als op stelselniveau;
- *agenderen* van knelpunten in het onderwijsstelsel die om een oplossing vragen;
- *communiceren* met belanghebbenden over toezichtinformatie betreffende prestaties van het stelsel en afzonderlijke onderwijsinstellingen.

We sluiten met onze werkwijze aan bij de ontwikkelingen in het onderwijsveld en de functie die het toezicht heeft voor de samenleving. Dit laatste betreft in eerste instantie de waarborg dat alle studenten onderwijs volgen dat van voldoende kwaliteit is. Daar ligt onze kerntaak. Tegelijkertijd wil de samenleving dat opleidingen méér leveren dan een voldoende en binnen onze stimuleringsfunctie willen we daar actief aan bijdragen. Ook zien we in het onderwijsveld de verscheidenheid aan onderwijs- en organisatievormen en het aantal gecombineerde besturen vo/mbo toenemen. Dit vraagt om een eenduidige beoordeling en maatwerk in onze werkwijze. Tot slot zien we een positieve ontwikkeling van de bestuurskracht en versterking van het intern toezicht. We sluiten als volgt op deze ontwikkelingen aan.

⁴ "Toezicht in transitie". Brief aan de Tweede Kamer, 33905, nr.1, 2013-2014.

⁵ Meerjarenbeleidsplan IvO 2015-2020.

⁶ We hanteren de term 'instelling' voor het hoogste organisatieniveau van het onderwijs, oftewel het bevoegd gezag. De instelling omvat alle scholen/opleidingen die daar deel van uitmaken.

2.1.1 Waarborg basiskwaliteit

De samenleving moet er op kunnen vertrouwen dat studenten onderwijs volgen dat van voldoende kwaliteit is. We noemen dit basiskwaliteit. De norm voor basiskwaliteit is dat een bestuur en zijn opleidingen voldoen aan de deugdelijkheidseisen ten aanzien van de onderwijskwaliteit en het financieel beheer zoals wij die in het waarderingkader hebben opgenomen.

Voor de uitvoering van onze waarborgfunctie is het van belang dat we voortdurend zicht hebben op de financiële continuïteit van besturen en op opleidingen waar zich mogelijke risico's ten aanzien van de onderwijskwaliteit voordoen. We monitoren de prestaties daarom continu en we voeren minimaal jaarlijks per bestuur een prestatieanalyse uit. Daarnaast voeren we eens in de vier jaar een onderzoek uit bij alle besturen. Dit vierjaarlijks onderzoek geeft ons antwoord op de vraag of het bestuur voldoende zorg draagt voor de onderwijskwaliteit en het financieel beheer. Als uit onze analyse en/of onderzoek blijkt dat een opleiding niet voldoet aan basiskwaliteit, dan zijn onze interventies er op gericht dat het bestuur er voor zorg draagt dat de opleiding binnen een aanvaardbare hersteltermijn aan de betreffende deugdelijkheidseisen voldoet.

Jaarlijks leggen we in het kader van stelseltoezicht (hoofdstuk 10) in ons jaarwerkplan vast welke (extra) deugdelijkheidseisen we bij een of meer sectoren gaan onderzoeken. We noemen dit programmatisch handhaven.

2.1.2 Stimuleren tot beter

We zijn streng waar het moet en stimulerend waar het kan. Bij opleidingen die net aan de basiskwaliteit voldoen houden we de vinger aan de pols. We kijken dan met name of er sprake is van een verbetercultuur, een gezamenlijk streven om de onderwijskwaliteit niet alleen op voldoende niveau te brengen maar ook te blijven verbeteren. Als deze verbetercultuur bij opleidingen aanwezig is ontstaat er ruimte om de onderwijskwaliteit als geheel op een hoger plan te brengen. Binnen onze stimulerende rol willen we daar actief aan bijdragen. In onze werkwijze komt dit op verschillende manieren tot uiting.

In de eerste plaats hanteren we naast het oordeel 'voldoende' ook de waardering 'goed'. In veel gevallen doet dit meer recht aan de 'ruim voldoende' onderwijskwaliteit die we soms aantreffen. Bij de waardering 'goed' worden zowel de deugdelijkheidseisen als de *overige aspecten van kwaliteit* betrokken. Een gebrekkige kwaliteit op basis van *overige aspecten van kwaliteit* leidt daarentegen niet tot een oordeel 'onvoldoende', maar tot de waardering 'kan beter'. Dit stimuleert opleidingen om verbeteringen op eigen wijze en binnen eigen kaders vorm te geven.

Onze stimulerende rol is ook merkbaar in de stijl van onze gesprekken met opleidingen en besturen. We geven ruimte aan opleidingen om hun visie en ambities en de wijze waarop zij deze op eigen wijze vertalen in hun onderwijspraktijk te presenteren. We voeren de dialoog aan de hand van de *overige aspecten van kwaliteit* zoals die in het waarderingkader zijn benoemd. Na afronding van het onderzoek organiseren we zogenoemde feedbackgesprekken. Daarmee krijgen opleidingen en besturen aan de hand van eigen casuïstiek meer inzicht in onze oordeelsvorming en dit biedt hen concrete aanknopingspunten voor verbeteracties. Tot slot komt onze stimuleringsfunctie tot uiting in onze rapporten. Waar niet wordt voldaan aan de deugdelijkheidseisen vermelden we dit onomwonden in onze rapporten. Echter, daar waar we goede praktijken aantreffen, zowel op het niveau van de deugdelijkheidseisen als bij *overige aspecten van kwaliteit* vermelden we dit in onze rapporten. Op deze manier geven we een evenwichtig beeld van de kwaliteit zoals we die hebben aangetroffen.

2.1.3 Eenduidig en op maat

Besturen en opleidingen organiseren hun onderwijs zo dat het optimaal is toegesneden op hun doelgroep en dat een doorgaande ontwikkeling voor studenten wordt gewaarborgd. We zien de diversiteit in (experimentele) onderwijs- en organisatievormen toenemen, evenals het aantal gecombineerde besturen voor po/vo en vo/mbo. We hanteren daarom voor het po, vo, (v)so en mbo een grotendeels gemeenschappelijk waarderingkader, dat bruikbaar is voor de grote diversiteit die we in de praktijk aantreffen. Daarmee realiseren we tevens eenduidig toezicht voor besturen die onderwijs verzorgen op basis van meerdere sectorwetten. We richten onze onderzoeken zo in dat we tot betekenisvolle uitspraken komen. We stemmen onze onderzoeksactiviteiten daar op af.

Het maatwerk dat we nastreven betreft niet alleen de aansluiting op de organisatie van het onderwijs maar ook op de verantwoording van de onderwijskwaliteit door het bestuur. We beschrijven dit in de volgende paragraaf.

2.1.4 Bestuursgericht: aansluiten bij verantwoordelijkheid bestuur

Wij zien dat besturen en management steeds zichtbaarder de verantwoordelijkheid nemen voor de kwaliteit van hun opleidingen. Dat is terecht. Het bestuur is immers verantwoordelijk voor de kwaliteit en de continuïteit van het onderwijs. Elk bestuur heeft zijn eigen proces om de onderwijskwaliteit te waarborgen en te ontwikkelen; dat specifieke eigen proces is voor ons uitgangspunt in het toezicht. Parallel aan de jaarlijkse prestatie-analyse voeren we ten minste eens in de vier jaar een bestuursgericht onderzoek uit naar de kwaliteitszorg en de financiën. We kijken dan of het bestuur de onderwijskwaliteit goed in beeld heeft, daarbij zo nodig verbeteringen doorvoert en of de financiën op orde zijn. We voeren het onderzoek uit bij een selectie van opleidingen en op deze manier geeft het onderzoek ons inzicht in de kwaliteit van het onderwijs en het financieel beheer bij die besturen. Besturen hebben veel kennis en informatie over hun opleidingen, en opleidingen houden zelf veelsoortige informatie bij om zicht te houden op de eigen onderwijskwaliteit en hun financieel beheer. In ons toezicht sluiten we aan bij deze eigen informatie.

Naarmate besturen en opleidingen een beter proces van aansturing en borging hanteren én betere informatie beschikbaar hebben, geven wij vertrouwen en meer ruimte. Daar waar besturen en raden van toezicht goed functioneren kan de samenleving er immers op vertrouwen dat de kwaliteit wordt gewaarborgd. In gevallen dat de onderwijskwaliteit en/of het financieel beheer onder de maat is en het bestuur niet bij machte blijkt om hier verandering in te brengen passen we ons toezicht daar op aan. We vatten dit samen in passend toezicht: minder toezicht waar het kan, meer waar het moet.

2.2 ACTUELE ONTWIKKELINGEN⁷

De mbo-sector is continu in beweging en in het toezicht sluiten we daar zo goed mogelijk op aan. We noemen hieronder een aantal actuele ontwikkelingen die (op termijn) tot wetwijzigingen leiden en/of bij de invoering van het onderzoekskader van invloed zijn op de uitvoering van het toezicht.

2.2.1 De nieuwe kwalificatiestructuur

In de nieuwe kwalificatiestructuur bestaat een kwalificatie uit drie delen: een basisdeel, een profieldeel en keuzedelen. De drie delen samen vormen een diplomagerichte beroepsopleiding. Keuzedelen kunnen verbreedend of verdiepend zijn of bijdragen aan een betere doorstroming naar een vervolgopleiding. Vooralsnog wegen keuzedelen niet mee bij de zak-/slaagbeslissing.

Voor het toezicht betekent dit dat we de opleiding beoordelen zoals deze door de instelling wordt aangeboden. Zolang de keuzedelen niet medebepalend zijn voor de zak-/slaagbeslissing vragen we de instelling zich te verantwoorden over de afsluiting van het keuzedeel. Vanaf het moment dat het examenresultaat van een keuzedeel meetelt voor de diplomering houden we hier toezicht op als integraal onderdeel van de opleiding. De verwachting is dat dit in 2018/2019 wordt ingevoerd.

Beoordeling Nederlands, rekenen en moderne vreemde talen

Bovenstaande werkwijze bij de keuzedelen is conform de werkwijze die we vanaf 2012 hanteren bij de beoordeling van Nederlands en moderne vreemde talen. We onderzoeken Nederlands en moderne vreemde talen voor zover het meetelt voor de zak-/slaagbeslissing.

We onderzoeken deze onderdelen tijdens het onderzoek naar de kwaliteitsgebieden onderwijsproces en examinering en diplomering. We beschrijven de bevindingen in het rapport ook bij deze kwaliteitsgebieden.

Als de resultaten voor rekenen laag zijn, zullen we onderzoek doen naar de wijze waarop het onderwijs wordt vormgegeven (kwaliteitsgebied onderwijsproces).

⁷ Deze paragraaf wordt voor de feitelijke invoering van het onderzoekskader geactualiseerd.

2.2.2 Versterking examinering

De examencommissie speelt een essentiële rol bij de examinering en diplomering van studenten. Zij is ervoor verantwoordelijk dat beide aan alle kwaliteitseisen voldoen. Per [1 augustus 2016] zijn de taken en bevoegdheden van de examencommissies in het mbo aangescherpt en is een aantal nieuwe taken toegewezen. Het bevoegd gezag is verantwoordelijk voor de instelling, benoeming en samenstelling van een examencommissie en daarom worden er in de voorgenomen wetswijziging ook voorschriften opgenomen die gericht zijn op de betreffende taken van het bevoegd gezag.

De voorgenomen wetswijziging heeft ertoe geleid dat wij in het onderzoekskader de kwaliteitsborging van de examencommissie een meer prominente plaats hebben gegeven. We beoordelen primair of de examencommissie zorg draagt voor de kwaliteit van het instrumentarium en de afname en beoordeling. Afhankelijk van dit oordeel richten we het onderzoek naar examinering en diplomering proportioneel in. Dat betekent: eenvoudige verificatie waar het kan, volledig onderzoek waar het moet. Daarmee denken we een impuls te geven aan de ontwikkeling van een interne kwaliteitscultuur die voorwaardelijk is voor een duurzame kwaliteitsborging van de examinering. In 2020 willen we deze aanpak bij alle instellingen toepassen.

Invoering 2016-2020

De invoering van nieuw beleid op het punt van examinering vraagt tijd en het tempo waarin instellingen hier in slagen zal verschillen. We sluiten daar met ons toezicht als volgt op aan. In de periode 2016 – 2020 hanteren we als uitgangspunt voor ons toezicht het perspectief van 2020 zoals hiervoor beschreven, waarbij de examencommissie het vertrekpunt vormt. Afhankelijk van ons oordeel over het functioneren van de examencommissie bepalen we hoe we onderzoeken of ook beide overige standaarden van voldoende kwaliteit zijn. We verwachten echter dat een volledig inspectieonderzoek naar de examenkwaliteit, gericht op de kwaliteit van het instrumentarium én de afname/beoordeling, vooralsnog vaker aan de orde zal zijn dan een beperkte verificatie van de borging door de examencommissie. Naarmate de beleidsmatige invoering succesvol verloopt zal het toezicht daarop worden afgestemd.

Keurmerk examenleveranciers

We gaan de ontwikkeling van de keurmerken de komende jaren nauwlettend volgen. Ook als verificatie op grond van het functioneren van de examencommissie in principe zou voldoen, kijken we in de overgangperiode 2016-2020 of het keurmerk door de certificerende organisatie terecht is afgegeven. We betrekken daarbij externe deskundigen. Indien ons oordeel over een instrument afwijkt van het verleende keurmerk dan wordt het oordeel van de inspectie bepalend voor de betreffende opleiding. Wel gaan we dan met de keurmerk verlenende organisatie in overleg over deze verschillen. We verwachten dat we met deze werkwijze bijdragen aan het groeiend vertrouwen in de keurmerken.

2.2.3 Kleinschalig en herkenbaar beroepsonderwijs

De minister bereidt een wetsvoorstel voor gericht op de vorming van mbo-colleges binnen roc's.⁸ In toenemende mate ontstaan ook samenwerkingsverbanden tussen mbo-instellingen (samenwerkingscolleges), waarbij opleidingen gezamenlijk worden aangeboden door twee of meer mbo-instellingen.

Het college van bestuur is eindverantwoordelijk voor de onderwijskwaliteit. Het inrichten van een goed functionerend kwaliteitszorgsysteem behoort tot de taak en verantwoordelijkheid van het college van bestuur. Het college van bestuur draagt er bovendien zorg voor dat allen werken aan een kwaliteitscultuur. De dagelijkse verantwoordelijkheid voor de onderwijskwaliteit ligt bij de collegedirecteur. Dat geldt ook voor de daarmee samenhangende bestuurs- en beheerstaken. De minister wil de wettelijke taken van de collegedirecteur wettelijk vastleggen, zodat deze een sterkere positie krijgt.

Het bestuur is voor ons het aangrijpingspunt voor het toezicht. Zij is eindverantwoordelijk voor de (zorg voor) kwaliteit en de financiële continuïteit. In onze werkwijze is opgenomen dat we bij de inrichting van onze onderzoeken steeds aansluiten bij de organisatie van het onderwijs. Wanneer een

⁸ Brief van de minister van OCW aan de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten Generaal, dd. 26-11-2015. 'De menselijke maat in het mbo'.

bestuur werkt met een gemeenschap van mbo-colleges dan is dat van invloed op de inrichting van onze onderzoeken. Zo zullen we in voorkomende situaties ook college-directeuren in onze onderzoeken betrekken. Eventuele interventies in het kader van herstel van naleving van de deugdelijkheidseisen worden aan het bestuur geadresseerd.

2.2.4 Samenwerkingsorganisatie beroepsonderwijs bedrijfsleven (SBB)

Naast het toezicht op de onderwijsinstellingen is de inspectie in de sector mbo eveneens belast met het toezicht op de uitoefening van de wettelijke taken door SBB als bedoeld in de WEB (art.1.5.1) en in samenhang daarmee de WVO (art. 10b4). De werkwijze en het waarderingskader zijn separaat in een onderzoekskader vastgelegd. Het onderzoekskader SBB is van kracht per [1 augustus 2016]. Mbo-instellingen en SBB kennen een onderlinge afhankelijkheid met betrekking tot de kwaliteit van de kwalificatiestructuur en kwalificatiedossiers, en de kwaliteit van de beroepspraktijkvorming. De wijze waarop mbo-instellingen enerzijds en SBB anderzijds deze wederzijdse afhankelijkheid benutten vormt voor ons onderwerp van toezicht. Zo zullen we signalen van onderwijsinstellingen over kwalificatiedossiers, beroepspraktijkvorming, erkenning leerbedrijven, en over de rol van SBB in het algemeen bij ons toezicht op SBB betrekken.

2.2.5 Transitie educatie

Educatie draagt bij aan de zelfredzaamheid van mensen. Door vaardiger te worden in de Nederlandse taal en beter te leren rekenen, kunnen mensen zelfstandiger meedoen in de samenleving. Daarom voeren gemeenten een educatiebeleid dat is verbonden met andere beleidsdomeinen die bevorderlijk zijn voor de participatie⁹. Het educatiebudget gaat in een periode van drie jaar over naar het gemeentefonds. De verplichte besteding van educatiemiddelen bij roc's komt te vervallen. We houden toezicht op educatie bij roc's en andere instellingen die een diploma-erkenning voor educatie hebben en die betreffende opleidingen als contractactiviteit aanbieden. Het toezicht omvat het onderwijs, de examinering en de kwaliteitsborging.

⁹ *Wijziging WEB per 1 augustus 2015.*

3 HET WAARDERINGSKADER

In dit hoofdstuk beschrijven we het waarderingkader mbo. Na een overzicht van de opbouw van het kader in paragraaf 3.1. is in paragraaf 3.2 het volledig waarderingkader opgenomen. In de laatste paragraaf (3.3) gaan we in op de overige wettelijke vereisten.

3.1 OPBOUW VAN HET WAARDERINGSKADER

Het waarderingkader kent twee niveaus: de kwaliteitsgebieden en de standaarden.

We onderscheiden zes kwaliteitsgebieden en achttien standaarden.

We definiëren onderwijskwaliteit als het geheel van de prestaties van de opleiding op deze gebieden, met uitzondering van Financieel beheer. Dit gebied wordt als voorwaardelijk gezien voor (het voortbestaan van) de kwaliteit.

De standaarden die van toepassing zijn op niet-bekostigde instellingen, exameninstellingen, vavo en overige educatie zijn opgenomen in paragraaf 11.1.

KWALITEITSGEBIEDEN EN STANDAARDEN	
1. ONDERWIJSRESULTATEN	
1.1	Studiesucces
1.2	Vervolgsucces
2. ONDERWIJSPROCES	
2.1	Onderwijsprogramma
2.2	Ontwikkeling en begeleiding
2.3	Didactisch handelen
2.4	Beroepspraktijkvorming
2.5	Samenwerking
3. EXAMINERING EN DIPLOMERING	
3.1	Kwaliteitsborging examencommissie
3.2	Exameninstrumentarium
3.3	Afname en beoordeling
4. SCHOOLKLIMAAT	
4.1	Veiligheid
4.2	Leerklimaat
5. KWALITEITSZORG EN AMBITIE	
5.1	Doelen, evaluatie en verbetering
5.2	Structuur en cultuur
5.3	Verantwoording en dialoog
6. FINANCIËEL BEHEER	
6.1	Continuïteit
6.2	Doelmatigheid
6.3	Rechtmatigheid

3.2 KWALITEITSGEBIEDEN EN STANDAARDEN

Het waarderingskader beschrijft per gebied een aantal standaarden. Elke standaard is van een uitwerking voorzien; daarin maken we onderscheid tussen praktijken die gebaseerd zijn op deugdelijkheidseisen en praktijken die gebaseerd zijn op *overige aspecten van kwaliteit*. Ter verantwoording van de interpretatie van de deugdelijkheidseisen zijn per standaard de wetsartikelen genoemd die op de standaard van toepassing zijn¹⁰. De waarderingskaders voor vavo en educatie zijn opgenomen in bijlage 1 en 2.

Gebied 1. Onderwijsresultaten

1. ONDERWIJSRESULTATEN
<p>1.1 Studiesucces De instelling behaalt met haar studenten resultaten die ten minste in overeenstemming zijn met de gestelde norm.</p>
<p>Uitwerking De onderwijsresultaten laten zien dat de opleiding studenten voldoende in staat stelt een diploma op het gewenste niveau te behalen. De opleiding zorgt ervoor dat zij een succesvolle start maken en de studie binnen de vastgestelde studieduur doorlopen. De resultaten laten tevens zien dat er relevante doorstroom is naar hogere opleidingsniveaus.</p>
<p>Verantwoording De WEB stelt dat instellingen de taak hebben om studenten op te leiden voor een beroep (art. 1.2.1, tweede lid en 7.1.2, tweede lid) en de beroepsopleidingen zodanig in te richten dat studenten in staat worden gesteld de kwalificatie binnen de vastgestelde studieduur te bereiken (art. 7.2.7, eerste lid). Voorgaande volgt eveneens uit de verplichting zorg te dragen voor een goede organisatie en kwaliteit van het onderwijsprogramma en de examinering (art. 7.4.8, eerste lid). Instellingen dienen voorts doelmatige leerwegen aan te bieden, bijvoorbeeld door ervoor te zorgen dat de opleiding aansluit op het voortgezet onderwijs en door doorstroom naar hogere opleidingsniveaus mogelijk te maken (art. 1.2.1, tweede lid, en 1.3.5, onder b). Tot slot dienen de taken van de instelling met betrekking tot de bestrijding van voortijdig schoolverlaten (art. 8.1.8 en 8.1.8a WEB en met name art. 18, eerste lid en 21a, tweede lid, van de Leerplichtwet 1969) een maatschappelijk belang en dit vergt inzicht in en verantwoording van studiesucces. De 'norm' voor studiesucces wordt daarom jaarlijks na overleg met het onderwijsveld bepaald. We beoordelen het studiesucces aan de hand van deze norm op het niveau van het kwalificatiedossier. De instelling dient de hiervoor benodigde gegevens in BRON te registreren (art. 2.5.5a en zie ook art. 2.5.5c, eerste lid, onder b).</p>
<p>1.2 Vervolgsucces De bestemming van de studenten na het verlaten van de opleiding is bekend en voldoet ten minste aan de verwachtingen van de opleiding.</p>
<p>Uitwerking De instelling heeft kennis van de ontwikkelingen op de (regionale) arbeidsmarkt. Zij beschikt over gegevens over het vervolg van de loopbaan van studenten die de opleiding voortijdig of met een diploma verlaten hebben. Daarbij kan het gaan om de overstap naar ander of vervolgonderwijs, een plek op de arbeidsmarkt dan wel een passend vervolg voor studenten met een specifieke onderwijsbehoefte. Het vervolgsucces voldoet ten minste aan de verwachtingen op grond van de gemiddelde landelijke resultaten van vergelijkbare opleidingen en de situatie op de regionale arbeidsmarkt.</p>
<p>Verantwoording De instelling kan een beroepsopleiding alleen dan aanbieden als er voor de student voldoende arbeidsmarktperspectief is (art. 6.1.3). Onder 'arbeidsmarktperspectief' wordt in ieder geval verstaan: het binnen een redelijke termijn vinden van een baan op het niveau van de gevolgde opleiding. Indicaties dat mogelijk niet is voldaan aan de zorgplicht, betreffen situaties waarin na een redelijke termijn een substantieel</p>

¹⁰ Alle genoemde wetsartikelen in het waarderingskader (hoofdstuk 3 en 11) betreffen de WEB, tenzij anders vermeld.

aantal uitgestroomde studenten geen baan heeft op het niveau van de opleiding of onder dat niveau werkzaam is, of waarin het arbeidsmarktperspectief van toekomstig gediplomeerden onder de maat is.¹¹ De minister kan het recht om de opleiding te verzorgen ook ontnemen zodra niet (meer) aan deze zorgplicht wordt voldaan (art. 6.1.4, eerste lid, onder c), hetgeen onder andere neerkomt op een doelmatigheidstoets.¹² Van de instelling vereist voorgaande dus inzicht en verantwoording van vervolgsucces alsmede een frequente eigen doelmatigheidstoets ten aanzien van haar opleidingsaanbod. De instelling kan hiertoe over gegevens met betrekking tot het vervolgsucces beschikken door raadpleging van diverse (openbare) bronnen, zoals onderzoeken door het ROA, UWV, CBS en/of SBB, en dient daarnaast zelf de gegevens over het uitstroomniveau of het behaalde diploma van de studenten te registreren (art. 2.5.5a, tweede lid). Tot slot is het een taak van de instelling om zorg te dragen voor het bieden van loopbaanoriëntatie en –begeleiding (art. 1.3.5, onder c) en kennis van de (regionale) arbeidsmarkt is daarvoor eveneens een voorwaarde. Inzicht in het vervolgsucces van studenten draagt bij aan de (continue) verbetering van het onderwijs en de resultaten.

Gebied 2. Onderwijsproces

2. ONDERWIJSPROCES

2.1 Onderwijsprogramma

Het onderwijsprogramma bereidt de studenten voor op beroepspraktijk, vervolgonderwijs en samenleving.

Uitwerking

De opleiding biedt een onderwijsprogramma dat is toegespitst op de doelgroep en de beroepspraktijk waartoe de opleiding kwalificeert en diplomeert. Het programma is afgestemd op de onderwijs- en vormingsdoelen uit het kwalificatiedossier. Het programma kent een duidelijke opbouw en samenhang, is passend bij de opleidingsduur en er zijn voldoende begeleidende onderwijsuren en uren beroepspraktijkvorming. Het verwerven van sociale, generieke en maatschappelijke competenties maakt deel uit van het programma en het programma draagt bij aan de bewustwording van studenten van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat. Het programma sluit aan bij het voorafgaand onderwijs, bereidt voor op het aanbod van vervolgonderwijs en biedt mogelijkheden voor maatwerk. Het programma is tijdig en voor aanvang bekend.

Verantwoording

Het toezicht richt zich bij de standaard Onderwijsprogramma zowel op de geprogrammeerde inrichting van de opleiding als op de feitelijke uitvoering daarvan (art. 7.1.2, tweede lid, art. 7.2.7 en art. 7.4.8). Het onderwijsprogramma kan slechts bestaan uit begeleidende onderwijsuren en beroepspraktijkvorming, beide onder verantwoordelijkheid en toezicht van het bevoegd gezag (art. 7.2.7, vijfde lid). Daarbij wordt onder 'begeleidende onderwijsuren' het volgende verstaan: klokuren waarin onderwijs wordt gegeven onder verantwoordelijkheid en met actieve betrokkenheid van het onderwijspersoneel (art. 7.2.7, zesde lid).

De WEB bepaalt voorts dat de instelling moet zorg dragen voor aansluiting van het beroepsonderwijs op het voortgezet onderwijs (art. 1.2.1, tweede lid) en doelmatige leerwegen (art. 1.3.5, onder b), dat de indeling van het programma evenwichtig moet zijn (art. 7.2.7, eerste lid), dat de onderwijsactiviteiten gericht moeten zijn op het bereiken van de onderwijs- en vormingsdoelen van de opleiding (art. 7.2.7, vijfde lid) en dat het programma gericht moet zijn op het behalen van een beroepskwalificatie (art. 7.1.2, tweede lid) en een diploma. Studenten moeten voorts tijdig voor aanvang van de opleiding bekend zijn met het programma (art. 7.4.8, tweede lid) door middel van een daartoe vastgestelde onderwijs- en examenregeling (art. 7.4.8, tweede lid) en in staat worden gesteld om de kwalificatie, eventueel met bijbehorende wettelijke beroepsvereisten, binnen de vastgestelde studieduur te bereiken (art. 7.2.7, eerste lid, art. 7.2.6, tweede lid). In het programma is daarnaast aandacht voor godsdienstige, levensbeschouwelijke en maatschappelijke waarden van de Nederlandse samenleving (art. 1.2.1, tweede lid, en 7.1.2, tweede lid van de WEB en zie ook art. 17a, derde lid, en bijlage 1 van het Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB). We kijken tot slot hoe een instelling in voorkomende situaties vormgeeft aan maatwerk. Maatwerk maakt immers onderdeel uit van de verplichting om te zorgen voor een goede organisatie en kwaliteit van het onderwijsprogramma en de examinering (art. 7.4.8, eerste lid).

¹¹ Bron: MvT Wetsvoorstel macrodoelmatigheid (28 mei 2014)

¹² Bron: MvT WEB (1994). Wordt bij wijziging WEB toegevoegd aan art. 1.3.6

2.2 Ontwikkeling en begeleiding

De opleiding volgt de ontwikkeling van de studenten met als doel het onderwijs voor hen vorm te geven en passende begeleiding en extra ondersteuning te bieden.

Uitwerking

Studenten worden na aanmelding passend geplaatst en begeleid. De voortgangsbegeleiding is gestructureerd en zorgvuldig en is afgestemd op de behoeften van de student en de vereiste competentieontwikkeling. Voor studenten met extra ondersteuningsbehoeften is er doeltreffende ondersteuning ten behoeve van de vereiste competentieontwikkeling. De instelling informeert studenten (en ouders) volledig en tijdig over de mogelijkheden voor extra ondersteuning. De ondersteuning is maatwerk en is erop gericht dat de student de opleiding op het vereiste niveau en zo mogelijk binnen de geprogrammeerde tijd kan behalen. Docenten gaan regelmatig na in welke mate de studenten profiteren van het geboden onderwijs en hoe hun ontwikkeling verloopt. Zij analyseren de oorzaken bij afwijkende prestaties. Er is controle op (langdurige) afwezigheid.

Verantwoording

Het toezicht richt zich op wettelijke vereisten die de zorgplicht voor een goede organisatie en kwaliteit van het onderwijsprogramma en de examinering, inclusief de begeleiding, betreffen (art. 7.4.8, eerste lid).

Tezamen met voornoemde zorgplicht impliceren de eisen ten aanzien van toelating en vooropleiding een goede begeleiding en een passende plaatsing (art. 8.1.1, derde lid, 8.1.1b, 8.1.1c, 8.1.2 en 8.2.1).

Instellingen hebben tevens tot taak zorg te dragen voor de toegankelijkheid van het onderwijs (art. 1.3.5, onder a), hetgeen dus ook (of zelfs in het bijzonder) geldt voor studenten met een extra ondersteuningsbehoefte. De WEB eist verder dat instellingen studenten tijdig en volledig informeren over het ondersteuningsaanbod voor gehandicapte studenten die extra ondersteuning behoeven (art. 7.4.8, tweede lid), zodat voor potentiële studenten duidelijk is welke extra ondersteuning bij de instelling beschikbaar is. In de

onderwijsovereenkomst moeten in voorkomende gevallen bepalingen worden opgenomen die de extra ondersteuning betreffen (art. 8.1.3, derde lid, onder g). Daarnaast heeft de instelling de verplichting de opleiding in te richten conform het kwalificatiedossier (art. 7.1.2, tweede lid), en wel zodanig dat studenten de kwalificatie binnen de vastgestelde studieduur kunnen bereiken (art. 7.2.7, eerste lid). Voorgaande kan voor studenten met een extra ondersteuningsbehoefte niet worden gerealiseerd zonder extra ondersteuning, bestaande uit doeltreffende aanpassingen van het onderwijsprogramma binnen de grenzen van de wet. Indien een student in verband met ziekte thuis of in het ziekenhuis verblijft, kan de extra ondersteuning (onder andere) bestaan uit het inschakelen van een educatieve voorziening of schoolbegeleidingsdienst (art. 7.1.4).

Ten behoeve van studenten die nog niet precies weten voor welk beroep ze willen worden opgeleid, is het voor de instelling mogelijk om studenten eerst in te schrijven voor een opleidingsdomein en hun een breder domeinprogramma aan te bieden (art. 8.1.1, tweede lid). De bedoeling is dat deze studenten hiermee in staat worden gesteld zich beter te oriënteren en een betere studiekeuze te maken.

De WEB stelt dat instellingen voorts mogelijkheden moeten bieden voor loopbaanoriëntatie en -begeleiding (art. 1.3.5, onder c). Dat de voortgangsbegeleiding gericht moet zijn op de vereiste competentieontwikkeling vloeit verder voort uit de verplichting de opleiding in te richten conform het kwalificatiedossier (art. 7.1.2, tweede lid), en wel zodanig dat studenten de kwalificatie binnen de vastgestelde studieduur kunnen bereiken (art. 7.2.7, eerste lid), hetgeen niet kan worden gerealiseerd zonder begeleiding. Voor de entree-opleiding in het bijzonder geldt tot slot nog dat binnen de eerste vier maanden een studieadvies dient te worden gegeven, hetgeen slechts bindend kan zijn indien de instelling heeft gezorgd voor voorzieningen waarmee de mogelijkheden tot goede voortgang van de opleiding gewaarborgd zijn (art. 8.1.7a, tweede lid).

Omdat een goede voortgangsbegeleiding bijdraagt aan studiesucces en aan het voorkomen van voortijdig schoolverlaten kijken we *hoe* de instelling (het team) vormgeeft aan de begeleiding van haar studenten, hoe de opleiding het risico van uitval/voortijdig schoolverlaten aanpakt (art. 8.1.8 en 8.1.8a WEB, en met name art. 18, eerste lid en 21a, tweede lid, van de Leerplichtwet 1969) en wat het effect is voor de student.

2.3 Didactisch handelen

Het pedagogisch-didactisch handelen van het docententeam stelt studenten in staat tot leren en ontwikkelen.

Uitwerking

De pedagogisch-didactische aanpak van het docententeam is passend voor het niveau van het kwalificatiedossier. Het team zorgt voor effectieve leersituaties; leerdoelen en gestructureerde leeractiviteiten zijn gericht op de ontwikkeling van de competenties. Het team realiseert een evenwichtige verbinding tussen het leren in de beroepspraktijk en het leren op de instelling. Docenten stemmen hun aanpak af op de behoeften van groepen en individuele studenten, zodat deze actief en betrokken zijn.

Verantwoording

De WEB stelt dat de opleiding moet zijn gericht op het behalen van een kwalificatie (art. 7.1.2, tweede lid), dat alle onderwijsactiviteiten gericht moeten zijn op de onderwijs- en vormingsdoelen van de opleiding (art. 7.2.7, vijfde lid), dat deze activiteiten onder verantwoordelijkheid en met actieve betrokkenheid van onderwijspersoneel moeten worden gegeven (art. 7.2.5, zesde lid) en dat er sprake moet zijn van een goede organisatie en kwaliteit van het onderwijsprogramma en de examinering (art. 7.4.8, eerste lid). Aan voorgaande eisen kan niet worden voldaan als het didactisch handelen van de docenten de studenten onvoldoende in staat zouden stellen tot leren en ontwikkelen. De wijze waarop (en de mate waarin) een team leren en ontwikkelen realiseren, wordt onder meer zichtbaar in de effecten van hun gekozen pedagogisch-didactische aanpak. In aanvulling op bovenstaande dient de instelling in het algemeen zorg te dragen voor de duurzame borging van de kwaliteit van het onderwijspersoneel, alsmede voor de bevoegdheid en bekwaamheid daarvan (art. 1.3.6a en hoofdstuk 4, titel 2). Dit betekent onder andere dat de instelling over geordende gegevens met betrekking tot de bekwaamheid en het onderhouden van de bekwaamheid dient te beschikken (art. 4.2.3a) en een professioneel statuut opstelt met het oog op de voortdurende verbetering van de professionaliteit van het personeel (art. 4.1.3).

2.4 Beroepspraktijkvorming

De voorbereiding, uitvoering en begeleiding van de beroepspraktijkvorming is doeltreffend.

Uitwerking

De student en het leerbedrijf ontvangen tijdig informatie over de inrichting van de beroepspraktijkvorming. De instelling draagt zorg voor een geschikte beroepspraktijkvormingsplaats. De opleiding realiseert een evenwichtige verbinding tussen het leren in de beroepspraktijk en het leren op school. Leerdoelen en leeractiviteiten zijn gericht op de ontwikkeling van de competenties, kennis en beroepsvaardigheden van de individuele student in de beroepspraktijk. Er is sprake van passende en gestructureerde leeractiviteiten op de werkplek. De instelling zorgt ervoor dat het leerbedrijf de student op de afgesproken wijze begeleidt. De opleiding volgt de voortgang van de student, stuurt zo nodig bij en onderhoudt structureel contact met het leerbedrijf.

Verantwoording

Van elke opleiding maakt onderricht in de praktijk van het beroep deel uit (art. 7.2.8, eerste lid). De beroepspraktijkvorming (bpv) wordt verzorgd op grondslag van de praktijkovereenkomst en de eisen uit het kwalificatiedossier (art. 7.1.2, tweede lid, 7.2.8 en 7.2.9). Studenten dienen voorts tijdig en volledig over de bpv te worden geïnformeerd (art. 7.4.8, tweede lid). De instelling draagt onder andere zorg voor de beoordeling van de bpv en de totstandkoming van de praktijkovereenkomst, en dient in dit kader dus ook tijdig en structureel informatie met het leerbedrijf uit te wisselen (art. 7.2.8, derde lid, art. 7.2.9, eerste lid). Het leerbedrijf is verantwoordelijk voor de begeleiding van de student binnen het bedrijf (art. 7.2.8, derde lid, WEB), maar de instelling blijft eindverantwoordelijk voor de student en (de kwaliteit van) het onderwijsprogramma als geheel (art. 7.2.7, vijfde lid, art. 7.2.8 en art. 7.2.9). In het kader van de verplichting te zorgen voor een goede organisatie van het onderwijsprogramma (inclusief de bpv) en een evenwichtige indeling daarvan (art. 7.2.7, eerste lid), zorgt de opleiding voor een goede verbinding tussen het leren in de beroepspraktijk en op school. Als de beroepspraktijkvorming niet aan de gestelde eisen voldoet/kan voldoen, dan bevordert de instelling tot slot samen met SBB dat een toereikende voorziening beschikbaar komt (art. 7.2.9, tweede lid).

2.5 Samenwerking

De opleiding werkt samen met relevante partijen met als doel het onderwijs voor haar studenten vorm te geven.

Uitwerking

De opleiding werkt samen met voorafgaand onderwijs, vervolgonderwijs en leerbedrijven om de student een goede start en passende voortgangsbegeleiding te bieden. De opleiding werkt samen met gemeente(n) en andere ketenpartners in het tegengaan van voortijdig schoolverlaten. Voor het bieden van extra ondersteuning aan studenten die dat nodig hebben werkt de opleiding samen met ketenpartners. De opleiding initieert en onderhoudt contacten met het regionaal bedrijfsleven met als doel de beroepspraktijk in de opleiding te verankeren en het arbeidsmarktperspectief te waarborgen. De instelling werkt samen in het kader van de verantwoordelijkheid van SBB om ervoor te zorgen dat de kwalificatiedossiers en de leerwerkplaatsen adequaat zijn.

Verantwoording

Samenwerking met andere partijen is gerelateerd aan de wettelijke taak van het bevoegd gezag zorg te dragen voor aansluiting op het voortgezet onderwijs, loopbaanoriëntatie, loopbaanbegeleiding en een goede organisatie en kwaliteit van het onderwijsprogramma en de examinering (art. 1.2.1, tweede lid, art. 1.3.5, onder c, en art. 7.4.8, eerste lid). Door samenwerking met (speciaal) voortgezet onderwijs kan voorts de wettelijke eis van toegankelijkheid van het onderwijs en het aanbieden van doelmatige leerwegen worden ingevuld (art. 1.3.5, onder a en b). Verder dient de instelling haar stelsel voor kwaliteitszorg zo veel mogelijk in samenwerking met andere instellingen in te richten en bij de beoordeling van de onderwijskwaliteit onafhankelijke deskundigen en belanghebbenden te betrekken (art. 1.3.6, eerste lid). Eisen ten aanzien van specifieke samenwerkingsvormen met andere onderwijssoorten zijn vastgelegd in art. 8.4.1, 8.4.2, 8.5.1 en 8.5.2. Samenwerking met gemeente(n) is een wettelijke vereiste in relatie tot het terugdringen van voortijdig schoolverlaten (art. 8.1.8 en art. 8.1.8a van de WEB en met name art. 18, eerste lid en 21a, tweede lid, van de Leerplichtwet 1969). De WEB stelt dat een opleiding mag worden aangeboden als deze voor de student voldoende arbeidsmarktperspectief biedt (art. 6.1.3, eerste lid). Samenwerking met het (regionaal) bedrijfsleven draagt hieraan bij.

Gebied 3. Examinering en diplomering

3. EXAMINERING EN DIPLOMERING

3.1 Kwaliteitsborging Examencommissie

De examencommissie waarborgt deugdelijke examinering en diplomering.

Uitwerking

De examencommissie stelt op onafhankelijke en deskundige wijze vast of studenten op juiste gronden vrijstellingen krijgen en certificaten en/of het diploma ontvangen. De examencommissie vergewist zich met gepaste grondigheid van de volledigheid van het examendossier. De examencommissie bewaakt de kwaliteit van het exameninstrumentarium en het examinerings- en diplomeringsproces. De examencommissie waarborgt in alle fases de deskundigheid van de bij de examinering betrokken personen. Zij monitort en analyseert de afname en beoordeling en ziet zo nodig toe op de realisatie van verbetermaatregelen. De instelling betreft de bevindingen van de examencommissie(s) hierover in haar verantwoording over de kwaliteit van het examenproces en de examinering in een openbaar, jaarlijks verslag dat tevens (voor wat betreft de hoofdpunten) wordt opgenomen in het jaarverslag.

Verantwoording

Het toezicht richt zich volledig op het voldoen aan de wettelijke vereisten zoals vastgelegd in de WEB (art. 7.4.2, tweede lid, art. 7.4.3, 7.4.3a, 7.4.4, 7.4.5, 7.4.6, 7.4.8, eerste, tweede en vijfde lid), in het Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB en in de Regeling standaarden examenkwaliteit mbo 2012. Met betrekking tot de openbare verantwoording: de instelling dient jaarlijks een verslag openbaar te maken over de beoordeling van de kwaliteit van de examens, de uitkomsten van die beoordeling en het voorgenomen beleid in het licht van die uitkomsten (art. 1.3.6, tweede lid). Dit verslag dient (voor wat betreft de hoofdpunten daarvan) tevens opgenomen te worden in het jaarverslag (art. 2.5.4, eerste lid). Het jaarverslag bevat daarnaast de hoofdpunten van de bevindingen van de inspectie met betrekking tot de examens (art. 2.5.4, eerste lid). Wij gaan ervan uit dat bedoelde verantwoording door de instelling en bijbehorend beoordelingsproces niet goed mogelijk is zonder de input van de examencommissie(s). Tot slot kan het recht tot het verzorgen van de opleiding worden ontnomen indien niet of niet meer wordt voldaan aan hetgeen bij of krachtens de WEB is bepaald ten aanzien van de examens (art. 6.1.4, eerste lid, onder b) en kan het recht op examinering worden ontnomen indien de kwaliteit daarvan niet voldoet aan de Regeling standaarden examenkwaliteit mbo 2012 (art. 6.1.5b, eerste lid). (De regeling standaarden examenkwaliteit mbo 2012 zal overigens worden herzien. Daarin zullen de nieuwe standaarden, zoals in dit document verwoord, worden opgenomen.)

3.2 Exameninstrumentarium

Het exameninstrumentarium sluit aan op de uitstroomeisen van het kwalificatiedossier en voldoet aan de toetstechnische eisen.

Uitwerking

Het exameninstrumentarium dekt de eisen van het kwalificatiedossier. De examenvormen passen bij de taakcomplexiteit. Het instrumentarium maakt evenwichtige waardering mogelijk en doet recht aan de kerntaken, werkprocessen en overige vereisten uit het kwalificatiedossier. De cesuur ligt op het niveau waarop de student aan de eisen voldoet. Het beoordelingsvoorschrift maakt objectieve beoordeling mogelijk.

Verantwoording

Het toezicht richt zich volledig op het voldoen aan de wettelijke vereisten zoals vastgelegd in de WEB (art. 7.1.2, tweede lid, 7.2.6, tweede lid, 7.4.2, tweede lid, 7.4.4, 7.4.8, eerste lid), in het Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB en in de Regeling standaarden examenkwaliteit mbo 2012. (De regeling standaarden examenkwaliteit mbo 2012 zal overigens worden herzien. Daarin zullen de nieuwe standaarden, zoals in dit document verwoord, worden opgenomen.)

3.3 Afname en beoordeling

Het examenproces van afname en beoordeling is deugdelijk.

Uitwerking

De afnamecondities en beoordelingen zijn voor studenten gelijkwaardig. De condities doen recht aan de context van het toekomstig beroep; onderdelen van het examen vinden in de (reële) beroepspraktijk plaats. Het beroepenveld is bij de examinering betrokken. De beoordeling levert betrouwbare uitkomsten op, vindt deskundig plaats en is gericht op een passende balans in vereiste kennis, houding en vaardigheden. De beoordelingswijze is tijdig voor studenten beschikbaar en voor alle betrokkenen transparant en eenduidig.

Verantwoording

Het toezicht richt zich volledig en alleen op het voldoen aan de wettelijke vereisten zoals vastgelegd in de WEB (art. 7.1.2, tweede lid, art. 7.4.2, tweede lid, art. 7.4.3a, 7.4.4, 7.4.5, 7.4.8, eerste, tweede en vijfde lid), in het Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB en in de Regeling standaarden examenkwaliteit mbo 2012¹³. Dat het beroepenveld bij de examinering moet worden betrokken volgt uit de plicht te zorgen voor een goede organisatie en kwaliteit van het onderwijs en de examinering (art. 7.4.8, eerste lid) en deze kwaliteit ook regelmatig te beoordelen met betrokkenheid van onafhankelijk deskundigen en belanghebbenden (art. 1.3.6, eerste lid). Voor de praktijkgerichte examenonderdelen is het niet goed mogelijk om hieraan te voldoen zonder het beroepenveld te betrekken.

Gebied 4. Schoolklimaat

4. SCHOOLKLIMAAT

4.1 Veiligheid

De opleiding zorgt voor een veilige en respectvolle omgeving voor studenten.

Uitwerking

De leiding, docenten en overig personeel dragen zorg voor de fysieke en sociale veiligheid, op de instelling en de bpv-plaats. Zij handelen effectief bij signalen die de sociale en fysieke veiligheid bedreigen.

Verantwoording

Uit de (systematiek van de) WEB vloeit voort dat de instelling verantwoordelijk is voor alles wat er tijdens het onderwijsprogramma gebeurt (zie ook art. 7.2.7, vijfde lid). Voorgaande volgt eveneens uit de verplichting zorg te dragen voor een goede organisatie en kwaliteit van het onderwijsprogramma en de examinering (art. 7.4.8, eerste lid). Wij beoordelen daarom hoe de opleiding deze verantwoordelijkheid invult door onder andere te kijken naar het sociaal veiligheidsbeleid (waarmee de deelnemersraad op grond van art. 8a.2.2, derde lid, onder k, moet hebben ingestemd) en bijbehorende (beoordeling van de) begeleiding van de studenten tijdens de bpv (art. 7.2.8 en 7.2.9). Ook het tegengaan van pesten is met betrekking tot het sociaal veiligheidsbeleid

¹³ De regeling Standaarden examenkwaliteit mbo 2012 wordt herzien. Daarin zullen de nieuwe standaarden, zoals in dit document verwoord, worden opgenomen.

een belangrijk thema en houdt tevens verband met de taak van de instelling om studenten vertrouwd te maken met de verscheidenheid van waarden in de Nederlandse samenleving (art. 1.2.1, tweede lid). De instelling dient hieraan onder andere aandacht te geven door middel van onderwijs met betrekking tot burgerschap, zoals voorgeschreven in elk kwalificatiedossier (art. 7.1.2, tweede lid, WEB en zie ook art. 17a, derde lid en bijlage 1 van het Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB). Verder is de instelling verplicht aangifte te doen van zedenmisdrijven (art. 1.3.8), een deelnemersstatuut op te stellen waarin de rechten en plichten van de deelnemers zijn opgenomen (art. 7.4.8, vierde lid) en ervoor te zorgen dat al het personeel een Verklaring omtrent gedrag (VOG) heeft (art. 4.2.1, tweede lid, onder a, 4.2.2, eerste lid, onder a, en 4.2a.1).

4.2 Leerklimaat

De opleiding kent een ondersteunend en stimulerend leerklimaat.

Uitwerking

De leiding, docenten en overig personeel creëren een stimulerend pedagogisch klimaat, dat ondersteunend is voor de cognitieve en sociale ontwikkeling en dat bevorderlijk is voor het welbevinden van studenten. Docenten hanteren duidelijke regels.

Verantwoording

In het kader van de taak om zorg te dragen voor een goede organisatie en kwaliteit van het onderwijsprogramma en de taak om zorg te dragen voor een duurzame borging van het onderwijspersoneel (art. 1.3.6a, art. 7.4.8, eerste lid) kijken we hoe het team zorg draagt voor een positief pedagogisch klimaat, omdat dit onontbeerlijk is voor goed onderwijs aan en goede prestaties van studenten.

Gebied 5. Kwaliteitszorg en ambitie

5. KWALITEITSZORG EN AMBITIE

5.1 Doelen, evaluatie en verbetering

Het bestuur en de opleiding hebben mede vanuit hun maatschappelijke opdracht doelen geformuleerd, evalueren regelmatig en systematisch de realisatie van die doelen en verbeteren op basis daarvan het onderwijs.

Uitwerking bestuur en opleiding

Het bestuur en de opleiding hebben binnen het stelsel van kwaliteitszorg van de instelling toetsbare doelen gesteld. Het stelsel van kwaliteitszorg heeft in ieder geval betrekking op de onderwijskwaliteit en houdt rekening met de maatschappelijke opdracht van de instelling en de kenmerken van de studentpopulatie. Het bestuur en de opleiding beoordelen de onderwijskwaliteit en de realisatie van de gestelde doelen regelmatig, en betrekken daarbij onafhankelijke deskundigen en belanghebbenden. Het bestuur analyseert de relatie van de evaluatieresultaten met de financiële middelen en wettelijke vereisten. De evaluaties zijn op toegankelijke wijze beschikbaar. Waar nodig voeren het bestuur en de opleiding verbeteringen door die bijdragen aan het realiseren van de doelen.

Verantwoording

De WEB bepaalt dat de instelling een systeem van kwaliteitszorg inricht en dat zij regelmatig de kwaliteit van het onderwijs beoordeelt (art. 1.3.6, eerste en tweede lid). Het begrip 'onderwijskwaliteit' omvat in elk geval: onderwijsresultaten, het onderwijsproces, het onderhouden van de bekwaamheid van het onderwijspersoneel en de examinering en diplomering. De uitkomsten van deze beoordeling zijn openbaar en dienen, tezamen met het voorgenomen beleid in het licht van die uitkomsten, te worden beschreven in het jaarverslag (art. 1.3.6 en 2.5.4, eerste lid). Voorgaande impliceert dat het stelsel van kwaliteitszorg zoals de WEB dat voorschrijft ook inhoudt dat de instelling doelen stelt en waar nodig verbeteringen doorvoert.

In het toezicht richten we ons op de feitelijke werking van het systeem en de aansluiting van het stelsel van de kwaliteitszorg op de maatschappelijke taak en zorgplichten van de instelling (art. 1.2.1, art. 1.3.5, art. 7.4.8) waarmee de instelling rekening dient te houden in haar invulling van de onderwijskwaliteit van de aangeboden opleidingen. Dit houdt onder andere in dat het onderwijs inspelt op de kenmerken van de studentpopulatie in het bijzonder.

5.2 Structuur en cultuur

Het bestuur en de opleiding hebben een heldere organisatie- en beslissingsstructuur, kennen een professionele kwaliteitscultuur en functioneren transparant en integer.

Uitwerking bestuur en opleiding

Het bestuur en de opleiding handelen vanuit een duidelijk afgebakende verantwoordelijkheidsverdeling tussen het intern toezicht, bestuur, management en personeel. De organisatie- en beslissingsstructuur maakt het mogelijk de doelen, de resultaten en het verbeterbeleid in samenhang te realiseren. Op alle niveaus werkt men resultaatgericht, is men aanspreekbaar op gemaakte afspraken en wordt dit ook van anderen gevraagd. De instelling faciliteert adequate tegenspraak door de raad van toezicht, de ondernemingsraad en de deelnemersraad. Het beleid wordt op alle niveaus in de organisatie breed gedragen. Het bestuur handelt naar de Branchecode goed bestuur in het mbo en functioneert vanuit een transparante en integere cultuur. Bestuur en opleidingen werken gezamenlijk aan een voortdurende verbetering van de professionaliteit, rekening houdend met gestelde bekwaamheidseisen en beroepsprofielen.

Niet wettelijk vereist

Het management van de opleidingen vertoont onderwijskundig leiderschap en kwaliteitsbewustzijn. Het management is aanspreekbaar op gemaakte afspraken en is zich bewust van de effecten van het handelen op de onderwijskwaliteit en op de ontwikkeling van het vakmanschap van studenten.

Verantwoording

Met het toezicht richten we ons op de wettelijke vereisten die de verantwoordelijkheidsdeling binnen de instelling betreffen (art. 9.1.4, 9.1.7). Hierbij gaat het zowel om de verantwoordelijkheidsverdeling tussen het bevoegd gezag en de raad van toezicht als om de verantwoordelijkheidsverdeling tussen het bevoegd gezag en de diverse managementlagen of organisatorische eenheden. Het bevoegd gezag dient deze verantwoordelijkheidsverdeling vast te leggen in haar statuten en/of bestuursreglement (art. 9.1.7). De instelling stelt de raad van toezicht en de deelnemersraad voorts in de gelegenheid haar instemmings- of adviesrecht uit te oefenen en faciliteert beide organen (art. 8a.1.4, 8a.2.1, 8a.2.2, 9.1.4, derde, vierde en vijfde lid). De uitoefening en facilitering van bedoeld instemmingsrecht leidt er op haar beurt toe dat het instellingsbeleid intern gedragen wordt (met deelnemersstatuut en de beroeps- en klachtenregeling voor deelnemers). Verder richten we ons met ons toezicht op de wettelijke eisen die de aanwezigheid van een kwaliteitsgerichte cultuur betreffen (art. 1.3.6, 1.3.6a, 7.4.8, eerste lid). Daartoe kijken we onder meer naar de wijze waarop en de mate waarin de instelling de bekwaamheid van het personeel waarborgt (art. 1.3.6, eerste lid, 1.3.6a, 4.1.3, 4.2.1 t/m 4.2.5). In het jaarverslag legt het bestuur verantwoording af over de omgang met de code voor goed bestuur (art. 2.5.4), waaronder begrepen afwijkingen van deze code (pas toe of leg uit). Het jaarverslag is openbaar en ook de raad van toezicht levert er zijn bijdrage aan (art. 2.5.4 en 9.1.4, derde lid, onder g).

In aanvulling op bovenstaande dient de instelling in het algemeen zorg te dragen voor de duurzame borging van de kwaliteit van het onderwijspersoneel alsmede de bevoegdheid en bekwaamheid daarvan (art. 1.3.6a en hoofdstuk 4, titel 2).

5.3 Verantwoording en dialoog

Het bestuur en de opleiding leggen intern en extern toegankelijk en betrouwbaar verantwoording af over doelen en resultaten en voeren daarover actief een dialoog.

Uitwerking bestuur en opleiding

Het bestuur en de opleiding betrekken interne en externe deskundigen en belanghebbenden, met name het bedrijfsleven, bij de ontwikkeling van het beleid alsmede bij de beoordeling van de onderwijskwaliteit en staan open voor hun voorstellen. Het bestuur brengt regelmatig verslag uit over haar doelen en de resultaten die zij behaalt. Zij verantwoordt zich aan de intern toezichthouder, de overheid en belanghebbenden op een toegankelijke wijze.

Verantwoording

De WEB bepaalt dat de instelling regelmatig de kwaliteit van haar onderwijs, waaronder de kwaliteit van de examens, beoordeelt en dat zij hierover een verslag openbaar maakt (art. 1.3.6, eerste en tweede lid, hoofdstuk 8). Het is een vereiste dat bij deze beoordeling onafhankelijke deskundigen en belanghebbenden zijn betrokken. Het bestuur maakt de uitkomsten van deze beoordeling en het voorgenomen beleid in het licht van die uitkomsten regelmatig, en voor zover het de examens betreft jaarlijks openbaar (art. 1.3.6, tweede lid). De instelling rapporteert hierover in het jaarverslag (art. 2.5.4 WEB, RJO en RJ 660). Naast het betrekken van onafhankelijke deskundigen en belanghebbenden bij de beoordeling van de onderwijskwaliteit, dient de instelling de raad van toezicht en de deelnemersraad bij het nemen van bepaalde besluiten te raadplegen (zie voor het instemmings- en adviesrecht van deze organen art. 8a.2.2 en 9.1.4, derde lid).

Gebied 6. Financieel beheer

6. FINANCIËEL BEHEER

6.1 Continuïteit

De instelling is financieel gezond en kan op korte en langere termijn voldoen aan haar financiële verplichtingen

Uitwerking

Er is sprake van duurzaam voortbestaan van de instelling en er wordt voldaan aan de financiële randvoorwaarden die dit mogelijk maken. De financiële positie van de instelling maakt het mogelijk dat alle financiële verplichtingen op de korte en langere termijn nagekomen worden. Dit blijkt onder meer uit de liquiditeit en solvabiliteit, de ontwikkeling van het exploitatieresultaat en de hoogte van de salarislasten. Het bestuur heeft inzicht in de financiële uitgangspositie en de ontwikkelingen in de komende drie jaar. Het bestuur bespreekt dit regelmatig met de raad van toezicht en medezeggenschap, treft zo nodig corrigerende maatregelen en verantwoordt zich over het geheel in de jaarverslaggeving.

Verantwoording

De verplichting voor het bevoegd gezag om een continuïteitsparagraaf aan het jaarverslag toe te voegen vloeit voort uit artikel 4, vierde lid, van de RJO. De WEB vereist dat het bevoegd gezag de middelen van de instelling op zodanige wijze beheert dat een behoorlijke exploitatie en het voortbestaan van de instelling zijn verzekerd (art. 2.8.3). Dat het bestuur inzicht in haar financiële uitgangspositie dient te hebben volgt vanzelfsprekend uit diezelfde verplichtingen; daarnaast vergt ook de verplichting een jaarrekening op te stellen (art. 2.5.3) dat het bestuur enig inzicht in haar financiële positie heeft.

De WEB verplicht verder de raad van toezicht het jaarverslag, inclusief continuïteitsparagraaf, goed te keuren (art. 9.1.4, derde lid, onder c). De raad van toezicht dient hierover ook verantwoording af te leggen in het jaarverslag (artikel 9.1.4, derde lid, onder g). Een 'regelmatige bespreking' is een beleidsmatige invulling van de verplichting de raad van toezicht te voorzien van taken en bevoegdheden, zodanig dat deze deugdelijk toezicht kan uitoefenen (art. 9.1.4, vijfde lid).

In het mbo bestaat de medezeggenschap uit een deelnemersraad, een ondernemingsraad en eventueel een ouderraad. De deelnemersraad kan op eigen initiatief in gesprek met het bestuur gaan en dient (desgevraagd) door het bestuur te worden geïnformeerd over onder andere de financiële ontwikkelingen (art. 8a.2.1). Dat het bestuur naar aanleiding hiervan zo nodig corrigerende maatregelen dient te treffen, volgt eveneens uit de verplichting om een behoorlijke exploitatie en het voortbestaan van de instelling te verzekeren (art. 2.8.3).

6.2 Doelmatigheid

Het bestuur maakt efficiënt en effectief gebruik van de onderwijsbekostiging.

Uitwerking

Het bestuur (bevoegd gezag) besteedt de overheidsbekostiging op de beste manier aan het onderwijs en niet aan andere zaken. Een bestuur mag geld opzijzetten voor onvoorziene omstandigheden, zolang dat bedrag in een redelijke verhouding staat tot wat nodig is voor een normale bedrijfsvoering. Het bestuur houdt er geen ruimere financiële buffer op na dan het kan verantwoorden.

Verantwoording

Uit artikel 2.5.9 van de WEB vloeien impliciet verplichtingen voort ten aanzien van de doelmatigheid van de besteding. Hierover moet in de jaarrekening verantwoording worden afgelegd (artikel 2.5.3, tweede lid).

6.3 Rechtmatigheid

Het bestuur verwerft en besteedt de onderwijsbekostiging conform wet- en regelgeving.

Uitwerking

Het bestuur (bevoegd gezag) beschikt over de vereiste deskundigheid en handelt integer en transparant met betrekking tot de besteding van de bekostiging. Het legt verantwoording af over de verwerving en besteding van de bekostiging, hetgeen vooral beoordeeld wordt door een accountant die wordt aangesteld door de raad van toezicht. Deze accountant opereert volgens de beroepsmaatstaven van de NBA en speciaal volgens het onderwijscontroleprotocol dat door de inspectie is opgesteld.

Verantwoording

De jaarverslaggeving dient transparant te zijn (moet een waarheidsgetrouw beeld geven). Titel 9 van Boek 2 BW en art. 3, onder a van de RJO jo. de Richtlijn Jaarverslag Onderwijs alsmede het onderwijscontroleprotocol

stellen tal van regels ten aanzien van deze transparantie in de verantwoording.

Een accountantsverklaring is verplicht op grond van art. 2 RJO jo. art. 2:393 BW. Deze accountantsverklaring kan worden afgegeven door de instellingsaccountant, die wordt aangewezen door de raad van toezicht (art. 9.1.4, derde lid, onder f).

3.3 OVERIGE WETTELIJKE VEREISTEN

Het waarderingskader omvat niet alle deugdelijkheidseisen zoals die in de sectorwet(ten) en andere onderwijswetten zijn opgenomen. Dit geldt bijvoorbeeld voor de VOG en de vrijwillige ouderbijdrage. De deugdelijkheidseisen die niet aan een standaard in het waarderingskader zijn verbonden vatten we samen onder de noemer overige wettelijke vereisten.

In ons jaarwerkplan geven we aan welke thema's en/of specifieke wettelijke vereisten we in het kader van programmatisch handhaven binnen het stelseltoezicht zullen onderzoeken. De onderzoeken worden dan zo mogelijk geïntegreerd in de vierjaarlijkse onderzoeken bij besturen. Niet naleving van (een of meer van) de overige wettelijke vereisten kan dan niet leiden tot een oordeel 'opleiding van onvoldoende kwaliteit', of tot het oordeel 'zeer zwak onderwijs'. Wel dient de opleiding /het bestuur de tekortkoming binnen een door de inspectie te bepalen tijd te herstellen. Dit wordt in het rapport vastgelegd.

Onderzoek naar deugdelijkheidseisen kan – als daar aanleiding toe is - te allen tijde worden uitgevoerd als een specifiek onderzoek op grond van artikel 15 van de WOT (par. 5.2.4).

4 NORMERING EN OORDEELSVORMING

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe we met behulp van het waarderingskader in hoofdstuk 3 tot oordelen komen over de kwaliteit van het onderwijs bij opleidingen en over de kwaliteitszorg en het financieel beheer van de besturen.

De normering voor vavo en educatie is opgenomen in bijlage 1 en 2.

4.1 KERNSTANDAARDEN VOOR BASISKWALITEIT

Het waarderingskader is opgebouwd rond de drie elementaire vragen over de betekenis van het onderwijs voor studenten: Leren ze genoeg (Onderwijsresultaten), krijgen ze goed les (Onderwijsproces) en zijn ze veilig (Schoolklimaat). De standaarden in deze drie gebieden geven gezamenlijk de kern van het onderwijs weer zoals de student dat ontvangt.

Binnen deze gebieden benoemen we zogenoemde kernstandaarden. Deze wegen zwaarder dan de andere standaarden bij een oordeel (on)voldoende. De kernstandaarden zijn Studiesucces, Didactisch handelen, Beroepspraktijkvorming en Veiligheid. Voor het gebied Examinering en diplomering geldt dat alle drie standaarden voldoende moeten zijn.

4.2 NORMERING STANDAARDEN

Standaarden omvatten deugdelijkheidseisen en *overige aspecten van kwaliteit*.

Een oordeel onvoldoende kan alleen zijn gebaseerd op het niet nakomen van deugdelijkheidseisen.

Oordeel standaard	Norm voor standaarden met deugdelijkheidseisen
Goed	De opleiding voldoet op overtuigende wijze aan alle deugdelijkheidseisen bij de standaard en de <i>overige aspecten van kwaliteit</i> .
Voldoende	De opleiding voldoet aan de deugdelijkheidseisen.
Onvoldoende	De opleiding voldoet niet aan de deugdelijkheidseisen.

Als de aangetroffen situatie 'goed' aan de eisen voldoet dan beschrijven we dat in ons rapport. We beschouwen dat als een bevinding, niet als een oordeel.

4.3 NORMERING KWALITEITSGBIEDEN

Als een kwaliteitsgebied voldoende is, dan wordt daarmee voldaan aan basiskwaliteit. Het oordeel over de kwaliteitsgebieden komt als volgt tot stand¹⁴.

¹⁴ In de pilotfase testen we twee varianten om tot een eindoordeel te komen: een gedifferentieerd oordeel op basis van de kwaliteitsgebieden (4.3) en een enkelvoudig eindoordeel (4.4).

Normering kwaliteitsgebieden

1. Onderwijsresultaten	Norm
Goed	Beide standaarden zijn ten minste voldoende en één van beide is goed.
Voldoende	Studiesucces is ten minste voldoende.
Onvoldoende	Studiesucces is onvoldoende.
2. Onderwijsproces	
Goed	Alle standaarden zijn ten minste voldoende, én twee van de vijf standaarden zijn goed.
Voldoende	Didactisch handelen en Beroepspraktijkvorming zijn ten minste voldoende en niet meer dan één van de andere standaarden is onvoldoende.
Onvoldoende	Twee standaarden zijn onvoldoende.
3. Examinering en diplomering	
Goed	Standaard Kwaliteitsborging examencommissie is goed en beide andere standaarden zijn voldoende.
Voldoende	De drie standaarden zijn voldoende.
Onvoldoende	Eén van de drie standaarden is onvoldoende.
4. Schoolklimaat	
Goed	Beide standaarden in zijn ten minste voldoende, en één van beide is goed.
Voldoende	Veiligheid is ten minste voldoende.
Onvoldoende	Veiligheid is onvoldoende.
5. Kwaliteitszorg en ambitie	
Goed	De drie standaarden in het gebied zijn ten minste voldoende en Structuur en cultuur is goed.
Voldoende	De drie standaarden zijn voldoende.
Onvoldoende	Eén van de drie standaarden is onvoldoende.
6. Financieel beheer¹⁵	
Voldoende	De drie standaarden zijn voldoende.
Onvoldoende	Eén van de drie standaarden is onvoldoende.

4.4 EINDOORDEEL OPLEIDING

De beoordeling van de standaarden leidt tot een conclusie over de kwaliteit van de opleiding in een oordeel goed, voldoende, onvoldoende of zeer zwak.

Zeer zwak onderwijs

Zeer zwak onderwijs wordt beschouwd als onderwijs van onvoldoende kwaliteit in de zin van artikel 6.1.4 en 6.2.2 van de WEB.

¹⁵ Een onvoldoende voor rechtmatigheid of doelmatigheid is gebaseerd op materiële bevindingen.

Onvoldoende examenkwaliteit

Voor mbo geldt naast het eindoordeel over de opleiding altijd een oordeel op het niveau van het kwaliteitsgebied Examinering en diplomering. De examenkwaliteit is onvoldoende als aan één van de drie standaarden in het gebied niet is voldaan (de standaarden zijn gebaseerd op de Regeling standaarden examenkwaliteit mbo 2012¹⁶).

Hieronder geven we aan hoe het eindoordeel¹⁷ op het niveau van de beroepsopleiding tot stand komt. Voor de normering bij opleidingen vavo en educatie verwijzen we naar bijlage 1 en 2.

Eindoordeel opleiding mbo	Norm voor mbo
Goed	Alle standaarden zijn minimaal voldoende, de standaard Structuur en cultuur is goed, de standaard Kwaliteitsborging examinering is goed én één standaard uit het gebied Onderwijsproces of Schoolklimaat is goed.
Voldoende (=basiskwaliteit)	Studiesucces, Didactisch handelen, Beroepspraktijkvorming en Veiligheid én de drie examenstandaarden zijn voldoende, én niet meer dan één standaard in het gebied Onderwijsproces is onvoldoende.
Onvoldoende	Studiesucces of Didactisch handelen of Beroepspraktijkvorming of Veiligheid is onvoldoende, óf twee andere standaarden in de gebieden Onderwijsresultaten, Onderwijsproces of Schoolklimaat zijn onvoldoende.
	Onvoldoende examenkwaliteit: één van de drie examenstandaarden is onvoldoende.
Zeer zwak	Studiesucces is onvoldoende én Didactisch handelen of Beroepspraktijkvorming of Veiligheid is onvoldoende.

4.5 OORDEEL OP BESTUURNIVEAU

Op bestuursniveau geven we twee oordelen: op het kwaliteitsgebied Kwaliteitszorg en ambitie en Financieel beheer. Dit geldt tevens voor een gecombineerd bestuur vo/mbo. We hanteren daarbij onderstaande norm.

Oordeel bestuursniveau	Norm Kwaliteitszorg en ambitie	Norm Financieel beheer
Goed	Alle drie standaarden zijn ten minste voldoende en de standaard Structuur en cultuur is goed.	Niet van toepassing.
Voldoende	Alle drie standaarden zijn voldoende.	Alle drie standaarden zijn voldoende.
Onvoldoende	Eén standaard is onvoldoende.	Eén standaard is onvoldoende.

4.6 OORDEELSVORMING

4.6.1 Naleving deugdelijkheidseisen

Bij onze oordeelsvorming hanteren we bovengenoemde richtlijnen. De mate waarin de onderwijspraktijk de essentie en bedoeling van met name de deugdelijkheidseisen tentoonspreidt is

¹⁶ De nieuwe Regeling standaarden Examenkwaliteit 2016 is in ontwikkeling.

¹⁷ In de pilotfase testen we twee varianten om tot een eindoordeel te komen: een enkelvoudig eindoordeel (4.4) en een meervoudig, gedifferentieerd oordeel op basis van de kwaliteitsgebieden (4.3).

bepalend voor ons oordeel. Daarbij hanteren we het uitgangspunt dat voor een oordeel voldoende aan de deugdelijkheidseisen behorende bij de standaard moet worden voldaan. We beoordelen echter niet de naleving van elke deugdelijkheidseis per standaard op zich, maar in relatie tot wat met de standaard wordt beoogd. Het kan zijn dat een opleiding op een standaard een positief beeld laat zien, maar dat aan een bepaald element van de standaard niet wordt voldaan. Als het niet naleven van die deugdelijkheidseis beperkt van invloed is op de aangetroffen kwaliteit én als het punt op korte termijn kan worden hersteld, dan handhaven we het oordeel voldoende. We kunnen afspraken maken over de hersteltermijn en we leggen dit dan vast in ons rapport. Het bestuur ziet toe op herstel van naleving en informeert ons als de tekortkoming binnen de afgesproken termijn is hersteld.

Waar we voor de cesuur voldoende/onvoldoende heldere richtlijnen hanteren op basis van deugdelijkheidseisen, ligt dit voor het oordeel 'goed' genuanceerder. Naast het zichtbaar en overtuigend voldoen aan alle deugdelijkheidseisen bij de standaard wegen we voor een oordeel goed ook de *overige aspecten van kwaliteit* mee. De interpretatieruimte is hier groter en we baseren ons daarbij mede op de ambities van het bestuur en de keuzes die de opleiding daarin maakt.

4.6.2 Omgevingsfactoren

Omgevingsfactoren, de context waarbinnen de opleiding opereert, kunnen in positieve of negatieve zin van invloed zijn op de onderwijskwaliteit en de financiële continuïteit. Omgevingsfactoren zijn onder meer: de ontwikkeling van de studentpopulatie, huisvesting, personele samenstelling, fusiegeschiedenis, organisatieontwikkeling, ontwikkeling bestuur en intern toezicht. Echter, onze oordelen betreffen altijd de kwaliteit van het onderwijs zoals studenten dat ontvangen, los van de omgevingsfactoren.

Omgevingsfactoren zijn niet van invloed op het oordeel, maar zij spelen wel een rol bij het bepalen van passende interventies in het kader van vervolgtoezicht. Het effect van het niet naleven van een deugdelijkheidseis kan verschillen per doelgroep en dit wegen we mee in het bepalen van ons vervolgtoezicht. Interventies kunnen afhankelijk van de contextfactoren een meer of minder directief karakter hebben. In hoofdstuk 9 gaan we hier verder op in.

4.6.3 Expertoordeel

Het karakter van het waarderingskader met enerzijds een stevige wettelijke basis en anderzijds ruimte voor *overige aspecten van kwaliteit* stelt hoge eisen aan onze expertise. Met het waarderingskader als hulpmiddel en de richtlijnen voor de oordeelsvorming beoordelen we de feitelijke realisatie van het onderwijs zoals studenten dat ontvangen. We typeren het inspectieoordeel daarom als een *expertoordeel*. Met onze deskundigheid als toezichthouder en met kennis van zaken op de onderscheiden kwaliteitsgebieden zijn we in staat om in gelijke situaties tot gelijke oordelen te komen, maar we willen ook in ongelijke situaties tot ongelijke oordelen komen. We baseren onze oordelen daartoe op meerdere bronnen, zoals gesprekken met docenten, studenten, praktijkopleiders en medezeggenschap. We passen hoor en wederhoor toe. We werken in teams, onze oordelen komen in consensus tussen de inspecteurs tot stand en referenten beoordelen in de rapportagefase de onderbouwing van onze bevindingen. Met deze werkwijze komen we tot een afgewogen oordeel. Onze focus gedurende het gehele proces is dat we recht doen aan de onderwijskwaliteit die we aantreffen en we zijn hierin geslaagd als besturen en opleidingen onze oordelen als *fair* ervaren.

5 WERKWIJZE TOEZICHT OP BESTUREN EN OPLEIDINGEN

In de vorige hoofdstukken hebben we beschreven waar we bij de uitvoering van ons toezicht naar kijken (het waarderingskader) en hoe we dat beoordelen. In dit hoofdstuk beschrijven we de hoofdlijnen van onze werkwijze.

5.1 JAARLIJKSE PRESTATIEANALYSE EN VIERJAARLIJKS ONDERZOEK

We monitoren voortdurend de prestaties van besturen en opleidingen. Als daarbij risico's wordenesignaleerd dan leidt dit tot een onderzoek. Deze continue monitoring van risico's ondersteunt ons in de uitvoering van onze waarborgfunctie.

Om een beeld te krijgen van de mate waarin een bestuur zelf de kwaliteit en continuïteit bewaakt en monitort, voeren we daarnaast eens in de vier jaar een bestuursgericht onderzoek uit. We kijken dan niet alleen of en hoe een bestuur mogelijke risico's ten aanzien van de onderwijskwaliteit en/of het financieel beheer aanpakt, we krijgen dan ook zicht op de ambities van het bestuur en de wijze waarop zij continue streeft naar verbetering. De kern van het vierjaarlijks onderzoek is het onderzoek naar de kwaliteitszorg en het financieel beheer van het bestuur. Het startpunt van dit onderzoek wordt gevormd door de verantwoording hierover van het bestuur zelf. Afhankelijk van de kwaliteit van de verantwoording vinden een of meer gesprekken plaats met het bestuur, met het intern toezicht en/of met de medezeggenschapsraad. Om te zien in welke mate het bestuur effectief de kwaliteit bewaakt en verbetert doen we ook onderzoek bij opleidingen.

Deze combinatie van de kort cyclische prestatieanalyse en de lang cyclische bestuursgerichte onderzoeken geven in samenhang een betrouwbaar beeld van de onderwijskwaliteit, de kwaliteitszorg en het financieel beheer. In par. 5.3 geven we de toezichtcyclus schematisch weer.

In hoofdstuk 6 beschrijven we de inrichting en organisatie van de jaarlijkse prestatie-analyse en in hoofdstuk 7 het vierjaarlijks bestuursgericht onderzoek.

5.2 ONDERZOEKSTYPEN

Binnen het vierjaarlijks onderzoek onderscheiden we de volgende typen van onderzoek: onderzoek ter verificatie van de bestuurlijke verantwoording (par. 5.2.1), kwaliteitsonderzoek naar aanleiding van risico's (par. 5.2.2) en onderzoek op verzoek van het bestuur (par. 5.2.3).

Daarnaast kennen we nog het specifiek onderzoek op basis van artikel 15 van de WOT (par. 5.2.4) en het thematisch onderzoek in het kader van De Staat van het Onderwijs (par. 5.2.5).

5.2.1 Onderzoek ter verificatie van de bestuurlijke verantwoording

Een verificatieonderzoek gebeurt [op grond van artikel 11, achtste lid, van de WOT]. Het onderzoek heeft als doel de verantwoording die het bestuur geeft over de zorg voor kwaliteit van haar opleidingen en haar financieel beheer, op basis van een onderzoek in de praktijk te verifiëren. De opleiding is daarbij object van onderzoek. Afhankelijk van de omvang van de instelling en de kwaliteit van de verantwoording vindt het onderzoek bij een selectie van opleidingen plaats. Uitgangspunt is: licht waar het kan, zwaar waar het moet. Bij een verificatieonderzoek wordt gebruik gemaakt van het waarderingskader en het onderzoek omvat in ieder geval een selectie van de standaarden in de kwaliteitsgebieden Onderwijsproces en Examinering en diplomering. De selectie van de standaarden die worden onderzocht bepalen we op basis van onze expertanalyse en de verantwoordingsinformatie van het bestuur.

Een verificatieonderzoek draagt bij aan de conclusie over de mate waarin de kwaliteitszorg van het bestuur onvoldoende, voldoende of goed is en of het financieel beheer voldoet. Als onze bevindingen met de verantwoording van het bestuur overeenkomen, dan weegt dat in positieve zin mee bij het oordeel over kwaliteitszorg van het bestuur. Als we tijdens de verificatieonderzoeken op onverwachte

risico's stuiten, dan kunnen we een kwaliteitsonderzoek starten (par.5.2.2). De termijn waarbinnen dit gebeurt is afhankelijk van de ernst en omvang van de risico's.

5.2.2 Kwaliteitsonderzoek gericht op risico's

We voeren een kwaliteitsonderzoek uit bij opleidingen waarvan het vermoeden bestaat dat zij onvoldoende kwaliteit bieden (art. 11, derde lid, WOT) of risico's vertonen ten aanzien van het financieel beheer. Dit vermoeden kan voortkomen uit de jaarlijkse prestatieanalyse, uit de expertanalyse ter voorbereiding van het vierjaarlijks onderzoek of het risico wordt zichtbaar tijdens een verificatieonderzoek. Het kwaliteitsonderzoek moet antwoord geven op de vraag of er sprake is van wettelijke tekortkomingen. De omvang van het onderzoek is afhankelijk van de informatie die het bestuur over de onderwijskwaliteit en/of de continuïteit kan geven en de selectie van te onderzoeken standaarden wordt daar op afgestemd.

5.2.3 Onderzoek op verzoek

Een bestuur kan bij het vierjaarlijks onderzoek een verzoek doen aan de inspectie onderzoek uit te voeren ter verificatie van de werking van zijn kwaliteitssystemen. We toetsen dan de feitelijke kwaliteit aan het beeld dat het bestuur over een opleiding of kwaliteitsgebied heeft. Het verzoek kan ook betrekking hebben op het financieel beheer of op de vraag of de ambities van het bestuur worden waargemaakt en mogelijk het oordeel 'goed' verdienen. Het onderzoek richt zich ook dan op een of meer kwaliteitsgebieden en/of standaarden uit het waarderingskader. Bij een onderzoek op verzoek krijgt het bestuur antwoord op de onderzoeksvraag die zij zelf hebben geformuleerd en de bevindingen worden vastgelegd in een rapport.

5.2.4 Specifiek onderzoek

Op grond van artikel 15 van de WOT kan de inspectie ter uitvoering van haar taken uit eigen beweging dan wel op verzoek van de minister specifiek onderzoek verrichten. Aanleiding voor het verrichten van specifiek onderzoek kan onder meer liggen in ernst en omvang van klachten en/of berichten in media die betrekking hebben op risico's ten aanzien van de naleving van wettelijke vereisten, de kwaliteit van het onderwijs en/of het financieel beheer van een bestuur. De inspectie voert dan een onderzoek uit bij de betreffende opleiding(en) en/of het bestuur. Als het reguliere waarderingskader inhoudelijk niet toereikend blijkt voor het onderzoek, bijvoorbeeld op het terrein van veiligheid, dan stelt de inspectie een passend beoordelingskader op. Afhankelijk van de aard en ernst van de problematiek kan de inspectie het onderzoek zonder aankondiging uitvoeren.

Een bijzondere vorm van onderzoek op grond van artikel 15 van de WOT is het onderzoek naar bestuurlijk handelen (par. 9.2).

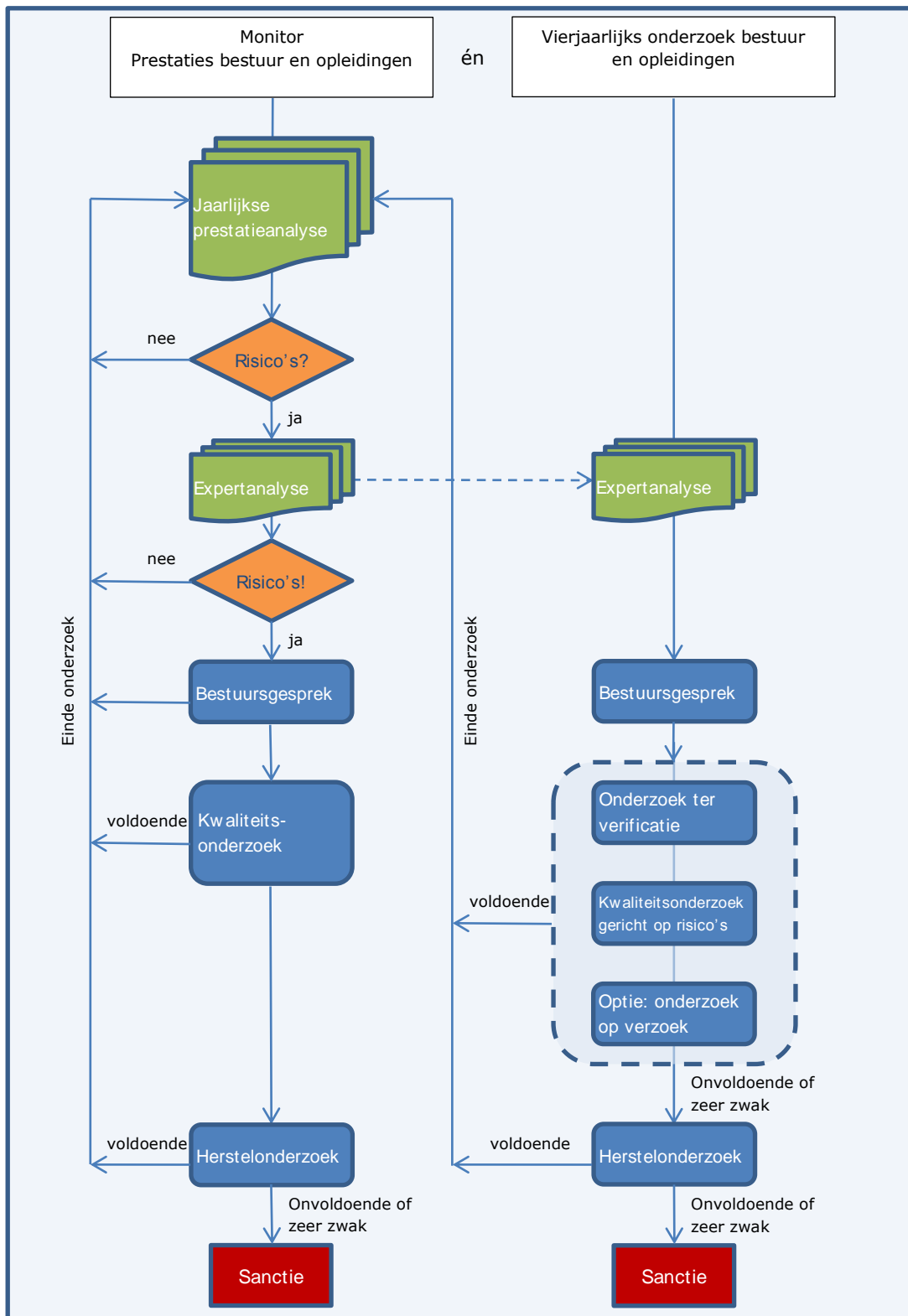
5.2.5 Thematisch onderzoek

We houden niet alleen toezicht op individuele besturen en opleidingen, maar ook op het stelsel in het algemeen (artikel 8 van de WOT). We doen dit door trends in kaart te brengen en door aparte onderzoeken uit te voeren op onderwerpen die de sector als geheel betreffen, zoals examinering in de reële beroepspraktijk. Zo kunnen we maatschappelijk relevante thema's onderzoeken en zo nodig treden we agenderend op als er op het niveau van het gehele onderwijsstelsel knelpunten worden gesignaleerd. In hoofdstuk 10 beschrijven we hoe we met deze thematische onderzoeken het toezicht op besturen en opleidingen enerzijds en het toezicht op het stelsel anderzijds versterken.

Een thema-onderzoek kan deel uitmaken van het vierjaarlijks onderzoek, bijvoorbeeld als onderdeel van het verificatieonderzoek. Dat is mogelijk als het thema-onderzoek goed aansluit op een of meer standaarden uit het waarderingskader. In dat geval worden de bevindingen over dat thema in het rapport van het vierjaarlijks bestuursgericht onderzoek opgenomen.

Een thema-onderzoek kan ook separaat van het vierjaarlijks bestuursgericht onderzoek worden uitgevoerd.

5.3 STROOMSCHEMA TOEZICHTCYCLUS

6 MONITOR BESTUREN EN OPLEIDINGEN

Voor de uitvoering van onze waarborgfunctie is het van belang dat we continu de prestaties van besturen en hun opleidingen monitoren en daarmee eventuele risico's tijdig kunnen detecteren. In dit hoofdstuk beschrijven we hoe we dit doen. We onderscheiden daarbij drie fasen: jaarlijkse prestatie-analyse, expertanalyse risico's en het bestuursgesprek.

6.1 JAARLIJKSE PRESTATIEANALYSE

Doel: Tijdige detectie van mogelijke risico's ten aanzien van de onderwijskwaliteit en het financieel beheer bij besturen en hun opleidingen.

Analysevraag: Laten de prestaties van het bestuur en haar opleiding(en) risico's zien die nadere analyse vergen?

De monitoring van de prestaties op het niveau van de opleidingen en hun besturen helpt ons om tijdig eventuele risico's op het spoor te komen. We doen dit op de volgende onderwerpen en kengetallen: onderwijsresultaten, financiële kengetallen, personele en materiële kosten, ontwikkeling studentpopulatie, bestuurlijke inrichting, beschikbare onderzoeken naar veiligheid en resultaten tevredenheidsonderzoeken.

Bij de beoordeling van de onderwijsresultaten maken we gebruik van zes indicatoren¹⁸: jaarrendement, diplomarendement, startersresultaat, passende plaatsing, passend diploma en opstroom.

De indicatoren jaarrendement, diplomarendement en startersresultaat kennen een absolute norm en leiden tot een oordeel (on)voldoende¹⁹. De norm wordt na overleg met het onderwijsveld vastgesteld. De indicatoren passende plaatsing, passend diploma en opstroom zijn niet genormeerd. We gebruiken deze om met de opleiding en/of het bestuur het gesprek te voeren over hun (beoogde en gerealiseerde) prestaties. Voor het niet-bekostigd onderwijs gelden andere indicatoren (zie par.11.2). Ten minste eenmaal per jaar voeren we een analyse uit op de data die we met de monitor verkrijgen. Als er geen vermoeden van risico's is dan wordt de analyse afgesloten. Besturen worden dan niet actief over de uitkomst van de prestatie-analyse op de hoogte gesteld. Als er een vermoeden van risico's is dan voeren we een expertanalyse uit.

6.2 EXPERTANALYSE RISICO'S

Doel: Expertoordeel over de ernst en omvang van de risico's.

Analysevraag: Zijn de risico's van dien aard en/of omvang dat er aanleiding is voor een bestuursgesprek?

De expertanalyse bevestigt al dan niet de vermoedens van tekortkomingen ten aanzien van de onderwijskwaliteit en/of het financieel beheer. De analyse wordt uitgevoerd door een expertteam, waarin kennis en deskundigheid op het terrein van data-analyse, onderwijskwaliteit en financieel beheer aanwezig is. Zo ontstaat een integraal beeld van de onderwijskwaliteit, sturingskwaliteit en financiën. De expertanalyse wordt in eerste instantie uitgevoerd op basis van de prestatieanalyse in combinatie met het jaarverslag, eventuele signalen die bij ons bekend zijn en de toezichthistorie. Zo nodig vragen we aanvullende informatie op bij het bestuur.

Afhankelijk van de ernst en urgentie van de uitkomst van de analyse organiseren we een bestuursgesprek. Als er op korte termijn een vierjaarlijks onderzoek staat gepland dan nemen we de expertanalyse mee in de voorbereiding van dit onderzoek (zie hoofdstuk 7).

¹⁸ Zie bijlage 3.

¹⁹ In de pilot kijken we alleen naar deze drie genormeerde indicatoren.

6.3 BESTUURSGESPREK

Doel: Oordeelsvorming over de mate waarin het bestuur effectief de risico's bestrijdt.

Analysevraag: Zijn de risico's bij het bestuur bekend en zo ja: handelt het bestuur effectief in de aanpak daarvan?

Als de expertanalyse nog onvoldoende uitsluitsel biedt over de vraag of de geconstateerde risico's tot kwaliteitsproblemen en/of financiële problemen leiden, dan nodigen we het bestuur uit voor een gesprek. In dit gesprek bespreken we de risico's bij specifieke opleidingen en we maken een inschatting van de mate waarin het bestuur in staat is de kwaliteitsproblemen zelf aan te pakken. Bij financiële risico's vragen we het bevoegd gezag zo mogelijk een eigen risicoanalyse te maken en daar op aansluitend een plan van aanpak op te stellen.

Op basis van het bestuursgesprek bepalen we of er voldoende vertrouwen is in het bestuur om zelf tot een effectieve aanpak van de risico's te komen of dat we aanleiding zien voor een kwaliteitsonderzoek bij opleidingen op basis van artikel 11, derde lid van de WOT, of bij het bestuur op basis van artikel 15 van de WOT.

7 VIERJAARLIJKS ONDERZOEK BESTUUR EN OPLEIDINGEN

In dit hoofdstuk beschrijven we de organisatie van het vierjaarlijks onderzoek. Het onderzoek wordt uitgevoerd op basis van de uitgangspunten zoals geformuleerd in hoofdstuk 2 en met behulp van het waarderingskader en de normering zoals aangegeven in hoofdstuk 3 en 4. Het vierjaarlijks onderzoek kent drie fasen: de voorbereiding (paragraaf 7.2), de uitvoering (paragraaf 7.3) en de afronding (paragraaf 7.4). In de laatste paragraaf zijn de activiteiten op een tijdlijn weergegeven.

7.1 DOEL EN ONDERZOEKSVRAGEN

Het vierjaarlijks onderzoek heeft tot doel een antwoord te formuleren op de volgende centrale vraag en daarvan afgeleide deelvragen:

Centrale vraag:

Zorgt het bestuur voor onderwijs van voldoende kwaliteit en deugdelijk financieel beheer?

Deelvragen:

1. Stuur het bestuur voldoende op de (zorg voor de) kwaliteit van het onderwijs en de examinering, en de resultaten?
2. Communiqueert het bestuur actief over de eigen prestaties en ontwikkelingen en die van zijn opleidingen?
3. Is het financieel beheer deugdelijk?

Het onderzoek naar deze deelvragen is daarmee gericht op de standaarden binnen de kwaliteitsgebieden Kwaliteitszorg en ambitie en Financieel beheer.

7.2 VOORBEREIDING

7.2.1 Expertanalyse bestuurlijke verantwoording

Doel: Het verkrijgen van een voorlopig beeld van de kwaliteitszorg, de onderwijskwaliteit en het financieel beheer.

Resultaat: Expertanalyse als basis voor bestuursgesprek.

Ieder onderzoek start met een expertanalyse van de informatie die de inspectie beschikbaar heeft. We analyseren het jaarverslag en relevante andere documenten zoals beleidsplan(nen), en documenten die de evaluatie en beoordeling van de kwaliteit betreffen. Deze documenten vormen de basis van de expertanalyse. Daarnaast baseren wij ons op signalen, toezichthistorie en data zoals resultaatgegevens en andere kengetallen.

De gegevensverzameling voor de expertanalyse kan plaatsvinden op basis van papieren documenten, databestanden, via een login van het bestuur en/of op locatie. Indien nodig vragen we aanvullende documenten op bij het bestuur.

We bekijken of de informatie van de instelling actueel is en of de informatie betrekking heeft op onze onderzoeksvragen (par. 7.1) en daarmee ook de kwaliteitsgebieden van het waarderingskader dekt. Op basis van de uitkomst van de expertanalyse stellen we de agenda op voor het startgesprek met het bestuur.

7.2.2 Startgesprek met bestuur

Doel: Verkrijgen van een voorlopig beeld van de prestaties en ontwikkelingen van bestuur en opleidingen en bepalen van de inrichting van het onderzoek op hoofdlijnen.

Resultaat: Afspraken over de selectie van opleidingen waar verificatieonderzoek of kwaliteitsonderzoek plaatsvindt.

In het startgesprek vragen we het bestuur een analyse van de prestaties en ontwikkelingen van zijn scholen te presenteren. We toetsen dat aan onze eigen expertanalyse. De opbrengst van het gesprek is tevens de start van de oordeelsvorming over de stand van de kwaliteitszorg en het financieel beheer. Op basis van de expertanalyse en de aanvullende informatie die het bestuur geeft wordt in hoofdlijnen afgesproken bij welke opleiding(en) een verificatieonderzoek wordt uitgevoerd. Als uit de expertanalyse is gebleken dat er sprake is van een of meer opleidingen met een kwaliteitsrisico, dan wordt bij deze opleidingen een kwaliteitsonderzoek uitgevoerd. Het bestuur kan daarnaast het verzoek doen om een onderzoek te laten uitvoeren op een bepaalde opleiding ter verificatie van de werking van het kwaliteitszorgsysteem of om bepaalde thema's te onderzoeken.

Voor een beschrijving van de aangegeven onderzoekstypen verwijzen we naar hoofdstuk 5.2.

Het bestuur informeert de geselecteerde opleidingen over het inspectieonderzoek. Zij maakt daarbij gebruik van de informatie die wij daartoe leveren.

Bepalen van object van verificatieonderzoek.

Bij de selectie van opleidingen waar we een verificatieonderzoek doen hanteren we de volgende werkwijze. Op basis van de verantwoording van het bestuur selecteren we een of meer kwalificatiedossiers. Vervolgens kijken we hoe het onderwijs binnen de instelling is georganiseerd en op basis daarvan bepalen we het object van onderzoek²⁰: een team, een kwalificatiedossier, een enkele opleiding, een locatie, etc. Oordelen spreken we uit over het object van toezicht en/of de crebo('s) die zijn onderzocht.

Bepalen van object van onderzoek bij risico-opleidingen.

Als er sprake is van risico's op het niveau van een of meer opleidingen, dan vormen de betreffende crebo's het vertrekpunt voor de inrichting van ons onderzoek. Omdat risico's bij één opleiding zich mogelijk uitstrekken tot meer opleidingen binnen een kwalificatiedossier of een team, bepalen we op basis van deze informatie wat ons object van onderzoek moet zijn. Ook hier spreken we oordelen uit over het object van toezicht en/of de crebo('s) die zijn onderzocht. Dit kunnen er dus meer zijn dan de opleiding waar zich in eerste instantie de risico's manifesteerden.

7.2.3 Onderzoeksplan

Doel: Informatie en verantwoording van doel, opzet, inhoud en reikwijdte van het vierjaarlijks onderzoek voor het bestuur en de geselecteerde opleidingen.

Resultaat: Door inspectie vastgesteld onderzoeksplan.

Wij maken een onderzoeksplan op basis van de expertanalyse en de uitkomst van het bestuursgesprek. Het onderzoeksplan is een gestructureerd en helder overzicht van de activiteiten die in de verschillende onderzoeksfasen plaatsvinden. Wij bepalen daarin wát wij willen verifiëren/onderzoeken en hoe we dat doen. Uit het plan blijkt welke scholen we onderzoeken voor de verificatie, en op welke standaarden. In de planning en organisatie van de onderzoeksactiviteiten zoeken wij zoveel mogelijk afstemming met de bestaande organieke en logistieke structuren. Bij knelpunten is de inhoudelijke onderzoeksvraag leidend. Het bestuur bekijkt het onderzoeksplan op organisatorische en logistieke haalbaarheid voor de instelling. Zo nodig en zo mogelijk voeren we wijzigingen door.

Bij besturen met meer onderwijssectoren (vo/mbo) specificeren wij in het onderzoeksplan welke vo-scholen en welke mbo-opleidingen wij gaan onderzoeken.

²⁰ Het object van onderzoek is datgene waarvan we de kwaliteit willen onderzoeken, bijvoorbeeld (alle opleidingen binnen) een kwalificatiedossier.

7.2.4 Presentatie door opleidingen

Doel: Verkrijgen van een zelfbeeld van de opleiding.

Resultaat: Het inspectieteam heeft een zo volledig mogelijk beeld van de visie, ambities, doelen en resultaten van de opleiding.

We willen zo veel mogelijk aansluiten bij het zelfbeeld van de opleiding en de informatie die zij ons daarover beschikbaar stelt. We bieden opleiding daarom de gelegenheid om bij de start van het onderzoek een presentatie te verzorgen, waarin zij (het team) een zo volledig mogelijk beeld geven van 'waar ze staan': hun visie, ambities, doelen en beoogde/behaalde resultaten. De vorm is vrij. Wij luisteren, kijken en stellen vragen om zoveel mogelijk relevante informatie te verwerven voor de inrichting van het onderzoek. Een presentatie kan zowel bij opleidingen die we onderzoeken ter verificatie, als bij kwaliteitsonderzoeken naar risico's. De planning van de presentatie wordt in overleg met de opleiding bepaald.

7.3 UITVOERING

7.3.1 Onderzoek op opleidingsniveau

Doel: Oordeelsvorming over de centrale vraag en deelvragen uit het onderzoeksplan op opleidingsniveau.

Resultaat: Een voorlopig oordeel over de zorg die het bestuur heeft voor de feitelijke onderwijskwaliteit.

Het verificatieonderzoek, de eventuele kwaliteitsonderzoeken en het mogelijke onderzoek op verzoek, worden conform het onderzoeksplan uitgevoerd. Bij de oordeelsvorming hanteren we het waarderingskader. Het gebruik van meerdere bronnen (o.a. studenten, docenten, management, praktijkopleiders) en consensus over de oordelen vormt daarbij een belangrijk uitgangspunt. Het bestuur draagt er zorg voor dat de onderzoeksactiviteiten volgens plan kunnen verlopen. Een kwaliteitsonderzoek naar risico's bij een opleiding wordt altijd afgerond met een terugkoppeling van de bevindingen en voorlopige oordelen.

7.3.2 Onderzoek op bestuursniveau

Doel: Het delen van de bevindingen op opleidingsniveau en daarmee tevens verkrijgen van aanvullende informatie over de kwaliteitszorg en financiën ten behoeve van de oordeelsvorming.

Resultaat: Een voorlopig oordeel over de stand van de kwaliteitszorg en het financieel beheer.

Op basis van de bevindingen op opleidingsniveau stellen wij de gespreksagenda op. Voorlopige oordelen toetsen wij aan het beeld dat het bestuur hierover heeft. Worden de geconstateerde risico's herkend en hoe stuurt het bestuur op verbetering? En levert de verificatie een bevestiging op van wat het bestuur hierover heeft verantwoord? Het bestuur is hier informatiebron voor de inspectie en afhankelijk van het organisatiemodel spreken we ook met college-directeuren om een zo volledig mogelijk beeld te krijgen van de mate waarin bestuur (en college-directeuren) zicht hebben op de eigen kwaliteit en daar op stuurt. Het bestuur kan zo nodig aanvullende informatie verstrekken.

7.4 AFRONDING

7.4.1 Rapport

Doel: Het vastleggen en onderbouwen van de oordelen en bevindingen op zodanige wijze dat het bestuur (en opleidingen) zich in de oordelen herkennen en gestimuleerd worden noodzakelijke en wenselijke verbeteringen door te voeren.

Resultaat: Conceptrapport vierjaarlijks onderzoek.

Het inspectieteam stelt het conceptrapport op, nadat de voorlopige oordelen en bevindingen voldoende zijn besproken (hoor en wederhoor). Het rapport beschrijft de conclusie op de hoofdvraag en deelvragen en de onderbouwing daarbij. De oordelen over de opleidingen en de eventuele herstelopdrachten zijn zichtbaar in het rapport. Dat geldt zowel voor de opleidingen die ter verificatie zijn onderzocht als voor de opleidingen die zijn onderzocht omdat er risico's waren. Ook het onderzoek op verzoek wordt in het rapport opgenomen. Het rapport is beknopt en gericht aan het bestuur. Het bestuur kan in reactie op het concept rapport eventuele feitelijke onjuistheden en algemene opmerkingen schriftelijk melden.

7.4.2 Feedbackgesprek

Doel: Herkennen en erkennen van oordelen en bevindingen.

Resultaat: Draagvlak voor oordelen en aanknopingspunten voor herstel en verbetering.

We willen dat onze oordelen zodanig betekenis hebben voor de opleiding en het bestuur dat deze onze oordelen niet alleen (h)erkennen, maar ook aanzetten tot verbetering. Op basis van het concept rapport geven we de opleiding en het bestuur feedback over onze bevindingen. Op basis van bespreking van concrete casuïstiek en/of vragen die opleidingen hebben gegeven we een toelichting op onze oordelen. Daarbij kunnen we meer informatie teruggeven aan docenten en leidinggevendenden dan in de rapporten is aangegeven.

Feedbackgesprekken worden op verzoek van de opleiding georganiseerd en hebben alleen betrekking op een kwaliteitsonderzoek naar aanleiding van risico's. Feedback naar aanleiding van verificatieonderzoeken vindt plaats op bestuursniveau. Het juiste moment voor een feedbackgesprek wordt in overleg bepaald.

7.4.3 Eindgesprek met bestuur

Doel: Informeren van het bestuur over de conclusies op de onderzoeksvragen en (zo nodig) afspraken maken over herstel en verbetering.

Resultaat: Definitief rapport.

In het eindgesprek worden de conclusies toegelicht en worden zo nodig aanvullende afspraken gemaakt over herstel en verbetering. Hierbij onderscheiden we 'wat beter moet' (deugdelijkheidseisen) en 'wat beter kan' (*overige aspecten van kwaliteit*). Ook benoemen we wat goed gaat. Afhankelijk van het oordeel over de kwaliteitszorg van het bestuur maken we afspraken over de rol die het bestuur zelf krijgt bij het herstelonderzoek.

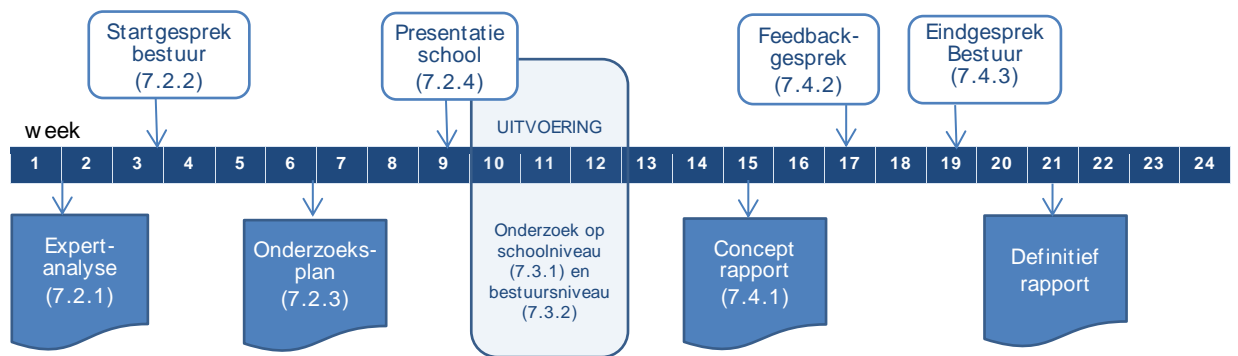
Op basis van dit gesprek stellen wij het definitief rapport op en sturen dat naar het bestuur. Het bestuur kan desgewenst een zienswijze indienen.

In het feedbackgesprek kan al voldoende informatie zijn gewisseld over de bevindingen en conclusies, waarmee een afrondend bestuursgesprek overbodig kan zijn.

7.5 DOORLOOPTIJDEN

In onderstaand overzicht zijn de hiervoor beschreven onderzoeksfases in een tijdlijn geplaatst.

De totale doorlooptijd van het vierjaarlijks onderzoek is grotendeels afhankelijk van het aantal opleidingen dat bij een onderzoek is betrokken. Met name op het gebied van Financieel beheer kan het zijn dat onderzoeksbevindingen tot eerdere rapportage en publicatie dwingen dan in het schema is aangegeven. De doorlooptijden vormen daarmee een indicatie van het totale traject.

8 RAPPORTEREN EN COMMUNICEREN

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe onze rapporten tot stand komen en hoe we betrokkenen en samenleving over onze onderzoeken en bevindingen informeren. In de laatste paragraaf beschrijven we hoe we de kennis en informatie die we met onze onderzoek opdoen breed willen benutten.

8.1 RAPPORTEN

Al onze onderzoeken worden afgerond met een rapport en alle rapporten zijn openbaar²¹. We zijn daarmee transparant in onze werkwijze en onze oordeelsvorming. Oordelen over deugdelijkheidseisen en uitspraken die we doen over de *overige aspecten van kwaliteit* nemen we op in één rapport. Dat maakt het mogelijk om een integraal beeld te geven van de kwaliteit van het bestuur of de opleiding. Hieronder geven we een toelichting op de verschillende rapportagevormen.

8.1.1 Rapport vierjaarlijks onderzoek

Het rapport van het vierjaarlijks onderzoek is gericht aan het bestuur en geeft een totaalbeeld van de bevindingen op bestuursniveau en de opleidingen waar een verificatieonderzoek, een kwaliteitsonderzoek of een onderzoek op verzoek is uitgevoerd.

In het rapport maken we helder onderscheid in enerzijds 'wat gaat goed' en 'wat kan beter' en anderzijds 'wat móet beter'. De laatste kwalificatie betreft het niet naleven van deugdelijkheidseisen en we laten zien waar dit tot een oordeel onvoldoende leidt op het niveau van de opleiding en/of het bestuur.

Onder de noemer 'wat kan beter' geven we bevindingen die er op duiden dat de *overige aspecten van kwaliteit* te weinig zichtbaar zijn en we geven ook aan waar we kansen zien voor verbetering.

We geven in het rapport ook nadrukkelijk ruimte voor 'wat goed gaat'. In voorkomende gevallen laten we zien hoe de zichtbare uitwerking van de *overige aspecten van kwaliteit* complementair is aan de deugdelijkheidseisen en hoe deze in samenhang 'goed onderwijs' laten zien.

We vatten onze oordelen en bevindingen in overzichtelijke tabellen samen. Hieronder is een voorbeeld opgenomen.

Overzichtstabel oordelen op bestuursniveau (voorbeeld)

Kwaliteitsgebied en standaarden	Oordeel
Kwaliteitszorg en ambitie	VOLDOENDE
Doelen, evaluatie en verbetering	Voldoende
Structuur en cultuur	Voldoende
Verantwoording en dialoog	Goed
Financieel beheer	VOLDOENDE
Continuïteit	Voldoende
Doelmatigheid	Voldoende
Rechtmatigheid	Voldoende

Overzicht verificatie op opleidingsniveau

In deze tabel worden alleen de standaarden opgenomen die ter verificatie van de kwaliteitszorg van het bestuur bij een of meer opleidingen door ons zijn onderzocht. Door onze oordelen te confronteren met de informatie van het bestuur, kunnen we verifiëren of die informatie juist en volledig is. De tabel betreft een voorbeeld.

²¹ Art. 15 WOT bepaalt dat rapporten openbaar zijn, tenzij aard of omvang van het onderzoek zich tegen openbare rapportage verzet.

Overzichtstabel oordelen bij verificatie op opleidingsniveau (voorbeeld)

Standaard	Opleiding 1	Opleiding 2	Opleiding 3
Ontwikkeling en begeleiding	Goed	Voldoende	Onvoldoende
Didactisch handelen	Goed	Goed	Voldoende
Veiligheid	Voldoende	Voldoende	Onvoldoende
Structuur en cultuur	Voldoende	Onvoldoende	Voldoende

Oordeel bij kwaliteitsonderzoek naar risico's

Bij een kwaliteitsonderzoek gericht op risico's worden de standaarden die door ons zijn beoordeeld in een tabel weergegeven. We noemen dit het kwaliteitsprofiel²². Een enkelvoudig oordeel op opleidingsniveau is alleen mogelijk als alle standaarden zijn beoordeeld.

Kwaliteitsprofiel beroepsopleiding (voorbeeld)

Kwaliteitsgebieden en Standaarden	Optie 1 Oordeel op kwaliteitsgebied	Optie 2 Eindoordeel opleiding
Onderwijsresultaten	VOLDOENDE	
Studiesucces	voldoende	voldoende
Vervolgsucces	onvoldoende	onvoldoende
Onderwijsproces	VOLDOENDE	
Onderwijsprogramma	goed	goed
Ontwikkeling en begeleiding	onvoldoende	onvoldoende
Didactisch handelen	voldoende	voldoende
Beroepspraktijkvorming	voldoende	voldoende
Samenwerking	goed	goed
Examinering en diplomering	VOLDOENDE	
Kwaliteitsborging examencommissie	voldoende	voldoende
Exameninstrumentarium	goed	goed
Afname en beoordeling	voldoende	voldoende
SCHOOLKLIMAAT	GOED	
Veiligheid	voldoende	voldoende
Leerklimaat	goed	goed
Kwaliteitszorg en ambitie	ONVOLDOENDE	
Doelen, evaluatie en verbetering	voldoende	voldoende
Structuur en cultuur	goed	goed
Verantwoording en dialoog	onvoldoende	onvoldoende
Eindoordeel opleiding	Niet van toepassing	VOLDOENDE

²² Ten behoeve van de pilot zijn beide opties (enkelvoudig en meervoudig eindoordeel) in het voorbeeld kwaliteitsprofiel opgenomen.

Overzichtstabel bij onderzoek op verzoek

Wanneer een bestuur als onderdeel van het vierjaarlijks onderzoek een eigen keuze voor onderzoek heeft aangevraagd, dan maken de bevindingen van dit onderzoek integraal deel uit van het rapport. Als een dergelijk onderzoek (nagenoeg) alle standaarden omvat, dan stellen we ook hier een kwaliteitsprofiel op.

We geven ook een beeld van de ontwikkeling van de instelling (terugblikkend en vooruitkijkend) en we beschrijven daarbij de omgevingsfactoren die mede van invloed zijn op de onderwijskwaliteit zoals we die hebben aangetroffen.

Tot slot worden in het rapport de eventuele herstelopdrachten vastgelegd die betrekking hebben op het herstel van niet naleving van de deugdelijkheidseisen en de afspraken die betrekking hebben op de verbetering van betreffende *overige aspecten van kwaliteit*. We specificeren wanneer we een herstelonderzoek gaan doen.

In het rapport leggen we tevens vast wat het bestuur zelf doet om het herstel van naleving en/of de kwaliteitsverbetering te onderzoeken. Ook leggen we de termijnen vast waarbinnen de tekortkoming(en) moeten zijn hersteld.

8.1.2 Rapport kwaliteitsonderzoek gericht op risico's

Een kwaliteitsonderzoek kan ook worden uitgevoerd naar aanleiding van de jaarlijkse prestatieanalyse. Ook dan is de adressant het bestuur van de opleiding waar het onderzoek plaatsvindt.

Naast een beschrijving van de bevindingen worden de oordelen op de kwaliteitsgebieden en standaarden in een kwaliteitsprofiel weergegeven. Het rapport en het kwaliteitsprofiel van de opleiding worden op onze website geplaatst.

8.1.3 Openbaarmaking, zienswijze en bezwaar

Onze rapporten zijn openbaar. We plaatsen een rapport in de vijfde week na vaststelling op onze website (art. 21, eerste lid, WOT). Als het bestuur op basis van het definitief rapport een eigen zienswijze heeft opgesteld voegen we die toe aan het rapport. De zienswijze betreft geen feitelijke onjuistheden, deze zijn op basis van het concept rapport gecorrigeerd.

Een bestuur kan bezwaar maken tegen de openbaarmaking (dus niet tegen de inhoud) van een rapport op grond van een art. 15-onderzoek.

Een bestuur kan bezwaar en beroep aantekenen tegen het oordeel zeer zwak [art. 20, zesde lid, WOT].

8.2 PUBLIEKSINFORMATIE VIA DE WEBSITE

We hebben een publieke taak en dat betekent dat we ouders, studenten en samenleving actief informeren over onze bevindingen. We doen dit met onze rapporten, via onze website en via het onderwijsloket. Alle rapporten zijn via onze website toegankelijk.

Van ieder bestuur en van alle door ons onderzochte opleidingen plaatsen we het rapport op onze website. Bovendien wordt het kwaliteitsprofiel van de opleiding(en), dat in de rapporten is opgenomen, ook op een toegankelijke wijze op de website geplaatst.

Het rapport van het vierjaarlijks onderzoek wordt integraal geplaatst op de pagina op onze website waar informatie over het betreffende bestuur te vinden is. Ook het kwaliteitsprofiel van het bestuur (oordelen over de kwaliteitszorg en financieel beheer) plaatsen we op onze website, bij het betreffende bestuur.

Als we in het kader van het vierjaarlijks onderzoek een of meer risico-opleidingen hebben onderzocht dan is informatie over die opleiding in het vierjaarlijks onderzoeksrapport opgenomen. We plaatsen bovendien een kwaliteitsprofiel over de opleiding op onze website. We nemen daarbij een link op naar het rapport, waarin de informatie over de betreffende opleiding is opgenomen.

De oordelen die voortkomen uit de verificatieonderzoeken zijn opgenomen in het rapport van het vierjaarlijks onderzoek. We verwijzen op onze website bij de betreffende opleiding waar we verificatieonderzoek hebben gedaan naar het rapport op bestuursniveau. We maken hiervan echter geen kwaliteitsprofiel, omdat we slechts enkele standaarden hebben onderzocht.

Bij besturen waar wij het oordeel uitspreken dat én de kwaliteitszorg goed is, en het financieel beheer voldoende is hebben wij het vertrouwen dat zij zelf goede informatie verstrekken over hun opleidingen, en daar waar nodig verbeteringen doorvoeren. Bij die besturen nemen wij een link op naar de website van de onderwijsinstellingen zelf. We nemen in dat geval tevens bij elke opleiding op onze website de tekst op dat de inspectie het bestuur onderzocht heeft en dat de inspectie vertrouwen heeft in de informatie die het bestuur over zijn opleidingen verstrekt. De volgende tekst wordt bij elke opleiding opgenomen: "*Het bestuur heeft inzicht in de kwaliteit van zijn scholen en verbetert de kwaliteit daar waar nodig. Het bestuur is bovendien financieel gezond. U kunt voor meer informatie de website van dit bestuur raadplegen*". We nemen die tekst dus ook op bij opleidingen die wij niet onderzocht hebben.

Parallel aan onze publieksinformatie zien we dat sectorraden hun besturen ondersteunen met het bieden van actuele informatie over prestaties van besturen en opleidingen. De publieksinformatie van de inspectie vormt daarbij een van de bronnen en draagt daarmee bij aan een transparante verantwoording van onderscheiden besturen en de sector als geheel. Als die informatie toereikend is kunnen wij in de toekomst meer verwijzen naar die informatie op andere websites.

Via het onderwijsloket kunnen ouders, besturen en opleidingen vragen stellen over het onderwijs in het algemeen of over specifieke opleidingen waar zij belanghebbende zijn. Ook kunnen hier klachten worden gemeld. Klachten hebben voor ons een signaalfunctie en worden meegenomen bij de jaarlijkse prestatieanalyse en de expertanalyse ter voorbereiding van het vierjaarlijks onderzoek. De inspectie behandelt individuele klachten overigens niet.

8.3 DE STAAT VAN HET ONDERWIJS

Een specifieke vorm van rapportage betreft De Staat van het Onderwijs. Dit rapport publiceren we jaarlijks in april. Hierin beschrijven we hoe het staat met de kwaliteit van de sector. We benutten de onderzoeksgegevens uit onze vierjarige bestuursgerichte onderzoeken, uit thema-onderzoeken en uit specifieke onderzoeken om een actueel beeld te geven van de prestaties van de sector als geheel. Met De Staat van het Onderwijs richten we ons niet tot het individuele bestuur, maar – namens de minister – tot de samenleving. Voor besturen en opleidingen biedt De Staat van het Onderwijs echter ook relevante informatie, met name als het gaat om de eigen prestaties te toetsen aan de prestaties van vergelijkbare besturen en opleidingen.

8.4 KENNIS DELEN

In deze paragraaf beschrijven op welke (nieuwe) manieren we onze kennis over de onderwijskwaliteit binnen de sector meer toegankelijk kunnen maken voor besturen en opleidingen.

Feedbackgesprekken

Met onze onderzoeken verzamelen we veel kennis en informatie. Veel leggen we vast in onze rapporten, maar veel informatie gaat door onze drang naar beperking ook verloren. We voeren daarom in de afronding van onze onderzoeken feedbackgesprekken met besturen en opleidingen waarin we hen meer uitvoerig kunnen informeren over bevindingen die ten grondslag liggen aan onze oordeelsvorming. Dit leidt tot herkenning en erkenning van onze oordelen, maar ook biedt het opleidingen en besturen concrete aanknopingspunten voor verbetering.

Compliance assistance

Als opleidingen of besturen vragen hebben over de wijze waarop zij aan de deugdelijkheidseisen kunnen voldoen, dan geven wij informatie. Ook verwijzen we naar opleidingen en besturen waar we voorbeelden hebben aangetroffen van goede praktijken.

Themabijeenkomsten / toezichtlab

Aan de hand van onze onderzoeken en De Staat van het Onderwijs selecteren we jaarlijks thema's waarover we in dialoog gaan met het onderwijsveld. We organiseren daartoe bijeenkomsten / toezichtlabs waarbij we ons primair richten op management, besturen en raden van toezicht.

9 HERSTEL EN VERBETERING

In de vorige hoofdstukken hebben we beschreven hoe wij onze onderzoeken inrichten en hoe wij met behulp van het waarderingskader tot een oordeel komen. In dit hoofdstuk beschrijven we wat we doen als er sprake is van niet naleving van de deugdelijkheidseisen en/of als niet aan de *overige aspecten van kwaliteit* wordt voldaan.

We onderscheiden herstelopdrachten en afspraken ter verbetering van het onderwijs boven basiskwaliteit. Herstelopdrachten worden eenzijdig door ons opgelegd en hebben altijd betrekking op herstel van naleving van de deugdelijkheidseisen. Afspraken ter verbetering van de kwaliteit komen in dialoog met het bestuur tot stand en hebben betrekking op de *overige aspecten van kwaliteit*.

9.1 ONVOLDOENDE: HERSTELOPDRACHT EN HERSTELONDERZOEK

Herstel van naleving is gericht op opleidingen en besturen die niet voldoen aan de deugdelijkheidseisen. Voor een opleiding heeft dit betrekking op de onderwijskwaliteit, voor een bestuur betreft dit de kwaliteitszorg en het financieel beheer. Zij schieten dusdanig tekort in wat zij studenten bieden, voldoen niet aan de vereisten voor kwaliteitszorg en/of lopen dusdanige financiële risico's, dat herstel van die tekorten vereist is. Vanuit onze waarborgfunctie zien wij toe op dat herstel. Als niet aan de deugdelijkheidseisen is voldaan leidt dit op het niveau van de opleiding en/of het bestuur tot een herstelopdracht en het herstelonderzoek. De herstelopdracht omvat de aard van het herstel en de termijn waarbinnen dit moet zijn gerealiseerd en dit wordt vastgelegd in het rapport. De mate waarin wij directief optreden bij het bepalen van de herstelopdracht is mede afhankelijk van de ernst en omvang van de tekortkomingen en de omgevingsfactoren die op het niet naleven van invloed zijn.

Afhankelijk van ons oordeel over de kwaliteitszorg van het bestuur voeren wij zelf het herstelonderzoek uit of laten we dit over aan het bestuur. Het kan zijn dat wij op afstand volgen of het bestuur bijstuurt, het kan ook dat wij zelf intensief en actief monitoren op de noodzakelijke verbeteringen.

Op verzoek van het bestuur kan een herstelonderzoek eerder worden uitgevoerd dan afgesproken, bijvoorbeeld omdat eerder dan de gestelde termijn de verbeteringen al zijn gerealiseerd.

Het herstelonderzoek heeft tot doel te beoordelen of eerder door ons geconstateerde tekortkomingen in de naleving van de deugdelijkheidseisen door het bestuur en/of de opleiding zijn hersteld. Het herstelonderzoek kan een volledig kwaliteitsonderzoek zijn, of een verificatie van de informatie die we van het bestuur hebben gekregen.

We leggen onze bevindingen vast in een rapport of brief van bevindingen conform art 20 en 21 van de WOT.

Herstel examenkwaliteit

Een opleiding biedt onvoldoende examenkwaliteit als aan één van de drie standaarden van het gebied Examinering en diplomering niet wordt voldaan. Bij een oordeel 'onvoldoende examenkwaliteit' meldt de inspectie dit aan de minister en het bestuur ontvangt een waarschuwing. We leggen de termijn vast waarbinnen herstel van examenkwaliteit gerealiseerd moet zijn. Zo nodig vragen we het bestuur een herstelplan op te stellen. Indien niet of niet in voldoende mate gevolg is gegeven aan de waarschuwing, kan de minister het recht op examinering intrekken.

Herstel financieel beheer

Als er op het gebied van financieel beheer sprake is van risico's ten aanzien van de continuïteit of van niet naleven van wettelijke vereisten, dan leggen we vast welke maatregelen het bestuur moet treffen voor de verbetering van de financiële positie of de financiële beheersing. Als er sprake is van het oordeel onvoldoende op financieel beheer (vanwege een of meer standaarden), dan spreken we van aangepast financieel toezicht. We leggen tevens vast op welke wijze en op welk moment het bestuur ons deze informatie levert. De interventie is er op gericht dat de risico's of tekorten binnen een beperkte periode zijn opgeheven. Doorgaans moet dit binnen twee jaar het geval zijn. Het bestuur

wordt geïnformeerd over het escalatietraject als herstel niet binnen de gestelde termijn is gerealiseerd (par. 9.2).

Als herstel van naleving niet binnen de afgesproken termijn plaatsvindt en/of het bestuur niet bij machte blijkt om het herstel te realiseren dan kunnen we besluiten tot versnelling van het vierjaarlijks onderzoek. Een andere mogelijkheid is dat we de aard van de interventie(s) verzwaren. We noemen dit escalatie.

9.2 ESCALATIE BIJ VOORTDUREN NIET NALEVING

Indien er vertraging in het herstel optreedt, waardoor studenten (te lang) onvoldoende onderwijs krijgen, de examenkwaliteit niet herstelt, of de risico's ten aanzien van kwaliteitszorg of financieel beheer niet verminderen, dan volgt escalatie van het toezicht. Dit heeft tot doel te bewerkstelligen dat het bestuur alsnog en zo snel mogelijk de tekortkoming(en) herstelt. We kunnen daarbij gebruik maken van interventies die de druk op herstel doen toenemen. Dit kan een bestuursgesprek omvatten waarin we bijvoorbeeld prestatieafspraken vastleggen.

Bij instellingen die ernstig onderpresteren zal de inspectie ook het interne toezicht bij haar toezicht betrekken (art. 9.1.4, WEB). Dit zal enerzijds inhouden de vraag in hoeverre het interne toezicht haar wettelijke taak uitvoert, en anderzijds de vraag op welke wijze de raad van toezicht een rol kan spelen bij de noodzakelijke verbetering²³.

9.2.1 Opschorten of inhouden van de bekostiging

Afhankelijk van de aard en de duur van de tekortkomingen kan de inspectie bij het niet naleven van wet- en regelgeving bekostigingssancties treffen. Indien een bestuur na een herstelopdracht niet binnen de afgesproken termijn de desbetreffende wettelijke eis naleeft, kan een bekostigingssanctie worden opgelegd. De minister heeft de bevoegdheid om de bekostiging geheel of gedeeltelijk op te schorten of in te houden (art. 11.1, WEB). De bevoegdheid om de bekostiging geheel of gedeeltelijk op te schorten is gemandateerd aan de inspectie. De bevoegdheid om de bekostiging in te houden is eveneens gemandateerd aan de inspectie, maar voor ten hoogste 15 procent van de bekostiging. De manier waarop de minister en de inspectie met hun bevoegdheden omgaan is vastgelegd in de Beleidsregel financiële sancties bij bekostigde onderwijsinstellingen.

Voorafgaand aan een besluit tot opschorting of inhouding van de bekostiging wordt het bestuur van het voornemen tot opschorting of inhouding in kennis gesteld, en gevraagd een zienswijze te geven. Deze zienswijze wordt meegewogen in het uiteindelijke besluit.

9.2.2 Onderzoek bestuurlijk handelen

Als we bij besturen ernstige tekortkomingen hebben vastgesteld op het gebied van de kwaliteitszorg en/of de financiën, en het bestuur heeft deze niet binnen de afgesproken termijn hersteld dan kunnen we een onderzoek doen naar het bestuurlijk handelen.

Een onderzoek bestuurlijk handelen kan leiden tot een bekostigingssanctie (zie boven) of tot een voordracht bij de minister met een advies over de sancties die de minister kan treffen op basis van de wet. De minister kan op basis van de voordracht een aanwijzing geven of tot opschorting of inhouding van de bekostiging overgaan.

9.2.3 Escalatieteam ministerie en inspectie

In uitzonderlijke gevallen kan een situatie ontstaan, waarin de interventiemogelijkheden van de inspectie zijn uitgeput en waarin de inspectie geen vertrouwen meer heeft dat het bestuur erin zal slagen om de afspraken ten aanzien van de noodzakelijke verbeteringen binnen een redelijke termijn

²³ Voor raden van toezicht bve staan wettelijke taken omschreven in artikel 9.1.4 van de WEB. Deze komen er op neer dat de raad van toezicht houdt op de uitvoering van werkzaamheden en de uitoefening van bevoegdheden door het college van bestuur en hen met raad en daad terzijde staat. Ook in artikelen 9.1.7. en 9.1.8 zijn zaken omtrent het interne toezicht geregeld. De inspectie ziet daarmee ook toe op de relatie tussen het college van bestuur en de raad van toezicht. De bovengenoemde bepalingen uit de WEB zijn volgens artikel 1.1.3 ook bekostigingsvoorwaarden. De inspectie moet na kunnen gaan of de instelling de wet naleeft.

na te komen. Dit kan het geval zijn bij een combinatie van aanhoudende risico's ten aanzien van de kwaliteit in combinatie met risico's ten aanzien van het financieel beheer. Zo'n situatie kan zich ook voordoen naar aanleiding van een zeer ernstig incident. Het ministerie en de inspectie vormen dan samen een escalatieteam en maken afspraken over de te volgen lijn en ieders rol daarin. De samenwerking is erop gericht de beste passende oplossing voor het probleem te arrangeren, zodat de voorwaarden voor kwaliteit van het onderwijs en/of het financieel beheer worden gegarandeerd.

9.2.4 Overige sancties

Naast de hierboven genoemde sancties kan de inspectie in bijzondere gevallen ook nog andere sancties opleggen. Het gaat dan om bestuurlijke boetes op grond van de Leerplichtwet, dwangsommen op grond van de Wet normering topinkomens en terugvordering van bekostiging op grond van de Algemene wet bestuursrecht.

9.3 HERSTELPLAN BIJ ZEER ZWAK ONDERWIJS

Bij het oordeel 'zeer zwakke opleiding' geldt de extra eis dat het bestuur een herstelplan opstelt. Het herstelplan komt in overleg met de inspectie tot stand en is sturend voor het verdere verloop van het toezicht. Er mag niet langer dan een jaar sprake zijn van zeer zwak onderwijs. Als het herstelonderzoek uitwijst dat de kwaliteit niet is verbeterd, dragen we de opleiding voor bij de minister. Deze kan besluiten de licentie in te trekken c.q. de bekostiging te beëindigen. De inspectie adviseert de minister over de maatregelen die de minister moet nemen.

Voor de categorie zeer zwakke opleidingen geldt een aantal aanvullende interventies. Deze hebben tot doel belanghebbenden rond de opleiding actief over het oordeel 'zeer zwak onderwijs' te informeren (art. 4, vierde lid, WOT). Dit betekent dat wij in de eerste plaats de minister over het oordeel 'zeer zwak' informeren en dat de opleiding op onze website als zodanig wordt vermeld. Ook informeren we de betreffende gemeente(n) aan de hand van het inspectierapport.

9.4 VERBETEREN BOVEN BASISKWALITEIT

Als een opleiding voldoet aan basiskwaliteit houdt onze rol niet op. Samen met de opleiding en het bestuur kijken we waar mogelijkheden liggen voor verdere verbetering. Afspraken ter verbetering van de onderwijskwaliteit en/of de kwaliteitszorg komen in samenspraak tussen inspectie en bestuur tot stand en hebben geen juridische status. Met het vastleggen van een dergelijke afspraak willen wij opleidingen en besturen helpen om de basiskwaliteit waar zij aan voldoen op een hoger plan te tillen. Onze werkwijze is erop gericht dat opleidingen en besturen hun eigen ambities en doelen kunnen realiseren. Daarbij heeft het bestuur de mogelijkheid om een onderzoek op verzoek uit te laten voeren.

10 STELSELTOEZICHT

Toezicht op de kwaliteit van het onderwijs richt zich naast het toezicht op individuele scholen, opleidingen en hun besturen ook op het stelsel als geheel. In de eerste negen hoofdstukken van dit onderzoekskader hebben we beschreven hoe we de kwaliteit van individuele besturen en hun scholen/opleidingen beoordelen. In dit hoofdstuk beschrijven we het stelseltoezicht.

10.1 VERSTERKING RELATIE TOEZICHT OP INSTELLINGEN EN STELSELTOEZICHT

Onder stelselkwaliteit verstaan we de mate waarin het stelsel van scholen, opleidingen en besturen erin slaagt de kernfuncties van onderwijs – kwalificatie, socialisatie en selectie/allocatie – met succes én in evenwicht te realiseren. Onze periodieke onderzoeken bij scholen, opleidingen en besturen geven daarvan een aardig beeld, maar stelselkwaliteit is niet een optelsom van de oordelen en kwaliteitsbeelden die we met het instellingstoezicht verkrijgen. Daar is meer voor nodig.

Met het waarderingskader doen we uitspraken over de kwaliteit van scholen, opleidingen en besturen op basis van de afgesproken standaarden. Dit kwaliteitsbeeld is niet alles omvattend. Ouders, leerlingen, studenten, docenten, schoolleiders en bestuurders ervaren soms knelpunten die relevant zijn voor (het ontbreken van) onderwijskwaliteit, maar waarvoor andere partijen nodig zijn om tot verbetering of een oplossing te komen. Zo kan vigerend beleid tot ongewenste effecten leiden, wordt nieuw beleid om diverse redenen moeizaam geïmplementeerd, of nemen niet alle partijen hun verantwoordelijkheid om gezamenlijk aan de gewenste oplossing bij te dragen. Inspecteurs krijgen dergelijke signalen en voorbeelden bij hun schoolonderzoeken aangereikt; vaak reiken deze onderwerpen verder dan de onderzoeksvraag van het onderzoek bij die ene instelling. We willen deze stelselinformatie beter benutten en als toezichthouder nadrukkelijk een rol vervullen bij het agenderen van knelpunten op stelselniveau. Daarvoor is het nodig dat we ons continu een beeld vormen van de knelpunten die zich instelling overstijgend voordoen. We richten het stelseltoezicht daarop vervolgens in.

We kunnen met ons toezicht bovendien meer effect scoren als we de relatie tussen het toezicht op individuele opleidingen en instellingen en het stelseltoezicht versterken. We richten het stelseltoezicht zodanig in dat we enerzijds de (gestandaardiseerde en niet-gestandaardiseerde) informatie die we op opleidings- en instellingniveau verkrijgen benutten voor de keuze van stelselonderzoeken. Anderzijds richten we onze instellingsonderzoeken proportioneel in mede op basis van breed verkregen stelselinformatie. We doen dit op hoofdlijnen waar het goed gaat en verdiepend waar het nodig blijkt.

We selecteren jaarlijks onderwerpen die herkenbaar zijn in het onderwijsveld. Afhankelijk van de aard van de problematiek en de oplossingsrichting communiceren we met relevante partijen over de uitkomsten en dringen we aan op een oplossing van het probleem. Samenvattend richten we ons met het stelseltoezicht op stelselproblemen, waarvoor de oplossing het niveau van individuele besturen overstijgt. We treden daarbij stimulerend, agenderend en activerend op.

10.2 STELSELMONITORING

We volgen permanent de belangrijkste kenmerken van het onderwijsstelsel. Dat doen we op verschillende onderdelen. Naast de drie kernfuncties – kwalificatie, socialisatie en selectie/allocatie – doen we dit ook op aspecten van voorwaarden en doelmatigheid, zoals beschikbaarheid en besteding van financiële middelen, bestuurlijk handelen en kwaliteitszorg, personeelsbeleid en faciliteiten.

Om tot een beeld van het stelsel als geheel te komen, brengen we in kaart hoe het er voor staat, per sector maar ook voor het stelsel. We maken daarbij gebruik van de jaarlijkse prestatieanalyse van besturen, scholen en opleidingen (par. 6.1). Daarnaast hanteren we diverse bronnen zoals informatie uit gesprekken bij instellingonderzoeken, informatie uit toezichtteams, signalen die bij de inspectie binnen komen, kennis uit externe (wetenschappelijke) onderzoeken, berichten in de media, bestuurlijke overleggen, informatie van toezichthouders op verwante domeinen. We maken ook gebruik van informatie die door anderen verzameld is, zoals inschrijvingen en stroomgegevens van leerlingen, financiële gegevens en demografische gegevens.

De resultaten van de monitoring geven inzicht in ontwikkelingen in het onderwijs en mogelijke tekortkomingen in het stelsel. Dit wordt jaarlijks intern en met externe belanghebbenden besproken. De belangrijkste trends, opvallende ontwikkelingen en tekortkomingen beschrijven we in De Staat van het Onderwijs. Ook tussendoor publiceren we en organiseren we themabijeenkomsten.

10.3 THEMAKEUZE EN WERKWIJZE

Op basis van de stelselmonitoring kiezen we jaarlijks enkele thema's. Prioritering vindt plaats aan de hand van criteria die verband houden met nut en noodzaak van een verdere verkenning en de rol die de inspectie daarbij betekenisvol kan vervullen (stimulerend, agenderend, activerend). We kijken wat de beste manier is om een bepaald thema onder de aandacht te brengen: met een thematisch onderzoek of bijvoorbeeld door het organiseren van expertbijeenkomsten of symposia. Een thema kan sectorspecifiek zijn of meerdere sectoren omvatten en de selectie van thema's wordt vastgelegd in ons jaarwerkplan. Een signaal van een urgent stelselprobleem kan leiden tot voorrang op de onderzoeksagenda.

Bij het vierjaarlijks onderzoek bij besturen en opleidingen kiezen we jaarlijks een tot drie standaarden die altijd bij elk verificatieonderzoek bij twee of meer van de sectoren po, vo (v)so, mbo worden beoordeeld. Op deze manier ontstaat een representatief beeld op stelselniveau. Daarnaast kan iedere sector een of meer sectorspecifieke standaarden aanwijzen die in een bepaalde periode bij alle onderzoeken binnen de betreffende sector worden beoordeeld. De keuze voor de 'stelselstandaarden' wordt altijd gebaseerd op de analyse van de stelselmonitor. Deze analyse kan er tevens toe leiden dat een of meer standaarden uit het waarderingskader op voorhand niet worden onderzocht bij het instellingstoezicht omdat de analyse daar geen aanleiding toe geeft.

Bij een thematisch onderzoek onderscheiden we de drie fasen van toezicht: waarnemen, beoordelen, interveniëren. De wijze waarop we de onderzoeken inrichten is sterk afhankelijk van de aard van de problematiek, de reikwijdte van de onderzoeksgroep en de mogelijke oplossingsrichting. De informatie ten behoeve van stelselonderzoeken wordt zo veel mogelijk gekoppeld aan vierjarige instellingsonderzoeken. We houden de toezichtlast voor scholen en instellingen daarmee zo laag mogelijk. Bij de beoordeling speelt mee of het om een eenduidig handhavingsonderwerp gaat of dat het een thema betreft dat meerdere aspecten van onderwijs en samenleving raakt. In het eerste geval is onze rol primair handhavend: we voeren een controle uit en dit leidt op school/instellingsniveau tot een oordeel voldoet wel/niet. We analyseren op stelselniveau achterliggende motieven voor niet-naleving en dit vormt input voor de stelselmonitor.

In het tweede geval brengen we vooraf in kaart welke partijen bij het onderwerp zijn betrokken en mogelijk ook bij de interventie een rol hebben. Het gaat dan niet primair om een oordeel, maar om bevindingen en conclusies op basis waarvan we onze interventie bepalen. Dit kan variëren van beleidsbeïnvloeding als het wet- en regelgeving betreft tot het organiseren van bijvoorbeeld symposia, informatiedeling via een webinar of e-magazine. Onze rol is er dan nadrukkelijk op gericht om op basis van kennisdeling betrokken partijen te stimuleren en te activeren gezamenlijk het beoogde effect te bewerkstelligen.

11 SPECIFIEKE TOEPASSINGEN VAN HET WAARDERINGSKADER

Het waarderingskader mbo in hoofdstuk 3 beschrijft de kwaliteitsgebieden en standaarden die gelden voor toezicht op het bekostigd beroepsonderwijs. In dit hoofdstuk beschrijven we specifieke toepassingen van het waarderingskader en eventuele afwijkingen in de normering. Dit betreft de niet-bekostigde instellingen, exameninstellingen, vavo en (overige) educatie. In de eerste paragraaf geven we een overzicht van de standaarden die op de genoemde instellingen en onderwijssoorten van toepassing zijn. In de daarop volgende paragrafen lichten we dit toe.

11.1 OVERZICHT TOEPASSINGEN WAARDERINGSKADER

WAARDERINGSKADER MBO		Bekostigd mbo	Niet bekostigd mbo	Exameninstelling	Vavo	Educatie
1. ONDERWIJS RESULTATEN						
1.1	Studiesucces (vavo: Resultaten)	◇	◇		◇	
1.2	Vervolgsucces	◇			(◇)	
2. ONDERWIJSPROCES						
2.1	Onderwijsprogramma	◇	◇		◇	◇
2.2	Ontwikkeling en begeleiding	◇	◇		◇	◇
2.3	Didactisch handelen	◇	◇		◇	◇
2.4	Beroepspraktijkvorming	◇	◇			
2.5	Samenwerking	◇	◇		◇	
3. EXAMINERING EN DIPLOMERING						
3.1	Kwaliteitsborging examencommissie	◇	◇	◇	◇	◇
3.2	Exameninstrumentarium	◇	◇	◇		◇
3.3	Afname en beoordeling	◇	◇	◇		
4. SCHOOLKLIMAAT						
4.1	Veiligheid	◇	◇		(◇)	
4.2	Leerklimaat	◇	◇		(◇)	
5. KWALITEITZORG EN AMBITIE						
5.1	Doelen, evaluatie en verbetering	◇	◇	◇	◇	◇
5.2	Structuur en cultuur	◇			(◇)	
5.3	Verantwoording en dialoog	◇	◇	◇	◇	◇
6. FINANCIËEL BEHEER						
6.1	Continuïteit	◇			(◇)	
6.2	Doelmatigheid	◇			(◇)	
6.3	Rechtmatigheid	◇			(◇)	

(◇) geldt niet voor niet-bekostigd vavo.

11.2 NIET-BEKOSTIGDE INSTELLINGEN

Om in aanmerking te (blijven) komen voor het recht op diploma-erkenning dienen opleidingen van niet-bekostigde instellingen aan de eisen genoemd in art. 1.4.1 of 1.4a.1 van de WEB te voldoen. De diploma-erkenning kan een beroepsopleiding betreffen (verzorgd in de bol/bbl of de derde leerweg), een opleiding vavo, of een opleiding overige educatie.

Voor niet-bekostigde instellingen gelden op basis van genoemde artikelen van de WEB dus enkele uitzonderingen en afwijkingen van het onderzoekskader mbo 2017. Hieronder geven we de uitgezonderde bepalingen in een overzicht weer (11.2.1)²⁴ en vervolgens geven we de afwijkingen aan ten aanzien van de beoordeling van de Onderwijsresultaten en het gebied Kwaliteitszorg en ambitie. Het gebied Financieel beheer blijft als geheel buiten beschouwing en beoordeling.

11.2.1 Uitgezonderde wettelijke eisen voor niet bekostigde instellingen

De volgende wettelijke bepalingen uit de verantwoording van de standaarden zijn niet van toepassing op niet-bekostigde instellingen. De formulering van de in de tabel genoemde standaarden met de bijbehorende uitwerkingen van het mbo-kader is ongewijzigd van toepassing op niet-bekostigde instellingen.

Uitgezonderde wettelijke bepalingen WEB		Per standaard.
1.1	Studiesucces	Art. 1.3.5, onder b.
1.2	Vervolgsucces	Art. 1.3.5, onder c; art. 6.1.3; art. 6.1.4.
2.1	Onderwijsprogramma	Art. 1.3.5, onder b. (voor derde leerweg: ook 7.2.7, vijfde en zesde lid)
2.2	Ontwikkeling en begeleiding	Art. 1.3.5, onder c; art. 6.1.3a; art. 8.1.1.; art. 8.1.7a.
2.3	Didactisch handelen	Art. 1.3.6; hoofdstuk 4, titel 2; art. 4.2.3a. (voor derde leerweg: ook 7.2.7, vijfde lid)
2.4	Beroepspraktijkvorming	Voor derde leerweg: 7.2.7, vijfde lid
2.5	Samenwerking	Art. 1.3.5; art. 8.4.1, 8.4.2; art. 8.5.1, 8.5.2.
3.1	Kwaliteitsborging examencommissie	Art. 2.4.5, eerste lid; art. 6.1.4, eerste lid, onder b; art. 6.1.5b, eerste lid.
4.1	Veiligheid	Art. 8a.2.2, derde lid; art. 4.2.1, tweede lid, onder a; art. 4.2.2, eerste lid, onder a; art. 4.2a.1. (voor derde leerweg: ook 7.2.7, vijfde lid)
4.2	Leerklimaat	Art. 1.3.6a.

11.2.2 Beoordeling Studiesucces bij niet-bekostigde beroepsopleidingen

De standaard Studiesucces luidt voor niet-bekostigde beroepsopleidingen hetzelfde als voor bekostigde beroepsopleidingen, maar deze wordt beoordeeld aan de hand van andere indicatoren. Dit zijn: cohortrendement, verblijfsduur en passende plaatsing / passend diploma. Cohortrendement wordt op basis van een norm beoordeeld, de resultaten op beide andere indicatoren worden beschreven²⁵.

11.2.3 Beoordeling Kwaliteitszorg en ambitie bij niet-bekostigde instellingen

Het gebied Kwaliteitszorg en ambitie is met het oog op art. 1.4.1 en 1.4a.1 van de WEB als volgt van toepassing op niet bekostigde instellingen. De standaard Structuur en cultuur is onderwerp van gesprek, maar wordt door ons niet beoordeeld.

²⁴ Niet bekostigde opleidingen kunnen ook worden verzorgd door bekostigde instellingen. In zo'n geval hanteren we op bestuursniveau het waarderingskader mbo (hoofdstuk 3) en op opleidingsniveau de standaarden voor niet-bekostigd mbo, vavo of (overige) educatie, zoals opgenomen in hoofdstuk 11.

²⁵ De indicatoren zijn nog in ontwikkeling en worden in een volgende versie in een bijlage nader beschreven.

5. KWALITEITZORG EN AMBITIE (niet-bekostigde instellingen)

5.1 Doelen, evaluatie en verbetering

Het bestuur²⁶ en de opleiding hebben mede vanuit hun maatschappelijke opdracht doelen geformuleerd, evalueren regelmatig en systematisch de realisatie van die doelen en verbeteren op basis daarvan het onderwijs.

Uitwerking bestuur en opleiding

Het bestuur en de opleiding hebben binnen het stelsel van kwaliteitszorg van de instelling toetsbare doelen gesteld. Het stelsel van kwaliteitszorg heeft in ieder geval betrekking op de onderwijskwaliteit en houdt rekening met de kenmerken van de studentpopulatie. Het bestuur en de opleiding beoordelen de onderwijskwaliteit en de realisatie van de gestelde doelen regelmatig, en betrekken daarbij onafhankelijke deskundigen en belanghebbenden. Het bestuur analyseert de relatie van de evaluatieresultaten met de wettelijke vereisten. De evaluaties zijn op toegankelijke wijze beschikbaar. Waar nodig voeren het bestuur en de opleiding verbeteringen door die bijdragen aan het realiseren van de doelen.

Verantwoording

De WEB bepaalt dat de instelling een systeem van kwaliteitszorg inricht en dat zij regelmatig de kwaliteit van het onderwijs beoordeelt (art. 1.3.6, eerste lid). Het begrip 'onderwijskwaliteit' omvat in elk geval: onderwijsresultaten, het onderwijsproces, het onderhouden van de bekwaamheid van het onderwijspersoneel en de examinering en diplomering. Het bestuur maakt de uitkomsten van deze beoordeling en het voorgenomen beleid in het licht van die uitkomsten regelmatig, en voor zover het de examens betreft jaarlijks openbaar (art. 1.3.6, tweede lid). Voorgaande impliceert dat het stelsel van kwaliteitszorg zoals de WEB dat voorschrijft ook inhoudt dat de instelling doelen stelt en waar nodig verbeteringen doorvoert. In het toezicht richten we ons op de feitelijke werking van het systeem en de aansluiting van het stelsel van de kwaliteitszorg op de zorgplichten van de instelling (art. 7.4.8, eerste lid, evt.jo. 7.4.11, zesde lid) waarmee de instelling rekening dient te houden in haar invulling van de onderwijskwaliteit van de aangeboden opleidingen.

5.3 Verantwoording en dialoog

Het bestuur en de opleiding leggen intern en extern toegankelijk en betrouwbaar verantwoording af over doelen en resultaten en voeren daarover actief een dialoog.

Uitwerking bestuur en opleiding

Het bestuur en de opleiding betrekken interne en externe deskundigen en belanghebbenden, met name het bedrijfsleven, bij de ontwikkeling van het beleid alsmede bij de beoordeling van de onderwijskwaliteit en staan open voor hun voorstellen. Het bestuur brengt regelmatig verslag uit over haar doelen en de resultaten die zij behaalt. Zij verantwoordt zich aan de overheid en belanghebbenden op een toegankelijke wijze.

Verantwoording

De WEB bepaalt dat de instelling regelmatig de kwaliteit van haar onderwijs beoordeelt (art. 1.3.6, eerste lid). Het is een vereiste dat bij deze beoordeling onafhankelijke deskundigen en belanghebbenden zijn betrokken en deze geschiedt mede aan de hand van het oordeel van de studenten. Het bestuur maakt de uitkomsten van deze beoordeling en het voorgenomen beleid in het licht van die uitkomsten regelmatig, en voor zover het de examens betreft jaarlijks openbaar (art. 1.3.6, tweede lid).

11.3 EXAMENINSTELLINGEN

Een mbo-instelling kan de examinering door een exameninstelling laten verzorgen. De prestaties van de exameninstellingen maken deel uit van de jaarlijkse analyse en ten minste eens in de vier jaar vindt een onderzoek plaats. Het onderzoek heeft in navolging van art. 1.6.1 van de WEB vooral betrekking op het gebied Examinering en diplomering. De standaarden met uitwerking zijn hier ongewijzigd van toepassing, met uitzondering van de verplichtingen omtrent de jaarverslaggeving zoals bedoeld in art. 2.5.4 en de mogelijkheid tot intrekking van het recht tot het verzorgen van de opleiding of het recht tot examinering zoals bedoeld in art. 6.1.4 resp. 6.1.5b van de WEB. Exameninstellingen kan op grond van art. 6.3.2 van de WEB het recht op examinering worden ontnomen.

Het gebied Kwaliteitszorg en ambitie is daarnaast als volgt van toepassing op exameninstellingen. De standaard Structuur en cultuur is onderwerp van gesprek, maar wordt door ons niet beoordeeld.

²⁶ In aansluiting op het mbo-kader hanteren we de term 'bestuur' waar de WEB spreekt over bevoegd gezag.

5. KWALITEITZORG EN AMBITIE (exameninstellingen)

5.1 Doelen, evaluatie en verbetering

Het bestuur en de opleiding hebben in het kader van de kwaliteitszorg doelen geformuleerd, evalueren regelmatig en systematisch de realisatie van die doelen en verbeteren op basis daarvan de kwaliteit van de examinering.

Uitwerking bestuur en opleiding

Het bestuur en de opleiding hebben binnen het stelsel van kwaliteitszorg van de instelling toetsbare doelen gesteld ten aanzien van de kwaliteit van de examinering. Het bestuur en de opleiding beoordelen de kwaliteit van de examinering en de realisatie van de gestelde doelen regelmatig, en betrekken daarbij onafhankelijke deskundigen en belanghebbenden. De evaluaties zijn op toegankelijke wijze beschikbaar. Waar nodig voeren het bestuur en de opleiding verbeteringen door die bijdragen aan het realiseren van de doelen.

Verantwoording

De WEB bepaalt dat de instelling een systeem van kwaliteitszorg inricht en dat zij regelmatig de kwaliteit van de examinering beoordeelt (art. 1.3.6, eerste en tweede lid). De uitkomsten van deze beoordeling zijn openbaar en dienen, tezamen met het voorgenomen beleid in het licht van die uitkomsten, te worden beschreven in een jaarlijks verslag (art. 1.3.6, tweede lid). Voorgaande impliceert dat het stelsel van kwaliteitszorg zoals de WEB dat voorschrijft ook inhoudt dat de instelling doelen stelt en waar nodig verbeteringen doorvoert. In het toezicht richten we ons op de feitelijke werking van het systeem.

5.3 Verantwoording en dialoog

Het bestuur en de opleiding leggen intern en extern toegankelijk en betrouwbaar verantwoording af over doelen en resultaten en voeren daarover actief een dialoog.

Uitwerking bestuur en opleiding

Het bestuur en de opleiding betrekken interne en externe deskundigen en belanghebbenden, met name het bedrijfsleven, bij de ontwikkeling van het beleid alsmede bij de beoordeling van de onderwijskwaliteit en staan open voor hun voorstellen. Het bestuur brengt jaarlijks verslag uit over haar doelen en de resultaten die zij behaalt. Zij verantwoordt zich aan de overheid en belanghebbenden op een toegankelijke wijze.

Verantwoording

De WEB bepaalt dat de instelling regelmatig de kwaliteit van de examinering beoordeelt en dat zij hierover jaarlijks een verslag openbaar maakt (art. 1.3.6, eerste en tweede lid, hoofdstuk 8). Het is een vereiste dat bij deze beoordeling onafhankelijke deskundigen en belanghebbenden zijn betrokken en dat deze mede aan de hand van de het oordeel van de studenten geschiedt.

11.4 VOORTGEZET ALGEMEEN VOLWASSENENONDERWIJS (VAVO)

Voor bekostigde vavo-opleidingen geldt dat zij moeten voldoen aan alle eisen zoals neergelegd in de WEB voor zover die betrekking hebben op vavo. Op grond van artikel 7.4.11 van de WEB is titel 4 van hoofdstuk 7 van de WEB bijvoorbeeld slechts voor een deel van toepassing op opleidingen vavo. Verder is op grond van artikel 7.4.11, derde lid, het Eindexamenbesluit VO van toepassing.

Op grond van art. 1.3.1 en 2.1.2 kunnen alleen roc's bekostigde opleidingen vavo verzorgen.

Aangezien roc's bekostigde instellingen zijn, kunnen voor de standaarden op bestuursniveau van het waarderingskader mbo ongewijzigd worden toegepast.

Het waarderingskader mbo kent voor het vavo wel drie aanpassingen aan de standaarden op opleidingsniveau. Bij de standaard Studiesucces sluiten we aan bij de formulering van de corresponderende standaard van het voortgezet onderwijs (Resultaten); binnen het kwaliteitsgebied Examinering en diplomering kijken we alleen naar de standaard Kwaliteitsborging examencommissie; en de standaard Beroepspraktijkvorming is niet van toepassing. Daarnaast is - waar nodig - de tekst van de uitwerking en verantwoording van betreffende standaarden aangepast.

In bijlage 1 zijn de standaarden en uitwerkingen met de normering die voor vavo gelden opgenomen. Als een opleiding vavo door een niet-bekostigde instelling wordt verzorgd doen we geen onderzoek naar Schoolklimaat en is het gebied Kwaliteitszorg en ambitie van toepassing zoals beschreven in par. 11.2.3.

11.5 EDUCATIE

Voor (overige) opleidingen educatie geldt een beperkt waarderingskader (zie tabel bij 11.1). We passen dit kader alleen toe bij instellingen die een diploma-erkenning voor opleidingen educatie hebben op grond van artikel 1.4a.1 van de WEB. Uit dit artikel volgt dat grote delen van de WEB niet van toepassing zijn.

In bijlage 2 zijn de standaarden en uitwerkingen die voor educatie gelden opgenomen.

BIJLAGE 1. WAARDERINGSKADER VAVO

In deze bijlage hebben we het waarderingskader vavo opgenomen. Het mbo-kader geldt als uitgangspunt en daar waar krachtens de WEB regelgeving uit het voortgezet onderwijs van toepassing is op vavo (zoals het Eindexamenbesluit VO krachtens art. 7.4.11, tweede lid), hebben we aangesloten op het waarderingskader voortgezet onderwijs. Het gebied Kwaliteitszorg en ambitie zoals dat in hoofdstuk 3 is opgenomen is volledig van toepassing op bekostigde opleidingen vavo en daarom hier niet opnieuw opgenomen. Voor niet bekostigde opleidingen vavo verwijzen we voor het gebied Kwaliteitszorg en ambitie naar paragraaf 11.2.3 (niet-bekostigd onderwijs). Aansluitend op het waarderingskader hebben we de normering opgenomen.

Waarderingskader vavo

GEBIED 1. ONDERWIJSRESULTATEN	(vavo)
1.1 Resultaten ²⁷	
De opleiding behaalt met haar studenten leerresultaten die ten minste in overeenstemming zijn met de gestelde norm.	
Uitwerking	De leerresultaten laten zien dat de opleiding studenten voldoende in staat stelt een diploma op het gewenste niveau te halen. De leerresultaten liggen de afgelopen drie jaar op het niveau dat op grond van de kenmerken van de studentenpopulatie verwacht mag worden. Dit betekent dat de studenten voor het eindexamen cijfers halen die op of boven de normering liggen die daarvoor geldt. Daarbij is het verschil (op opleidingsniveau) tussen het cijfer voor het schoolexamen en het centraal examen op een aanvaardbaar niveau.
Verantwoording	De WEB stelt dat instellingen de taak hebben om de opleidingen zodanig in te richten dat studenten in staat worden gesteld het diploma mavo, havo of vwo of onderdelen van dat diploma te behalen (art. 1.2.1, lid 1, 7.1.2, lid 3, 7.3.1, lid 1, onder a, en 7.3.4, lid 1). Voorgaande volgt eveneens uit de verplichting zorg te dragen voor een goede organisatie en kwaliteit van het onderwijsprogramma en de examinering (art. 7.4.8, lid 1, jo. 7.4.11, lid 6). Instellingen dienen voorts doelmatige leerwegen aan te bieden, bijvoorbeeld door ervoor te zorgen dat de opleiding aansluit op beroepsopleidingen (art. 1.2.1, lid 1, en 1.3.5, onder b). Verder dienen de taken van de instelling met betrekking tot de bestrijding van vsv (art. 8.1.8 en 8.1.8a) een maatschappelijk belang, en ook deze taken vergen inzicht in en verantwoording van de leerresultaten. We beoordelen het studiesucces op het niveau van de opleiding tegen daarvoor geldende normen. De instelling dient de hiervoor benodigde gegevens in BRON te registreren (art. 2.3.6a en zie ook art. 2.3.6c, eerste lid, onder b).
1.2 Vervolgsucces ²⁸	
De bestemming van de studenten na het verlaten van de opleiding is bekend en voldoet tenminste aan de verwachtingen van de opleiding.	
Uitwerking	<i>De instelling beschikt over toereikende gegevens over het vervolg van de loopbaan van studenten die de opleiding voortijdig of met een diploma verlaten hebben. Het vervolgsucces voldoet ten minste aan de verwachtingen van de opleiding.</i>
Verantwoording	Van instellingen mag verwacht worden dat ze niet alleen de resultaten van studenten tijdens hun periode op de instelling evalueren (standaard 1.1 en 1.2), maar ook nagaan of de studenten hun loopbaan voortzetten in

²⁷ Voor het vavo hanteren we de standaard Resultaten uit het vo in plaats van Studiesucces in mbo.

²⁸ De indicatoren voor de standaard Vervolgsucces zijn nog in ontwikkeling.

het vervolgonderwijs op de manier zoals de instelling dat verwacht (zie ook art. 1.2.1, eerste lid, en 1.3.5, onder b). Daartoe is het belangrijk dat de instelling zich inspant om gegevens van haar uitgestroomde studenten te verzamelen, te analyseren en te vertalen in informatie ten behoeve van de verbetering van het onderwijs, de begeleiding van de studenten of de kwaliteitszorg van de instelling. Dit heeft een relatie met de bepalingen in de wet over de kwaliteitszorg (art. 1.3.6 en 7.4.8, eerste lid, jo. 7.4.11, zesde lid) en de taak van de instelling om zorg te dragen voor het bieden van loopbaanoriëntatie en –begeleiding (art. 1.3.5, onder c).

GEBIED 2. ONDERWIJSPROCES

(vavo)

2.1 Onderwijsprogramma

Het programma bereidt de studenten voor op vervolgonderwijs en samenleving.

Uitwerking

De opleiding biedt een onderwijsprogramma dat is toegespitst op de doelgroep en het diploma waartoe de opleiding diplomeert. Het programma is dekkend voor de examenprogramma's. Het programma kent een duidelijke opbouw en samenhang en er zijn voldoende begeleide onderwijsuren. Het programma sluit aan bij het voorafgaand onderwijs, bereidt voor op het aanbod van vervolgonderwijs en biedt mogelijkheden voor maatwerk. Het programma is tijdig en voor aanvang bekend.

Verantwoording

Het toezicht richt zich bij de standaard Onderwijsprogramma zowel op de geprogrammeerde inrichting van de opleiding als op de feitelijke uitvoering daarvan. De WEB bepaalt voorts dat de opleiding indien mogelijk moet aansluiten op het ingangsniveau van het beroepsonderwijs (art. 1.2.1, eerste lid, 1.3.5, onder b), dat de instelling zorg moet dragen voor doelmatige leerwegen (art. 1.3.5, onder b) en gericht moet zijn op een diploma mavo, havo of vwo (art. 1.2.1, lid 1, 7.1.2, lid 3, 7.3.1, lid 1, onder a, en 7.3.4, lid 1, en 7.4.8 jo. 7.4.11, lid 6).

In het Eindexamenbesluit VO is vastgelegd uit welke vakken een opleiding bestaat (EB, art. 11, 12, 13 en 22), welke vrijstellingen mogelijk zijn (EB, art. 9 en 10, zie ook art. 2, tweede lid) en dat het onderwijsprogramma aansluit op de examenprogramma's (EB art. 7).

Studenten moeten tijdig bekend zijn met het programma en de inhoud en organisatie van het examen door middel van een daartoe vastgestelde onderwijs- en examenregeling, een examenreglement en een programma voor toetsing en afsluiting (art.7.4.8, lid 2 jo. 7.4.11, lid 6 en artikel 31 EB). Verder volgt uit de verplichting om te zorgen voor een goede organisatie en kwaliteit van het onderwijsprogramma en de examinering dat er voldoende begeleide onderwijsuren moeten worden geboden (art. 7.4.8. lid 1, jo. 7.4.11, lid 6).

We kijken tot slot hoe een instelling in voorkomende situaties vorm geeft aan maatwerk. Een opleiding vavo zal immers voor alle studenten maatwerk moeten bieden, nu de ene student voor andere vrijstellingen in aanmerking zal komen dan de andere student (art. 2, tweede lid, 9 en 10 EB). Maatwerk maakt bovendien onderdeel uit van de verplichting om te zorgen voor een goede organisatie en kwaliteit van het onderwijsprogramma en de examinering (art. 7.4.8. lid 1, jo. 7.4.11, lid 6).

2.2 Ontwikkeling en begeleiding

De opleiding volgt de ontwikkeling van haar studenten met als doel het onderwijs voor hen vorm te geven en passende begeleiding en extra ondersteuning te bieden.

Uitwerking

Studenten worden na aanmelding passend geplaatst en begeleid. De voortgangsbegeleiding is gestructureerd en zorgvuldig en is afgestemd op de behoeften van de student en het beoogde doel. Voor studenten met extra ondersteuningsbehoeften is er doeltreffende ondersteuning. De ondersteuning is maatwerk en is erop gericht dat de student de opleiding kan behalen. De opleiding informeert studenten (en ouders) volledig en tijdig over de mogelijkheden voor extra ondersteuning. Docenten gaan regelmatig na in welke mate de studenten profiteren van het geboden onderwijs en hoe hun ontwikkeling verloopt. Zij analyseren de oorzaken bij afwijkende prestaties. Er is controle op (langdurige) afwezigheid.

Verantwoording

Het toezicht richt zich op wettelijke vereisten die de zorgplicht voor een goede organisatie en kwaliteit van het onderwijsprogramma en de examinering, inclusief de begeleiding, betreffen (art. 7.4.8 lid 1, jo. 7.4.11, lid 6).

Instellingen hebben verder tot taak zorg te dragen voor de toegankelijkheid van het onderwijs (1.3.5, onder a), hetgeen dus ook (of zelfs in het bijzonder) geldt voor studenten met een extra ondersteuningsbehoefte. Er moet voorts sprake zijn van doelmatige leerwegen, in het bijzonder door zorg te dragen voor een zorgvuldige afstemming tussen opleidingen vavo en beroepsopleidingen (art.1.2.1, eerste lid, en 1.3.5, onder b). De WEB stelt tevens dat instellingen mogelijkheden moeten bieden voor loopbaan oriëntatie- en begeleiding (art. 1.3.5, onder c). Voorgaande zorgplichten vereisen een passende plaatsing en begeleiding van de studenten. De WEB eist verder dat instellingen studenten tijdig en volledig informeren over het ondersteuningsaanbod voor gehandicapte studenten die extra ondersteuning behoeven (art.7.1.4 en 7.4.8, lid 2, jo. 7.4.11, zesde lid). In de onderwijsovereenkomst zijn in voorkomende gevallen bepalingen opgenomen die de extra ondersteuning betreffen (art.8.1.3,lid3, onder g). Daarnaast heeft de instelling de verplichting de opleiding zodanig in te richten dat het gericht is op het behalen van het diploma (art. 1.2.1, lid 1, 7.1.2, lid 3, 7.3.1, lid 1, onder a, en 7.3.4, lid 1). Een opleiding vavo zal daarbij voor alle studenten maatwerk moeten bieden, nu de ene student voor andere vrijstellingen in aanmerking zal komen dan de andere student (art. 2, tweede lid, 9 en 10 EB). De (voor een individuele student bepaalde) studieduur moet eveneens zijn vastgelegd in de onderwijsovereenkomst (art. 8.1.3, derde lid, onder a en b). Gezien deze verplichtingen omtrent de onderwijsovereenkomst en de reeds genoemde verplichting zorg te dragen voor een goede organisatie en kwaliteit van het onderwijsprogramma en de examinering (art. 7.4.8, eerste lid, jo. 7.4.11, zesde lid), dient de instelling studenten ook daadwerkelijk in staat te stellen hun diploma binnen deze vastgestelde studieduur te bereiken.

Voorgaande kan voor studenten met een extra ondersteuningsbehoefte niet worden gerealiseerd zonder extra ondersteuning, bestaande uit doeltreffende aanpassingen van het onderwijsprogramma binnen de grenzen van de wet. Dat de voortgangsbegeleiding gericht moet zijn op de gewenste ontwikkeling vloeit verder voort uit de verplichting de opleiding zodanig in te richten (cf de examenprogramma's EB art. 7) dat de studenten hun diploma kunnen behalen (art. 1.2.1, lid 1, 7.1.2, lid 3, 7.3.1, lid 1, onder a, en 7.3.4, lid 1), hetgeen niet kan worden gerealiseerd zonder begeleiding. Omdat een goede voortgangsbegeleiding bijdraagt aan studiesucces en aan het voorkomen van voortijdig schoolverlaten kijken we hoe de instelling vorm geeft aan de begeleiding van haar studenten, hoe deze het risico van uitval/voortijdig schoolverlaten aanpakt (art. 8.1.8 en 8.1.8a) en wat het effect is voor de student.

2.3 Didactisch handelen

Het pedagogisch-didactisch handelen van het docententeam stelt de studenten in staat tot leren en ontwikkeling.

Uitwerking

De pedagogisch-didactische aanpak van het docententeam is passend voor het niveau van de opleiding. Het team zorgt voor effectieve leersituaties; leerdoelen en gestructureerde leeractiviteiten zijn gericht op de ontwikkeling van de studenten. Docenten stemmen hun aanpak af op de behoeften van groepen en individuele studenten, zodat deze actief en betrokken zijn.

Verantwoording

De WEB stelt dat alle opleidingen voortgezet algemeen volwassenenonderwijs het onderwijs omvatten dat noodzakelijk is voor het behalen van het diploma voorbereidend wetenschappelijk onderwijs, het diploma hoger algemeen voortgezet onderwijs of het diploma middelbaar algemeen voortgezet onderwijs (art. 7.3.4) en dat er sprake moet zijn van een goede organisatie en kwaliteit van het onderwijsprogramma (art.7.4.8, lid 1 jo. 7.4.11, zesde lid). Aan voorgaande eisen kan niet worden voldaan als het didactisch handelen van de docenten de studenten onvoldoende in staat tot leren en ontwikkelen zou stellen. De wijze waarop (en de mate waarin) een team leren en ontwikkeling realiseert, wordt onder meer zichtbaar in de effecten van hun gekozen pedagogisch-didactische aanpak.

In aanvulling op bovenstaande dient de instelling in het algemeen zorg te dragen voor de duurzame borging van de kwaliteit van het onderwijspersoneel alsmede de bevoegdheid en bekwaamheid daarvan (art. 1.3.6a en hoofdstuk 4, titel 2). Dit betekent onder andere dat de instelling over geordende gegevens met betrekking tot de bekwaamheid en het onderhouden van de bekwaamheid dient te beschikken (art. 4.2.3a) en een professioneel statuut opstelt met het oog op de voortdurende verbetering van de professionaliteit van het personeel (art. 4.1.3).

2.5 Samenwerking

De opleiding werkt samen met relevante partijen met als doel het onderwijs voor haar studenten vorm te geven.

Uitwerking

De opleiding werkt samen met voorafgaand onderwijs en vervolgonderwijs om de student een goede start en passende voortgangsbegeleiding te bieden. De opleiding werkt samen met gemeente(n) en andere ketenpartners in het tegengaan van voortijdig schoolverlaten. Voor het bieden van extra ondersteuning aan studenten die dat nodig hebben werkt de opleiding samen met ketenpartners.

Verantwoording

Samenwerking met andere partijen is gerelateerd aan de wettelijke taak van het bevoegd gezag zorg te dragen voor een goede organisatie en kwaliteit van het onderwijs en de examinering (7.4.8, eerste lid jo. 7.4.11, zesde lid). Door samenwerking met (speciaal) voortgezet onderwijs kan voorts de wettelijke eis van toegankelijkheid van het onderwijs en het aanbieden van doelmatige leerwegen worden ingevuld (art.1.3.5, onder a en b, en zie ook art.2.6aa en 2.6b voor specifieke vormen van samenwerking tussen vo en mbo). Daarnaast dienen opleidingen vavo waar mogelijk aan te sluiten op het ingangsniveau van het beroepsonderwijs (art. 1.2.1, eerste lid, en 1.3.5, onder b). Samenwerking met gemeente(n) is een wettelijke vereiste in relatie tot het terugdringen van voortijdig schoolverlaten (art. 8.1.8, 8.1.8a en 8.3.2, tweede en derde lid).

Verder dient de instelling haar stelsel voor kwaliteitszorg zoveel mogelijk in samenwerking met andere instellingen in te richten en bij de beoordeling van de onderwijskwaliteit onafhankelijke deskundigen en belanghebbenden te betrekken (art. 1.3.6, lid 1).

Naast het verzorgen van een opleiding vavo voor volwassenen (art. 8.1.1d), is het ook mogelijk om deze opleiding te verzorgen voor vo-leerlingen die door de vo-school op grond van artikel 25a van de Wet op het voortgezet onderwijs worden uitbesteed (zie ook art. 2.6aa). De nadere eisen ten aanzien van deze samenwerkingsvorm zijn het Besluit Samenwerking vo-bve.

GEBIED 3. EXAMINERING EN DIPLOMERING

(vavo)

3.1 Kwaliteitsborging examencommissie

De examencommissie waarborgt deugdelijke examinering en diplomering.

Uitwerking

De examencommissie stelt op onafhankelijke en deskundige wijze vast of studenten op juiste gronden vrijstellingen krijgen, en certificaten en het diploma ontvangen. De examencommissie vergewist zich met gepaste grondigheid van de volledigheid van het examendossier en de kwaliteit van de examinering. De examencommissie bewaakt de kwaliteit van de schoolexamens en het examinerings- en diplomeringproces. Zij monitort en analyseert de afname en beoordeling en ziet toe op de realisatie van verbetermaatregelen. De examencommissie waarborgt in alle fases de deskundigheid van de bij de examinering betrokken personen.

Verantwoording

Het toezicht richt zich op het voldoen aan de wettelijke vereisten zoals vastgelegd in de WEB (1.3.6, 2.5.4 7.4.5, 7.4.6 en 7.4.8, lid 1, 2, 4 en 5, jo. 7.4.11, zesde lid), het Eindexamenbesluit VO (in het bijzonder art 48, lid 7) en de daarin voorgeschreven examenprogramma's. De examencommissie vavo dient zich ervan te vergewissen dat dat diploma's en cijferlijsten op de juiste gronden worden verstrekt (EB, art 48 lid 7, 7.4.6 jo. 7.4.11, vijfde lid) en dat de examinering verloopt zoals beoogd en is vastgelegd in het examenreglement (EB art. 31, 7.4.5 en 7.4.8 lid 1,2,5 jo. 7.4.11, tweede en zesde lid) en de onderwijs- en examenregeling (art. 7.4.8, tweede lid, jo. 7.4.11, zesde lid). Voorgaande wordt bekrachtigd door de verplichting een stelsel voor kwaliteitszorg in te richten (art. 1.3.6) en zorg te dragen voor een goede organisatie en kwaliteit van het onderwijsprogramma en de examinering (art. 7.4.8, eerste lid, jo. 7.4.11, zesde lid).

Met betrekking tot openbare verantwoording: de instelling dient jaarlijks een verslag openbaar te maken over de beoordeling van de kwaliteit van de examens, de uitkomsten van die beoordeling en het voorgenomen beleid in het licht van die uitkomsten (art. 1.3.6, tweede lid). Dit verslag dient (voor wat betreft de hoofdpunten daarvan) tevens opgenomen te worden in het bestuursverslag (art, 2.5.4, eerste lid). Het bestuursverslag bevat daarnaast de hoofdpunten van de bevindingen van de inspectie met betrekking tot de examens (art. 2.5.4, eerste lid). Wij gaan ervan uit dat bedoelde verantwoording door de instelling en bijbehorend beoordelingsproces niet goed mogelijk is zonder de input van de examencommissie vavo.

Tot slot kan het recht op examinering worden ontnomen indien de kwaliteit van de examens van de opleiding langer dan één jaar onvoldoende is geweest of niet of niet meer wordt voldaan aan hetgeen bij of krachtens de WEB is bepaald ten aanzien van de examens (art. 6a.2.1).

GEBIED 4. SCHOOLKLIMAAT

(vavo)

4.1 Veiligheid

De opleiding zorgt voor een veilige en respectvolle omgeving voor studenten.

Uitwerking

De leiding, docenten en overig personeel dragen zorg voor de fysieke en sociale veiligheid, op de instelling. Zij handelen effectief bij signalen die de sociale en fysieke veiligheid bedreigen.

Verantwoording

Uit de (systematiek van de) WEB vloeit voort dat de instelling verantwoordelijk is voor alles wat er tijdens het onderwijsprogramma gebeurt. Voorgaande volgt eveneens uit de verplichting zorg te dragen voor een goede organisatie en kwaliteit van het onderwijsprogramma en de examinering (art. 7.4.8, eerste lid, jo. 7.4.11, zesde lid). Wij beoordelen daarom hoe de opleiding deze verantwoordelijkheid invult door onder andere te kijken naar het sociaal veiligheidsbeleid (waarmee de deelnemersraad op grond van art. 8a.2.2, derde lid, onder k, WEB moet hebben ingestemd). Ook het tegengaan van pesten is met betrekking tot het sociaal veiligheidsbeleid een belangrijk thema en houdt tevens verband met de taak van de instelling om zelfredzame volwassenen van de studenten te maken (art. 1.2.1, eerste lid). Verder is de instelling verplicht aangifte te doen van zedenmisdrijven (art. 1.3.8), een deelnemersstatuut op te stellen waarin de rechten en plichten van de deelnemers zijn opgenomen (art. 7.4.8, vierde lid, jo. 7.4.11, zesde lid) en ervoor te zorgen dat al het personeel een Verklaring omtrent gedrag (VOG) heeft (art. 4.2.1, tweede lid, onder a, 4.2.2, eerste lid, onder a, en 4.2a.1).

4.2 Leerklimaat

De opleiding kent een ondersteunend en stimulerend leerklimaat.

Uitwerking

De leiding, docenten en overig personeel creëren een stimulerend pedagogisch klimaat, dat ondersteunend is voor de cognitieve en sociale ontwikkeling en dat bevorderlijk is voor het welbevinden van studenten. Docenten hanteren duidelijke regels.

Verantwoording

In het kader van de taak om zorg te dragen voor een goede organisatie en kwaliteit van het onderwijsprogramma en de taak om zorg te dragen voor een duurzame borging van de kwaliteit van het onderwijspersoneel (art. 1.3.6a, 4.1.3, 4.2.3a, 7.4.8, eerste lid, jo. 7.4.11, zesde lid) kijken we hoe het team zorg draagt voor een positief pedagogisch klimaat, omdat dit onontbeerlijk is voor goed onderwijs aan en goede prestaties van studenten.

Normering en eindoordeel opleiding vavo (bekostigde instellingen)

Eindoordeel opleiding vavo	Norm vavo
Goed	Alle standaarden zijn minimaal voldoende, de standaard Structuur en cultuur is goed én de standaard Kwaliteitsborging examencommissie is goed én één standaard uit het gebied Onderwijsproces of Schoolklimaat is goed.
Voldoende (=basiskwaliteit)	Resultaten, Didactisch handelen, Veiligheid en Kwaliteitsborging examencommissie zijn voldoende, én niet meer dan één standaard in het gebied Onderwijsproces is onvoldoende.
Onvoldoende	Resultaten of Didactisch handelen of Veiligheid of Kwaliteitsborging examencommissie is onvoldoende, óf twee andere standaarden in de gebieden Onderwijsresultaten, Onderwijsproces of Schoolklimaat zijn onvoldoende.
Zeer zwak	Resultaten is onvoldoende én Didactisch handelen of Veiligheid is onvoldoende.

Bij niet-bekostigde instellingen vallen het gebied Schoolklimaat (waaronder Veiligheid) en de standaard Structuur en cultuur buiten de normering.

BIJLAGE 2. WAARDERINGSKADER OVERIGE EDUCATIE

In deze bijlage hebben we het waarderingskader voor opleidingen (overige) educatie opgenomen. Het betreft aangepaste teksten uit het mbo-kader voor de gebieden Onderwijsproces en Examinering en diplomering. Voor het gebied Kwaliteitszorg en ambitie verwijzen we naar par.11.2.3 (niet-bekostigd onderwijs). Aansluitend op het waarderingskader hebben we de normering opgenomen.

GEBIED 2. ONDERWIJSPROCES	(educatie)
2.1 Onderwijsprogramma Het programma bereidt de cursisten voor op vervolgonderwijs en samenleving.	
Uitwerking De opleiding biedt een onderwijsprogramma dat is toegespitst op de doelgroep. Het programma is afgestemd op de eindtermen kent een duidelijke opbouw en samenhang en is passend bij de opleidingsduur en er zijn voldoende begeleide onderwijsuren. Het programma biedt mogelijkheden voor maatwerk het is tijdig voor aanvang bekend.	
Verantwoording Het toezicht richt zich bij de standaard Programma zowel op de geprogrammeerde inrichting van de opleiding als op de feitelijke uitvoering daarvan (art. 1.2.1, eerste lid, art. 7.1.2, derde lid, art. 7.3.3 en art. 7.4.8). Een opleiding educatie moet zijn gericht op de zelfredzaamheid van volwassenen en sluit waar mogelijk aan op het ingangsniveau van het beroepsonderwijs (art. 1.2.1, eerste lid). In de Regeling vaststelling eindtermen educatie is vastgelegd welke eindtermen voor welke opleiding gelden. In de WEB is vastgelegd dat de opleiding een samenhangend geheel van onderwijseenheden is, gericht op de verwezenlijking van deze eindtermen (art. 7.1.2, derde lid). Om deze eindtermen te kunnen verwezenlijken dient de opleiding een passende opleidingsduur en een daarop afgestemd programma te hebben en daarbinnen voldoende begeleide onderwijsuren te bieden. Dit volgt ook uit de verplichting zorg te dragen voor een goede organisatie en kwaliteit van het onderwijsprogramma (art. 7.4.8, tweede lid). Studenten moeten tijdig, voor aanvang van de opleiding bekend zijn met het programma en het examen door middel van een daartoe vastgestelde onderwijs- en examenregeling (art. 7.4.8, tweede lid). We kijken tot slot hoe een team in voorkomende situaties vorm geeft aan maatwerk. Maatwerk maakt immers onderdeel uit van de verplichting om te zorgen voor een goede organisatie en kwaliteit van het onderwijsprogramma en de examinering (art. 7.4.8, tweede lid). Met het onderscheid tussen opleidingen educatie en andere opleidingen, zijnde een grotere mate van vrijheid, heeft de wetgever ook beoogd dat deze meer op het individu kunnen worden toegesneden. We kijken hiernaar omdat we weten dat aansluiting op individuele wensen en mogelijkheden van studenten bijdraagt aan hun studiesucces.	
2.2 Ontwikkeling en begeleiding De opleiding volgt de ontwikkeling van haar cursisten met als doel het onderwijs voor hen vorm te geven en passende begeleiding en extra ondersteuning te bieden.	
Uitwerking Cursisten worden na aanmelding passend geplaatst en begeleid. De voortgangsbegeleiding is gestructureerd en zorgvuldig en is afgestemd op de behoeften van de cursist en de gewenste ontwikkeling/beoogde doel. Voor cursisten met extra ondersteuningsbehoeften is er doeltreffende ondersteuning ten behoeve van de gewenste ontwikkeling. De opleiding informeert cursisten volledig en tijdig over de mogelijkheden voor extra ondersteuning. De ondersteuning is maatwerk en erop gericht dat de cursist de opleiding op het gewenste niveau en zo mogelijk binnen de geprogrammeerde tijd kan behalen. Docenten gaan regelmatig na in welke mate de cursisten profiteren van het geboden onderwijs en hoe hun ontwikkeling verloopt. Zij analyseren de oorzaken bij afwijkende prestaties.	
Verantwoording Het toezicht richt zich op wettelijke vereisten die de zorgplicht voor een goede organisatie en kwaliteit van het	

onderwijsprogramma en de examinering betreffen (art. 7.4.8, eerste lid). Deze zorgplicht impliceert tevens dat de instelling voorziet in een goede begeleiding en indien nodig extra ondersteuning, en de studieduur en het onderwijsprogramma zodanig vaststelt respectievelijk inricht dat de cursisten de opleiding op het gewenste niveau en binnen de geprogrammeerde tijd kunnen behalen.

Dat de voortgangsbegeleiding gericht moet zijn op de gewenste ontwikkeling vloeit verder voort uit de verplichting de opleiding in te richten conform de eindtermen (art. 7.1.2, derde lid, en art. 7.3.3), en wel zodanig dat de opleiding gericht is op alfabetisering, beheersing van het basisoniveau dan wel ingangsniveau beroepsonderwijs (art. 7.3.1), hetgeen niet kan worden gerealiseerd zonder begeleiding.

De WEB eist voorts dat instellingen cursisten tijdig en volledig informeren over het ondersteuningsaanbod voor gehandicapte cursisten die extra ondersteuning behoeven (art. 7.4.8, tweede lid).

2.3 Didactisch handelen

Het pedagogisch-didactisch handelen van het docententeam stelt de cursisten in staat tot leren en ontwikkeling.

Uitwerking

De pedagogisch-didactische aanpak van het docententeam is passend voor het niveau van de opleiding. Het team zorgt voor effectieve leersituaties; leerdoelen en gestructureerde leeractiviteiten zijn gericht op de ontwikkeling van de cursisten. Docenten stemmen hun aanpak af op de behoeften van groepen en individuele cursisten, zodat deze actief en betrokken zijn.

Verantwoording

De WEB stelt dat de opleiding moet zijn gericht op de verwezenlijking van de eindtermen (art. 7.1.2, derde lid en art. 7.3.3) en dat er sprake moet zijn van een goede organisatie en kwaliteit van het onderwijsprogramma en de examinering (art. 7.4.8, eerste lid). Aan voorgaande eisen kan niet worden voldaan als het didactisch handelen van de docenten de cursisten onvoldoende in staat tot leren en ontwikkelen zou stellen. De wijze waarop (en de mate waarin) een team leren en ontwikkeling realiseert, wordt onder meer zichtbaar in de effecten van hun gekozen pedagogisch-didactische aanpak.

In aanvulling op bovenstaande dient de instelling een stelsel van kwaliteitszorg in te richten en er in dat verband zorg voor de dragen dat wordt voorzien in een regelmatige beoordeling van de kwaliteit van het onderwijs, waaronder maatregelen en instrumenten om te waarborgen dat het personeel zijn bekwaamheid onderhoudt (art. 1.3.6).

GEBIED 3. EXAMINERING EN DIPLOMERING

(educatie)

3.1 Kwaliteitsborging examencommissie

De examencommissie waarborgt deugdelijke examinering en diplomering.

Uitwerking

De examencommissie stelt op onafhankelijke en deskundige wijze vast of het diploma op juiste gronden is verstrekt. De examencommissie vergewist zich met gepaste grondigheid van de volledigheid van het examendossier. De examencommissie bewaakt de kwaliteit van het exameninstrumentarium en het examinerings- en diplomeringproces. De examencommissie waarborgt in alle fases de deskundigheid van de bij de examinering betrokken personen. Zij monitort en analyseert de afname en beoordeling en ziet toe op de realisatie van verbetermaatregelen. De instelling betreft de bevindingen van de examencommissie hierover in haar verantwoording over de kwaliteit van het examenproces en de examinering in een openbaar, jaarlijks verslag.

Verantwoording

Het toezicht richt zich specifiek op de wettelijke vereisten ten aanzien van examinering zoals vastgelegd in de WEB (art. 1.3.6, evt. 7.4.2, 7.4.5, 7.4.6 en 7.4.8). Deze wettelijke vereisten bepalen onder andere dat de examencommissie slechts een diploma of certificaat kan afgeven als de cursist (een (onderdeel van) een examen met goed gevolg heeft afgelegd (art. 7.4.6), en (een (onderdeel van) een examen kan pas met goed gevolg zijn afgelegd als de eindtermen ook zijn verwezenlijkt (art. 7.1.2, derde lid en 7.3.3, evt. art. 7.4.2). Tezamen met de verplichting zorg te dragen voor een goede organisatie en kwaliteit van het onderwijs en de examinering (7.4.8, eerste lid) en de verplichting een stelsel voor kwaliteitszorg in te richten waarin expliciete

aandacht is voor de examens (art. 1.3.6, tweede lid), dient de examencommissie dus een deugdelijke examinering en diplomering te waarborgen. Met het toezicht op de wettelijke vereisten richt de inspectie zich daarom tegelijkertijd op de kwaliteit van de examinering. Met betrekking tot de openbare verantwoording: de instelling dient jaarlijks een verslag openbaar te maken over de beoordeling van de kwaliteit van de examens, de uitkomsten van die beoordeling en het voorgenomen beleid in het licht van die uitkomsten (art. 1.3.6, tweede lid). Wij gaan ervan uit dat bedoelde verantwoording door de instelling en bijbehorend beoordelingsproces niet goed mogelijk is zonder de input van de examencommissie.

Tot slot kan het recht om een diploma of certificaat aan de opleiding te verbinden worden ontnomen indien de kwaliteit van een of meer examens of een of meer onderdelen van een examen van de opleiding onvoldoende is geweest (art. 6a.1.2).

3.2 Exameninstrumentarium

Het exameninstrumentarium sluit aan op de uitstroomseisen en voldoet aan de toetstechnische eisen.

Uitwerking

Het exameninstrumentarium dekt de eindtermen. Het instrument maakt evenwichtige waardering mogelijk. Het instrumentarium is voorzien van een beoordelingsvoorschrift dat een objectieve beoordeling mogelijk maakt. De cesuur ligt op het niveau waarop de cursist voldoet aan de eindtermen.

Verantwoording

Het toezicht richt zich specifiek op de wettelijke vereisten zoals vastgelegd in de WEB (evt. art. 7.4.2, 7.4.6 en 7.4.8). Zie verder de verantwoording bij portret 3.1: het verwezenlijken van de eindtermen en het borgen van een deugdelijke examinering en diplomering houdt onder andere in dat de examencommissie ervoor zorgt dat het exameninstrumentarium de eindtermen dekt en er sprake is van een evenwichtige en objectieve waardering.

Normering en eindoordeel opleiding educatie (niet-bekostigd)

Eindoordeel opleiding Educatie	Norm educatie
Goed	Alle standaarden zijn minimaal voldoende, Kwaliteitsborging examencommissie is goed en minimaal één standaard in het gebied Onderwijsproces is goed.
Voldoende (=basiskwaliteit)	Didactisch handelen en Kwaliteitsborging examencommissie zijn voldoende, én niet meer dan één standaard in het gebied Onderwijsproces is onvoldoende.
Onvoldoende	Didactisch handelen óf Kwaliteitsborging examencommissie is onvoldoende, óf de twee andere standaarden in het gebied Onderwijsproces zijn onvoldoende.
Zeer zwak	Didactisch handelen én Kwaliteitsborging examencommissie zijn onvoldoende.

BIJLAGE 3. NORMERING EN BEOORDELING ONDERWIJSRESULTATEN

Het gebied Onderwijsresultaten bestaat voor het bekostigd beroepsonderwijs uit twee standaarden: Studiesucces en Vervolgsucces. In deze bijlage²⁹ beschrijven we de normering, de oordeelsvorming en de specifieke uitzonderingen en/of toepassingen daarvan.

1. Standaard Studiesucces in bekostigd onderwijs

Niveau 2, 3 en 4

We beoordelen de standaard Studiesucces aan de hand van drie indicatoren: jaarresultaat, diplomaresultaat en startersresultaat. We beschrijven voorts de standaard aan de hand van de indicatoren passende plaatsing, passend diploma en opstroom.

Voor de eerste drie indicatoren geldt een absolute norm en de resultaten leiden tot een oordeel goed, voldoende of onvoldoende op standaardniveau. Deze normen dienen fair en stimulerend te zijn. De hoogte wordt na overleg met het onderwijsveld voor een periode van vier jaar vastgesteld³⁰.

Voor de drie overige indicatoren wordt geen norm vastgesteld. De resultaten op deze indicatoren geven een beeld van de prestaties van de instelling ten opzichte van hun eigen doelen en ambities en ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Ze leggen de relatie naar het primaire onderwijsproces en vormen daarmee een aanleiding voor het gesprek met de onderwijsteams en de instelling.

Studiesucces niveau 2,3 en 4: indicatoren, definities, norm en benchmark³¹

Indicator	Definitie	Norm
Jaarresultaat	Het aantal gediplomeerden in een bepaald jaar (instellingsverlaters met diploma plus gediplomeerde doorstromers binnen de instelling) als percentage van hetzelfde aantal gediplomeerden plus de ongediplomeerde instellingsverlaters in hetzelfde jaar.	P30
Diplomaresultaat	Het aantal gediplomeerde instellingsverlaters in een jaar als percentage van alle instellingsverlaters in hetzelfde jaar.	P30
Startersresultaat	Het aandeel van nieuwe instromers in de instelling in een bepaald jaar dat in het eerste jaar gediplomeerd is uitgestroomd of het volgend jaar nog binnen de instelling studeert.	Landelijk gemiddelde
Indicator	Definitie	Benchmark
Passende plaatsing	De mate waarin de instelling nieuwe instromers plaatst op een opleidingsniveau dat op basis van hun vooropleiding mag worden verwacht.	Landelijk gemiddelde ³²
Passend diploma	De mate waarin de instelling studenten diplomeert op een opleidingsniveau dat op basis van de vooropleiding mag worden verwacht.	Landelijk gemiddelde
Opstroom	Het aandeel van de ingeschreven studenten in een bepaald jaar op niveau 1, 2 en 3 dat binnen de eigen instelling opstroomt naar een hoger niveau.	Landelijk gemiddelde

²⁹ Deze bijlage is nog in ontwikkeling en zal nog worden afgestemd met het veld. De normen van de standaard Studiesucces zijn nog niet vastgesteld. Voor de standaard Vervolgsucces zijn de indicatoren nog in ontwikkeling.

³⁰ De normen die worden vastgesteld gaan uit van de meest recent bekende onderwijsresultaten op 1/8/2017.

³¹ De berekeningswijze zal door de inspectie in een technische toelichting neergelegd worden en beschikbaar gemaakt worden aan instellingen en veld.

³² Het betreft de benchmark van het landelijk gemiddelde van het specifieke domein, de specifieke subgroep of de specifieke opleiding.

2. Standaard 1.2 Vervolgsucces in bekostigd onderwijs

Met standaard 1.2 Vervolgsucces beschouwen we het vervolg op het middelbaar beroepsonderwijs. Het vraagt van de instellingen om over gegevens te beschikken over het vervolg van de loopbaan van studenten die de opleiding voortijdig of met een diploma hebben verlaten. We willen de komende jaren met het veld risico-indicatoren voor het vervolgsucces ontwikkelen en gebruiken. Eén zal betrekking hebben op de doorstroom naar het vervolgonderwijs. De ander zal gaan over de aansluiting op de arbeidsmarkt.

Vervolgsucces niveau 2, 3 en 4

Indicator	Definitie	Benchmark
Doorstroom naar vervolgonderwijs	De ontwikkeling in het aandeel studenten dat de overstap maakt naar het vervolgonderwijs.	Nog in ontwikkeling
Tijdige baan	Een afgestudeerde heeft binnen een redelijke termijn een baan passend bij zijn opleidingsniveau.	Nog in ontwikkeling

3. Entreeopleidingen³³

We onderzoeken Studiesucces (standaard 1.1) en Vervolgsucces (standaard 1.2) van entreeopleidingen aan de hand van drie indicatoren: onderwijsresultaat, uitstroom naar werk en bindend studieadvies. Voor deze drie indicatoren wordt de komende vier jaar³⁴ geen norm vastgesteld, maar gelden de indicatoren als risico-indicatoren. De resultaten op deze indicatoren geven een beeld van de prestaties van de instelling ten opzichte van hun eigen doelen en ambities en in vergelijking tot het landelijk gemiddelde. Samen met de instellingen en het veld wil de inspectie de komende jaren hiermee kennis over de onderwijsresultaten van de entreeopleidingen opbouwen om langs die weg te komen tot een goede/faire beschrijving van het niveau van de onderwijsresultaten van entreeopleidingen.

Studie- en vervolgsucces entreeopleiding: indicatoren, definities en benchmark

Indicator	Definitie	Benchmark
Onderwijsresultaat	Het aantal ingeschreven studenten in jaar T dat een jaar later een diploma heeft gehaald als percentage van het totaal aantal inschreven studenten in jaar T.	Landelijk gemiddelde
Uitstroom naar werk	Het aandeel ingeschreven studenten in jaar T dat een jaar later is uitgestroomd naar werk zonder diploma.	Landelijk gemiddelde ³⁵
Bindend studieadvies	Het aandeel ingeschreven studenten in jaar T dat een jaar later een negatief bindend studieadvies heeft gekregen.	Landelijk gemiddelde ³⁶

4. Studiesucces: oordeelsvorming en werkwijze

Het resultaat op de drie genormeerde indicatoren wordt berekend op het niveau van de opleiding (bc-code x niveau), de subgroep en het domein. De onderwijsresultaten zijn indien mogelijk gebaseerd op driejaarsgemiddelden, of ten minste op de resultaten van het meest recente onderwijsresultatenjaar en een ander jaar. Indien te weinig informatie aanwezig is omdat indicatoren ontbreken, is het mogelijk dat het oordeel 'niet te bepalen' is.

De oordeelsvorming op het niveau van de opleiding (bc-code x niveau) op basis van de drie genormeerde indicatoren leidt tot een van de volgende oordelen.

³³ Deze voorstellen zijn voorlopig en afhankelijk van afstemming met en toetsing in het veld in het voorjaar van 2016.

³⁴ Vanaf de inwerkingtreding van het onderzoekskader.

³⁵ Informatie van uitstroom naar werk zullen instellingen zelf moeten bijhouden.

³⁶ Idem voetnoot 6.

Beoordeling standaard Studiesucces niveau 2, 3 en 4

Studiesucces	Norm
Goed	De opleiding voldoet aan de norm van alle drie de indicatoren én voor het niveau van JR of DR geldt dat het gelijk of beter is dan p80.
Voldoende	De opleiding voldoet aan de norm als tenminste twee van de drie indicatoren voldoet.
Onvoldoende	De opleiding voldoet niet als één of geen van de drie indicatoren aan de norm voldoet.

Bij de beschrijving van de onderwijsresultaten betrekken we de overige indicatoren passende plaatsing, passend diploma en opstroom.

Beoordeling gebied Onderwijsresultaten

Onderwijsresultaten	Norm
Goed	Studiesucces is goed.
Voldoende	Studiesucces is ten minste voldoende.
Onvoldoende	Studiesucces is onvoldoende.

De onderwijsresultaten (de zes indicatoren) op het niveau van de subgroep en het domein zullen de aanleiding vormen voor de instellingsanalyse op basis waarvan we met de instelling in gesprek over het niveau en de ontwikkeling van de onderwijsresultaten op instellingsniveau.³⁷

5. Beschrijving resultaten niet-genormeerde indicatoren

De resultaten op de drie niet-genormeerde indicatoren passende plaatsing, passend diploma en opstroom worden in het rapport beschreven op het niveau van de opleiding en/of instelling, maar niet van een oordeel voorzien. De resultaten, die vergeleken worden met het landelijk gemiddelde van soortgenoten, geven in samenhang een beeld van de inspanningen die de opleiding en instelling levert, legt nadrukkelijk een relatie naar het onderwijsproces en vormt de input voor en gesprek over de doelen en ambities van de opleiding en instelling.

6. Studiesucces niet-bekostigde instellingen³⁸

Standaard 1.1

De standaard Studiesucces wordt voor niet-bekostigde instellingen aan de hand van de volgende indicator beoordeeld: cohortrendement. We beschrijven voorts het studiesucces op basis van de indicatoren jaarresultaat op instellingsniveau, verblijfsduur en passende plaatsing. Voor het cohortrendement hanteren we een indeling per doelgroep: opleidingen die overwegend deelnemers jonger dan 23 jaar hebben, opleidingen die overwegend deelnemers ouder dan 23 jaar hebben en opleidingen van de derde leerweg (OVO). De hoogte van de genormeerde indicator is voor een periode van twee jaar na overleg met het onderwijsveld vastgesteld.³⁹ De norm dient fair te zijn. De norm zal voor de opleidingen met overwegend deelnemers jonger dan 23 jaar beoordelend zijn. Voor de andere groepen hanteren we de norm alleen beschrijvend.

³⁷ De inspectie zal de definitie, berekeningswijze en in aanloop de eerste tijd ook de resultaten via het ISD per instelling beschikbaar stellen.

³⁸ Voor niet bekostigde instellingen beoordelen we standaard 1.2 niet.

³⁹ De normen die worden vastgesteld gaan uit van de meest recent bekende onderwijsresultaten op 1/8/2017

Indicatoren Studiesucces

Indicator	Definitie	Norm
Cohortrendement (opleidingsniveau)	Het aantal ingeschreven studenten in jaar t dat een jaar later een diploma heeft gehaald als percentage van het totaal aantal inschreven studenten in jaar t.	Norm:p30
Indicator	Definitie	Benchmark
Verblijfsduur	Verhouding gerealiseerde verblijfsduur ten opzichte van van de nominale verblijfsduur	Nog in ontwikkeling ⁴⁰
Passende plaatsing	De mate waarin de instelling nieuwe instromers plaatst op een opleidingsniveau dat op basis van hun vooropleiding mag worden verwacht.	Nog in ontwikkeling ⁴¹
Jaarresultaat op instellingsniveau	Het aantal gediplomeerden in een bepaald jaar als percentage van hetzelfde aantal gediplomeerden plus de ongediplomeerde instellingsverlaters in hetzelfde jaar.	Nog in ontwikkeling ⁴²

Om het instellingsbeeld over de onderwijsresultaten te bepalen zullen we op instellingsniveau het jaarrendement per jaar bepalen. We zullen met de instellingen over de ontwikkeling van dit rendement tijdens het instellingsonderzoek het gesprek aangaan.

Studiesucces: oordeelsvorming en werkwijze

We berekenen het cohortrendement als volgt: Het aandeel geslaagde studenten van startjaar Y van het totaal aantal gestarte studenten in startjaar Y. Dit aandeel moet ten minste [PM] procent zijn. Deze norm betreft inschreven studenten die in het startjaar nog geen 23 jaar zijn.

Beoordeling standaard Studiesucces voor opleidingen met overwegend deelnemers jonger dan 23 jaar

Studiesucces	Norm
Voldoende	De opleiding voldoet als het cohortrendement boven de norm ligt.
Onvoldoende	De opleiding voldoet niet als het cohortrendement onder de norm ligt.

7. Vavo

Het gemiddelde cijfer centraal examen wordt over drie jaar berekend. Het gemiddelde verschil tussen het schoolexamen (SE) en het centraal examen (CE) wordt eveneens over drie jaar beoordeeld. Deze indicator maakt geen deel uit van de beoordeling van de onderwijsresultaten maar zij dient voor de beoordeling van de kwaliteit van het examen volgens artikel 29 1a WVO en volgens artikel 6a 2.1 WEB.

Indicator	Definitie	Norm
Gemiddeld cijfer CE	Het gemiddelde eindcijfer op het centraal examen over alle leerlingen en vakken mag niet onder de norm liggen.	PM ⁴³
Vershil CE-SE cijfer	Het gemiddelde verschil tussen het centraal examencijfer en het schoolexamencijfer over alle leerlingen en vakken mag niet te groot zijn.	Maximaal 0,5 punt

⁴⁰ Deze indicator zal ontwikkeld worden op basis van de data uit DUO Bron data.

⁴¹ Deze indicator zal verder ontwikkeld worden op basis van de data uit DUO Bron data.

⁴² De populatie betreft alle ingeschreven studenten in enig jaar.

⁴³ Onderzocht wordt of het noodzakelijk en wenselijk is om bij het bepalen van de resultaten in het Vavo rekening te houden met de specifieke populatie deelnemers.

BIJLAGE 4. OVERZICHT WAARDERINGSKADER VO/MBO

Ten behoeve van het toezicht op gecombineerde besturen vo/mbo is in deze bijlage de opzet van beide waarderingskaders opgenomen.

Voortgezet onderwijs	
1. ONDERWIJSRESULTATEN	
1.1	Resultaten
1.2	Sociale en maatschappelijke competenties
1.3	Vervolgsucces
2. ONDERWIJSPROCES	
2.1	Aanbod
2.2	Zicht op ontwikkeling/begeleiding
2.3	Didactisch handelen
2.4	Extra ondersteuning
2.5	Onderwijstijd
2.6	Samenwerking
2.7	Praktijkvorming/stage
2.8	Toetsing en afsluiting
3. SCHOOLKLIMAAT	
3.1	Veiligheid
3.2	Leerklimaat
4. KWALITEITZORG EN AMBITIE	
4.1	Doelen, evaluatie en verbetering
4.2	Structuur en cultuur
4.3	Verantwoording en dialoog
5. FINANCIËEL BEHEER	
5.1	Continuïteit
5.2	Doelmatigheid
5.3	Rechtmatigheid

Middelbaar beroepsonderwijs	
1. ONDERWIJSRESULTATEN	
1.1	Studiesucces
1.2	Vervolgsucces
2. ONDERWIJSPROCES	
2.1	Onderwijsprogramma
2.2	Ontwikkeling en begeleiding
2.3	Didactisch handelen
2.4	Beroepspraktijkvorming
2.5	Samenwerking
3. EXAMINERING & DIPLOMERING	
3.1	Kwaliteitsborging examencommissie
3.2	Exameninstrumentarium
3.3	Afname en beoordeling
4. SCHOOLKLIMAAT	
4.1	Veiligheid
4.2	Leerklimaat
5. KWALITEITZORG & AMBITIE	
5.1	Doelen, evaluatie en verbetering
5.2	Structuur en cultuur
5.3	Verantwoording en dialoog
6. FINANCIËEL BEHEER	
6.1	Continuïteit
6.2	Doelmatigheid
6.3	Rechtmatigheid